

Načrt upravljanja Krajinskega parka Radensko polje 2027 - 2036

Osnutek

VERZIJA 1.17

Avgust 2026

Kazalo vsebine

1	PRAVNI OKVIRJI UPRAVLJANJA IN PRIPRAVE NAČRTA UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE	9
1.1	Pravni okvir upravljanja Krajinskega parka Radensko polje	9
1.2	Pravni okvir priprave načrta upravljanja Krajinskega parka Radensko polje	9
2	VIZIJA IN POSLANSTVO	10
3	OPIS SPLOŠNEGA STANJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE	11
3.1	Splošni opis zavarovanega območja	11
3.1.1	Geografska lega, velikost in meje zavarovanega območja	11
3.1.2	Upravni status in lastništvo zemljišč	12
3.1.3	Neživa narava z oceno stanja	12
3.1.4	Živa narava z oceno stanja	15
3.1.5	Varstveni statusi območja KPRP	26
3.1.6	Krajinska pestrost območja	28
3.1.7	Kulturna dediščina	29
3.1.8	Socioekonomske značilnosti območja	29
3.1.9	Glavne dejavnosti in rabe na območju	30
4	IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE OD USTANOVITVE DO KONCA LETA 2026	35
4.1	Upravljavec Krajinskega parka Radensko polje	35
4.2	Naravovarstvena raba zemljišč v upravljanju upravljavca Krajinskega parka Radensko polje	36
4.3	Upravljanje parkovne infrastrukture	36
4.4	Finančni viri in stroški upravljanja v obdobju 2019 - 2026	37
4.5	Stanje javne službe ohranjanja narave v letu 2026	38
5	SINTEZNA IZHODIŠČA ZA NAČRT UPRAVLJANJA	40
5.1	Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza)	40
6	PROGRAM UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE	41
6.1	Dolgoročni in upravljavski cilji ter operativne naloge v obdobju 2027–2036	41
6.1.1	DOLGOROČNI CILJ A: Ohranjena biodiverziteta, naravne vrednote in krajinska pestrost	41
6.1.2	DOLGOROČNI CILJ B: Ozaveščene ciljne skupine ter usmerjen, ljudem in naravi prijazen obisk	42
6.1.3	DOLGOROČNI CILJ C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj krajinskega parka	42
6.2	Program NU KPRP z določitvijo prednostnih nalog in aktivnosti za izvedbo upravljavskih nalog v obdobju 2027–2036	43
6.3	Dolgoročna vizija upravljanja naravovarstveno najpomembnejših kmetijskih in drugih zemljišč na območju KPRP in njihovo upravljanje v času izvajanja NU KPRP 2027–2036	48
6.3.1	Prednostne upravljavske naravovarstvene cone na zemljiščih v upravljanju OE KPRP	48
6.3.2	Drugi usmerjeni upravljavski ukrepi in pogoji NU KPRP 2027 - 2036	51

6.4	Program izvajanja neposrednega nadzora v naravi v obdobju 2027–2036	54
6.5	Projekti v izvajanju v obdobju 2027–2036.....	55
6.6	Finančni načrt za izvajanje NU KPRP v obdobju 2027–2036	56
6.7	Kadrovski načrt za izvajanje NU KPRP v obdobju 2027–2036	59
6.8	Izhodišča za načrt vzdrževanja in posodabljanja opreme ter infrastrukture	60
7	VSEBINSKA IN PROSTORSKA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV	61
7.1	Pravni okvir za določitev varstvenih režimov	61
7.2	Podrobna vsebinska in prostorska opredelitev varstvenih režimov	61
7.2.1	Podrobnejša opredelitev 11. člena, 2 odstavka, 5. točke Uredbe/ Odloka KRRP.	61
7.2.2	Podrobnejša opredelitev 12. člena, 1 odstavka 13. točke Uredbe/ Odloka KRRP.	61
8	VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE PO DEJAVNOSTIH	62
8.1	Kmetijstvo.....	62
8.2	Gospodarjenje z gozdovi	63
8.3	Lovstvo.....	64
8.4	Ribištvo	65
8.5	Upravljanje z vodami	65
8.6	Usmeritve za rabo naravnih virov.....	66
8.7	Usmeritve za promet.....	66
8.8	Turizem.....	66
8.9	Urbanizacija	67
8.10	Znanstveno – raziskovalno delo	68
9	OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA IN SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA NAČRTA UPRAVLJANJA	69
10	VIRI IN LITERATURA.....	71

Kazalo prilog

PRILOGA 1: Naravne vrednote znotraj KPRP z oceno stanja razdeljene po zvrsteh	75
PRILOGA 2: Prikaz 32 enot kulturne dediščine (MK, 2022).....	76
PRILOGA 3: Dejanska raba zemljišč na območju KPRP v letu 2026 (RKG, 2026).....	77
PRILOGA 4: Tri prednostne upravljaljske cone NU KPRP 2027 -2036.	78
PRILOGA 5: Upravljaljska cona travnikov z modro stožko ločeno prikazano z (UCMS/+TP) ali brez habitata travniškega postavneža (UCMS/-TP) znotraj prvega in drugega varstvenega območja KPRP.	79

Kazalo slik

Slika 1: Območje KPRP z označenim prvim (zeleno) in drugim (rumeno) varstvenim območjem ter območjem splošnega varstvenega režima (prosojno rumeno) ter naravnim spomenikom Zatočne jame – Lazarjeva jama - Viršnica (rdeče)..	11
Slika 2: Grafični prikaz prihodkov OE KPRP v obdobju september 2019 – konec 2025 po virih financiranja.	38
Slika 3: Grafični prikaz odhodkov OE KPRP v obdobju september 2019 – konec 2025 po kategorijah stroškov.....	38

Kazalo tabel

Tabela 1: Stanje ohranjenosti HT za Natura 2000 območje SI 3000171 Radensko polje – Viršnica, priloga I. (ZRSVN, 2022)	16
Tabela 2: Stanje ohranjenosti vrst za Natura 2000 območje SI 3000171 Radensko polje – Viršnica, Priloga I. (ZRSVN, 2022)	20
Tabela 3: EPO območja, ki segajo v KPRP (ZRSVN, 2023).	27
Tabela 4: N2K območje Radensko polje – Viršnica (ZRSVN, 2023).	28
Tabela 5: Kvalifikacijske vrste in HT na območju Natura 2000 – Radensko polje -Viršnica (ZRSVN, 2023).	28
Tabela 6: Število prebivalstva v 5 naseljih znotraj KPRP med leti 2011 in 2026 (SURs, 2026)	29
Tabela 7: Število prebivalstva v 4 naseljih na obrobju KPRP med leti 2011 in 2026 (SURs, 2026)	30
Tabela 8: Indeks staranja prebivalstva v naseljih znotraj in na obrobju KPRP med leti 2023 in 2026 (SURs, 2026)	30
Tabela 9: Površina in število zemljišč v upravljanju OE KPRP (na dan 1. 8. 2026).	36
Tabela 10: Pregled parkovne infrastrukture v upravljanju OE KPRP (na dan 1. 8. 2026).....	37
Tabela 11: Sistematizirana delovna mesta v OE KPRP v letu 2026, financiranih iz sredstev MOP, občine Grosuplje (OG) in drugih projektov.	39
Tabela 12: Swot analiza s stališča varstva narave za območje KPRP.	40
Tabela 13: Tabela treh glavnih dolgoročnih ciljev z navedbo posameznih upravljaljskih ciljev ter posameznih nalog z navedbo stroškov.....	43
Tabela 14: Dolgoročni cilji po kategoriji stroškov.	47
Tabela 15: Dolgoročni cilji po viru financiranja.....	47
Tabela 16: Predvidena finančna sredstva za izvedbo aktivnosti programa NU KPRP glede na finančni vir in dolgoročni cilj.	57
Tabela 17: Predvideni stroški glede na vrsto stroška in dolgoročni cilj.	57
Tabela 18: Predvidena finančna sredstva pristojnega ministrstva (MOP) glede na leto izvajanja programa NU KPRP in vrsto stroškov.	57

Tabela 19: Predvidena finančna sredstva občine Grosuplje glede na leto izvajanja programa NU KPRP in vrsto stroškov.	57
Tabela 20: Predvidena finančna sredstva Podnebnega sklada, projektnih sredstev, lastnih in drugih proračunskih sredstev.	58
Tabela 21: Stanje zaposlenih in kadrovski načrt zaposlenih na javni službi za izvajanje programa NU KPRP v obdobju 2027 – 2036, financiranih iz sredstev MOP in občine Grosuplje (OG).....	59
Tabela 22: Kazalniki uresničljivosti dolgoročnih in upravljavskih ciljev NU KPRP 2027 – 2036	69

Seznam kratic

ČN – čistilna naprava
ČZ – čebelarska zveza
DRSV – Direkcija Republike Slovenije za vode
EKSRP - Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
EŠD – evidenčna številka dediščine
GGN – gozdno gospodarski načrt
GERK - Grafična enota rabe kmetijskega gospodarstva
GIS -Gozdarski inštitut Slovenije
HAB – posebni travniški habitati
HABM – mokrotni travniški habitati
ITV - invazivne tujerodne vrste
IUCN – International Union for Conservation of Nature (Svetovna zveza za varstvo narave)
IZRK – Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU
KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenij
KP – krajinski park
KPRP – Krajinski park Radensko polje
KS – kulturni spomenik
KSS – kmetijska svetovalna služba
KIS – Kmetijski inštitut Slovenije
LAS – lokalna akcijska skupina
LD – lovska družina
LGN – lovsko gojitveni načrt
LZS – lovska zveza Slovenije
MOP – Ministrstvo za naravne vire in prostor
MK – Ministrstvo za kulturo
MOP – Ministrstvo za okolje in prostor
N2K -Natura 2000
NU – načrt upravljanja
NV – naravna vrednota
OE KPRP - Organizacijska enota Krajinski park Radensko polje (Upravljavec zavarovanega območja KPRP)
OPN – Odlok o Občinskem prostorskem načrtu občine Grosuplje
PE - Populacijski ekvivalent - enota za obremenjevanje vode z organskimi biološko razgradljivimi snovmi, ki ustreza onesnaženju, ki ga na dan povzroči en prebivalec.
PHYSIS KODA - Koda tipologije habitatnih tipov po evropski klasifikaciji palearktičnih HT
POO – Posebno ohranitveno območje Natura 2000 (varovano po Direktivi o habitatih)
PP – Proračunska postavka
RD – ribiška družina
RGN – Ribiško - gojitveni načrt
SKP – Skupna kmetijska politika
SNPS – Skupnost naravnih parkov Slovenije
SKZG – Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS
SPRO – Strategija prostorskega razvoja občine
SURS – Statistični urad RS
TD – turistično društvo
ZGS – Zavod za gozdove Slovenije
ZO – zavarovano območje
ZON – Zakon o ohranjanju narave
ZRC SAZU – Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
ZRSVN – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZTG OE KPRP – Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«, organizacijska enota Krajinski park Radensko polje
ZVKDS – Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
ZVNKD – Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine
ZZRS – Zavod za ribištvo Slovenije

OSEBNA IZKAZNICA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE

Podatki o zavarovanem območju	
Pravne podlage za ustanovitve zavarovanega območja	Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 18/23 – ZDU-10 in 97/25), Uredba o Krajinskem parku Radensko polje (Uradni list RS, št. 104/11 in 80/18) in Odlok o Krajinskem parku Radensko polje (Ur. l. RS, št. 16/2012, št. 17/2019).
Datum ustanovitve Krajinskega parka Radensko polje	15. 12. 2011
Nacionalna kategorija zavarovanja	Krajinski park; širše zavarovano območje narave.
IUCN–kategorija zavarovanja	kategorija V – zavarovana krajina
Naravovarstveni statusi na območju	3 ekološko pomembna območja: - Radensko polje – Bičje (ID 35400) - Zatočna jama - Viršnica - Lazarjeva jama (ID 30115) - Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri (ID 8000) Varovano območje Natura 2000: posebno ohranitveno območje Radensko polje – Viršnica (SI3000171) Eno ožje zavarovano območje: Naravni spomenik Zatočna jama – Viršnica – Lazarjeva jama Eno širše zavarovano območje: Krajinski park Radensko polje (Uradni list RS št. 104/11, 16/12, 80/18 in 17/19)
Število naravnih vrednot	36
Lega zavarovanega območja	3 km južno od Grosuplja, 25 km JV od središča Ljubljane.
Velikost zavarovanega območja	1.497 ha oziroma 14,9 km ²
Varstvena območja v parku	Prvo varstveno območje meri 165,7 ha (11,07% površine KPRP) Drugo varstveno območje meri 462,9ha (30,93 % površine KPRP),
Število kulturnih spomenikov lokalnega pomena	32
Število naselij v in ob meji zavarovanega območja	V Krajinskem parku Radensko polje je 5 naselij ; Zagradec, Čušperk, Velika Račna, Mala Račna in Predole. Na robu parka pa so še 4 naselja : Spodnja Slivnica, Malo Mlačevo, Veliko Mlačevo in Lobček.
Število prebivalcev v in na robu zavarovanega območja	Znotraj parka v 5 naseljih živi 1004 prebivalcev, na robu parka pa še 1.629. Skupaj 2.633 prebivalcev.
Upravni status	Krajinski park se nahaja v celoti znotraj občine Grosuplje.
Lastništvo	Večina zemljišč (82,7 %) je v zasebni lasti. V lasti Občine Grosuplje je 3,2 % zemljišč, v lasti Republike Slovenije pa 14,1 % zemljišč .
Raba	Večino KPRP prekriva gozd (54,4%), sledijo kmetijska zemljišča (38,1 %), nekmetska zemljišča predstavljajo skupaj 7,5 % vseh zemljišč v KPRP.
Podatki o upravljavcu zavarovanega območja	
Pravna podlaga za upravljanje	Uredba o Krajinskem parku Radensko polje (Uradni list RS, št. 104/11 in 80/18) in Odlok o Krajinskem parku Radensko polje (Ur. l. RS, št. 16/2012, št. 17/2019)
Ime upravljavca	Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«, Organizacijska enota Krajinski park Radensko polje
Pravna podlaga o ustanovitvi zavoda	Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje« (Uradni list. št. 86/2016))
Začetek delovanja OE KPRP	September 2019
Poslovni naslov/ naslov sedeža OE KPRP	Adamičeva cesta 15, 1290 Grosuplje/ Mala Račna 20, 1290 Grosuplje
Telefon	
E-mail	info@radenskopolje.si
Spletna stran	www.radenskopolje.si
Podatki o načrtu upravljanja	
Organ sprejema	Vlada Republike Slovenije, Občinski svet občine Grosuplje
Datum sprejema	
Obdobje veljavnosti NU	10 let

1 PRAVNI OKVIRJI UPRAVLJANJA IN PRIPRAVE NAČRTA UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE

1.1 Pravni okvir upravljanja Krajinskega parka Radensko polje

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 18/23 – ZDU-10 in 97/25); v nadaljnjem besedilu: ZON) določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva NV, s katerimi se med drugim določajo tudi ukrep zavarovanja, splošni varstveni režimi na širših zavarovanih območjih in naloge upravljalcev zavarovanih območij.

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih N2K) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18), v nadaljnjem besedilu: Uredba o N2K), določa posebna območja varstva oziroma območja N2K (v nadaljevanju območja N2K), varstvene cilje in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov in je podlaga za pripravo Programa upravljanja območij N2K (v nadaljevanju PUN).

Uredba o Krajinskem parku Radensko polje (Uradni list RS, št. 104/11 in 80/18); (v nadaljnjem besedilu: Uredba KPRP) in **Odlok o Krajinskem parku Radensko polje** (Ur. l. RS, št. 16/2012, št. 17/2019), med drugim v 22 a. členu določata, da se upravljanje krajinskega parka izvaja v posebni organizacijski enoti Zavoda za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«, Organizacijska enota Krajinski park Radensko polje (v nadaljnjem besedilu: OE KPRP), ki v okviru javne službe ohranjanja narave opravlja varstvene, razvojne, strokovne, nadzorne in upravljalске naloge na območju Krajinskega parka Radensko polje (v nadaljnjem besedilu: KPRP).

Z Odlokom o ustanovitvi javnega zavoda Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje (Ur. list RS, št. 86/2016 in št. 17/19) v nadaljnjem besedilu: Odlok ZTG) so bile podane podlage za opravljanje nalog v zvezi z upravljanjem KPRP. Uprava parka OE KPRP je začela delovati s septembrom 2019.

Statut ZTG, sprejet 18.12.2019, med drugim nalogami določa tudi tiste povezane z upravljanjem KPRP, ki se izvaja v ločeni organizacijski enoti (OE KPRP), ki jo vodi strokovni vodja KPRP, ki je poleg Sveta zavoda in direktorja tudi organ javnega zavoda.

1.2 Pravni okvir priprave načrta upravljanja Krajinskega parka Radensko polje

ZON v 59. členu določa, da se upravljanje zavarovanega območja (v nadaljevanju: ZO) izvaja na podlagi načrta upravljanja (v nadaljevanju: NU) zavarovanega območja, če je v aktu tako določeno. V 60. in 61. členu pa določa postopek priprave in sprejetja ter vsebino NU. Ta je v skladu z 61. členom ZON tudi podlaga za urejanje prostora in rabo naravnih dobrin.

Uredba KPRP in Odlok KPRP v 25. členu določa, da se upravljanje izvaja na podlagi sprejetega NU parka, ki ga za obdobje 10 let sprejme vlada. V Uredbi KPRP in Odloku KPRP je predpisana struktura nujnih sestavin načrta.

Pripravljačev Načrta upravljanja KPRP (v nadaljevanju: NU KPRP) pri pripravi upošteva tudi druge veljavne pravne akte s področij ohranjanja narave, varstva okolja, upravljanja vod, kmetijstva, gozdarstva, lovstva in ribištva, urejanja prostora in graditve, krajine, kulture in kulturne dediščine, turizma, gospodarstva, regionalnega razvoja, energetike in prometa, rudarstva in drugih.

NU KPRP za obdobje 2027–2036 vsebuje vsebinska poglavja, ki zajemajo celovito oceno stanja narave, dejavnosti in družbenogospodarskega vidika, oceno stanja NV, analitična izhodišča za pripravo NU, program izvajanja NU s cilji, nalogami in aktivnostmi ter določitvijo načinov financiranja, določitev varstvenih usmeritev in podrobno opredelitev varstvenih režimov.

2 VIZIJA IN POSLANSTVO

Vizija za območje KPRP je, da se izboljšuje in ohranja značaj tipičnega kraškega polja s številnimi estavelami, ponornimi jamami in drugimi kraškimi pojavi in oblikami ter naravno delovanje treh vodotokov in grmovno in drevesno zarast njihovih bregov. Izboljšuje in ohranja se mozaična struktura biotsko pestrih mokrotnih in suhih travnikov z značilnim rastjem ter grmiščnih in drevesnih mejic in posameznih dreves ali skupin dreves ter drugih krajinskih elementov (manjša ali večja vodna telesa itd.) pomembnih za ohranjanje biotske pestrosti. Dvignjen zakraseli obod zavarovanega območja se ohranja pretežno gozdnat, kjer se ohranja posebna in zanimiva drevesa ter številne vrtače, brezna in jame ter druge kraške oblike in procese. Človekova prisotnost naj omogoča ohranjanje mozaičnosti naravne in kulturne krajine in naj ne vpliva škodljivo na NV, biotsko raznovrstnost ter naj ne ogroža delovanja ekosistemskih storitev, ki jih območje nudi. Prispeva naj k učinkovitemu varovanju okolja ter ohranja običaje in kulturno dediščino območja.

Poslanstvo se uresničuje z izvajanjem neposrednih ukrepov na terenu in drugih posrednih ukrepov za izboljšanje in ohranjanje ugodnega stanja posameznih zavarovanih in /ali ogroženih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatnih tipov, NV, biodiverzitete in krajinske pestrosti zavarovanega območja. Ukrepi se izvajajo tako na zemljiščih v lasti RS, ki so v upravljanju upravljavca ZTG OE KPRP, kot tudi na ostalih zemljiščih v zasebni lasti, kjer se ukrepi izvajajo s pomočjo pogodbenega varstva ali skrbništva ali prek ukrepov SKP ali drugih ukrepov.

Drugi steber uresničevanja poslanstva parka se izvaja z ukrepi ozaveščanja in usmerjanja (izobraževanja, vodenja itd.) tako obiskovalcev kot tudi prebivalcev območja, kjer je glavni namen pri ljudeh ponotranjiti zavedanje po nadaljnjem ohranjanju narave kot celote in njenih delov in njenega delujočega sistema. Slednji se tako odraža v delujočih ekosistemskih storitvah. Z izvajanjem naravovarstvenega nadzora se skrbi tako za spremljanje stanja in dogajanja v naravi, za usmerjanje obiska in tudi spremljanje upoštevanja pravil obnašanja v naravi ter upoštevanja določil akta o zavarovanju povezanih s podanimi varstvenimi režimi in razvojnimi in varstvenimi usmeritvami.

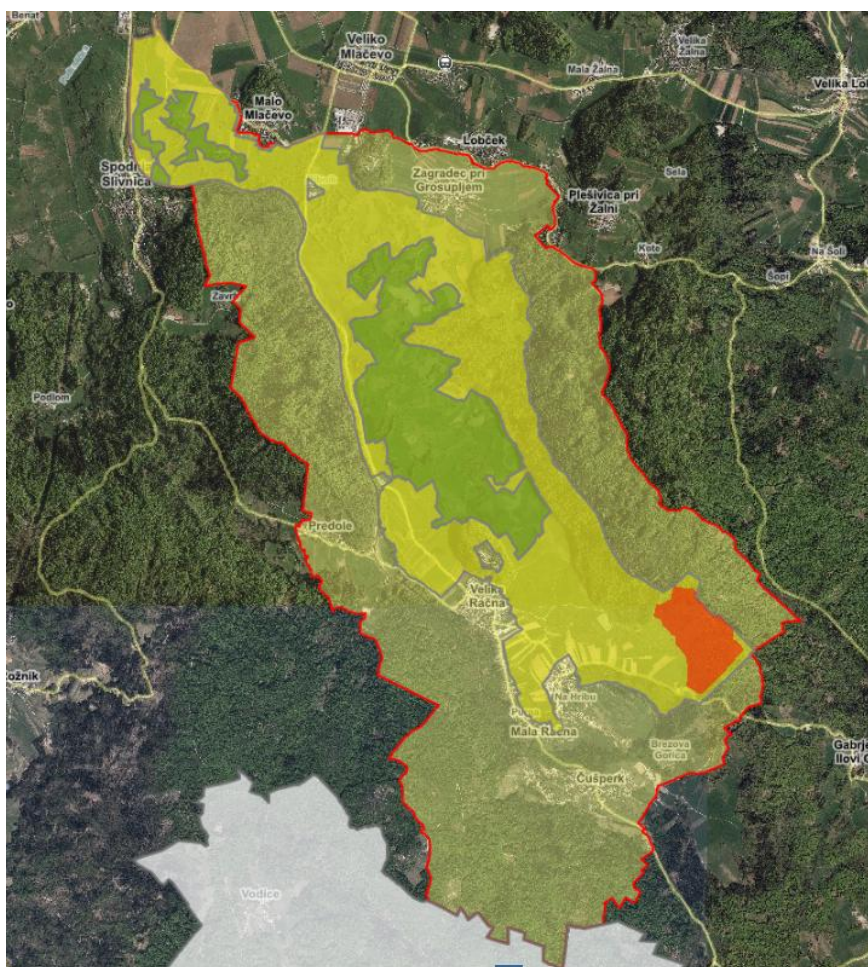
Spodbujanje tistih ukrepov in aktivnosti, ki omogočajo kakovostno bivanje prebivalcem parka ter spodbujajo razvoj tistih gospodarskih, družbenih in kulturnih dejavnosti v parku, ki so skladne z trajnostnim razvojem območja in varstvenimi cilji krajinskega parka, je tretji pomembni steber poslanstva krajinskega parka.

3 OPIS SPLOŠNEGA STANJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE

3.1 Splošni opis zavarovanega območja

3.1.1 Geografska lega, velikost in meje zavarovanega območja

Park meri 1.497 hektarjev oziroma 14,9 km². Leži dobre 3 km JV od Grosuplja. Obsega 4 km² veliko tipično kraško polje in 11 km² velik, večinoma z gozdom poraščen, dvignjen obod, ki razen iz severne strani objema kraško polje. Radensko polje kot JV podaljšek Grosupeljskega polja leži v osredju Grosupeljske kotline, ki se širi med Ljubljanskim barjem in Krko. Radensko polje je kraška kotanja, ki se na severni strani odpira proti Grosupeljskem polju s katerim ju veže okrog 350 m široka ožina med Boštanjem in Gradiščem nad Spodnjo Slivnico. Na zahodu ga omejuje vzpeti svet Gradišča (486 m), Gričev (492 m) in Velikega Ostrega vrha (675 m), na jugu se zaključuje s hribom Boršt (397 m), na vzhodu pa se dviga hrbet Reber (500 m). Vzhodno od Zagradca je dno omejeno z rahlo vzpetim svetom, ki se dviga proti severu (ZRSVN, 2008).

Slika 1: Območje KPRP z označenim prvim (zeleno) in drugim (rumeno) varstvenim območjem ter območjem splošnega varstvenega režima (prosojno rumeno) ter naravnim spomenikom Zatočne jame – Lazarjeva jama - Viršnica (rdeče).

Za celotno območje KPRP velja splošni varstveni režim. Na delu območja parka sta določeni še prvo in drugo varstveno območje, pri čemer je prvo varstveno območje del drugega varstvenega območja. Prvo varstveno območje zajema 11,07 % območja (165,7 ha), drugo varstveno območje 30,93 % območja (462,9 ha), znotraj katerega leži tudi območje ožjega zavarovanega območja – naravni spomenik Zatočne jame -Lazarjeva jama – Viršnica (25,8 ha). Območje za katerega velja splošni varstveni režim obsega 58,01% KPRP (868,3 ha).

Zajem evidence dejanske rabe (RKG, 2023) kaže, da največjo površino zavarovanega območja pokrivajo gozdne površine (54,2%), sledijo trajni travniki (29,3 %), njivske površine pa obsegajo 4,6 % površine. Gozdovi se nahajajo po obodu parka, pretežno na okoliških pobočjih Gradišča, Malega in Velikega Ostrega vrha na zahodni strani, osamelca Kopanj v osrednjem delu ter Reber na vzhodnem delu Radenskega polja. Trajni travniki pokrivajo večino kmetijskih površin v dolini, kjer se izmenjujejo z zamočvirjenimi površinami ob vodotokih (Podlomščica in Šica), pasovi drevja ter mestoma neobdelanimi oziroma poraščenimi kmetijskimi zemljišči. Pozidana zemljišča predstavljajo 4,1 % vseh površin, to so naselja Zagradec, Predole, Velika in Mala Račna, Čušperk ter površine cestne in železniške infrastrukture. Skupaj pa nekmetijska zemljišča kamor poleg pozidanih na KPRP spadajo še trstičje (0,3 %), ostala zamočvirjena zemljišča (2,3 %) in voda (0,9 %) predstavljajo kar 7,5% vsega območja KPRP.

3.1.2 Upravni status in lastništvo zemljišč

Upravno se KPRP nahaja znotraj ene občine (občine Grosuplje), v 3 krajevnih skupnostih (v nadaljevanju KS). Večinoma leži znotraj KS Mlačevo in KS Račna, v KS Spodnja Slivnica spada le obrobni del krajinskega parka.

Znotraj parka je lociranih 5 naselij (Zagradec, Velika Račna, Mala Račna, Predole in Čušperk), na obrobju parka pa še 4 (Veliko Mlačevo, Malo Mlačevo, Lobček in Spodnja Slivnica).

Večina zemljišč (82,7 %) v parku je v zasebni lasti. V lasti Občine Grosuplje je 3,2 % zemljišč, v lasti Republike Slovenije pa 14 % zemljišč. KPRP upravlja s 30,5 ha zemljišč (2 % območja KPRP), ki jih upravlja bodisi v imenu občine ali države.

3.1.3 Neživa narava z oceno stanja

3.1.3.1 Geološke in geomorfološke značilnosti

Matično kamnino Radenskega polja sestavljajo jurski apnenci, ki so, razen v ponorih in nekaterih estavelah, skoraj povsod prekrti z aluvialnimi nanosi debeline od 1 do 10 m. Pliocenske in pleistocenske plasti so razvite predvsem kot svetlo sive mastne gline, ki na površju večinoma niso razkrite, razen v severnem dvignjenem delu polja okoli Zagradca ter na južnem in zahodnem vznožju Boštanj. Glinasta naplavina vsebuje zelo malo ali nič proda, medtem ko nad njo ležeče holocenske plasti vsebujejo velike količine dolomitnega proda in peska.

Obod Radenskega polja gradijo jurske karbonatne kamnine. Vzhodno obrobje ter severni del polja z Boštanjem sestavlja sivi gosti apnenec z litotidami, zahodno obrobje pa sivi gosti in oolitni apnenec ter zrnat dolomit. Iz istih kamnin je zgrajen tudi hum Kopanj. Dno polja leži na nadmorski višini med 318 in 326 m ter je na zahodnem delu nekoliko višje kot na vzhodnem. Posledično je glinastih nanosov na vzhodnem delu več (8–10 m) kot na zahodnem (5–6 m). Po dolžini Radenskega polja poteka prelom, na katerega je vezana njegova zasnova.

Radensko polje je tipično kraško polje. Razteza se v dinarski smeri in ima vse značilne lastnosti kraških polj: skledasto obliko z uravnanim dnem, izrazito višji obod ter razvito kraško hidrografijo s kraškimi izviri, ponori, estavelami in ponikalnicami. Dno polja je uravnano, členijo pa ga le struge vodotokov, ponorne rupe in estavele. Na južnem delu se iz ravnice dviga hum Kopanj.

Potoki so kljub majhnemu strmcu in razmeroma skromni vodnatosti v mehkih glinah oblikovali široke doline s številnimi meandri in plitvimi strugami. Njihove brežine so podvržene intenzivni eroziji.

Posebna značilnost Radenskega polja so estavele – kraški hidrološki objekti, ki imajo ob visokem vodostaju funkcijo izvira, ob upadanju vodostaja pa funkcijo ponora. V njihovem dnu je večinoma razkrit močno korodiran apnenec, skozi katerega voda priteka oziroma odteka. Glinasta pobočja estavel so strma; v spodnjem delu so večinoma gola, zgornji del, ki je običajno nad vodno gladino, pa porašča higrofilna vegetacija. Dno

estavel je večji del leta zalito z vodo. Kolebanje gladine vode v estavelah sovпада s kolebanjem vodostaja Dobravke. Ta pojav je na slovenskem krasu najbolj izrazit in najbolj razširjen prav na Radenskem polju (ZRSVN, 2008).

3.1.3.2 Hidrološke značilnosti

Radensko polje je izrazit kraški hidrološki sistem, za katerega so značilni trije med seboj ločeni vodni sistemi z različnimi prispevnimi območji. V običajnih hidroloških razmerah delujejo ločeno, ob višjih vodostajih pa se med seboj povežejo in Radensko polje za več dni ali tednov spremenijo v presihajoče jezero (ZRSVN, 2008; Ravbar s sod., 2024).

Severni del polja napajata Podlomščica in Grosupeljščica, ki se pred mostom regionalne ceste Mlačevo–Račna združita v Dobravko. Že pred sotočjem del vode ponika skozi ponore v strugah oziroma v njihovi neposredni bližini, ponikanje pa se nadaljuje tudi po združitvi obeh vodotokov. Dobravka poleg številnih manjših ponorov v strugi ponika predvsem v Velikem Retju ter treh večjih pomožnih ponikvah (Kote, Mihovka in Panšce). Šele ob visokih vodostajih se voda prelije mimo teh ponorov in začne odtekati proti ponorni jami (ZRSVN, 2008).

Srednji del Radenskega polja predstavljajo približno dva kilometra dolgi prečni vodni tokovi, ki pritekajo iz kraških izvirov na zahodnem robu polja proti vzhodnemu robu. Najpomembnejši med njimi je Zelenka, ki ob nizkih vodostajih deloma ali v celoti ponikne že pred ponorno jamo Pekel. Južni del polja napaja stalni kraški izvir Šica, ki po približno enem kilometru toka postopoma ponika skozi številne ponore v strugi ter na koncu v Zatočni in Lazarjevi jami. Podzemne vode z Radenskega polja se nato pretakajo proti izvirom reke Krke (ZRSVN, 2008).

Najnovejše hidrološke raziskave potrjujejo, da se posamezni deli sistema na padavinske dogodke odzivajo različno. Najhitreje naraste Dobravka, saj zbira vode z neposrednega površinskega zaledja. Nekaj ur kasneje se na padavine odzoveta tudi kraški izvir Šice in estavela Zelenka, kar odraža počasnejše pretakanje vode skozi kraško podzemlje. Reakcijski čas je odvisen od predhodnih hidroloških razmer – ob visokih vodostajih znaša le nekaj ur, v sušnem obdobju pa je bistveno daljši. Meritve so pokazale tudi, da Zelenka, Pirka, Novljanovo retje in Zatočne jame v poletnem obdobju pogosto presahnejo, medtem ko Dobravka praviloma ohranja stalen tok (Ravbar s sod., 2024; Ravbar s sod., 2025).

Posebnost Radenskega polja je tudi način poplavljanja in praznjenja kraškega sistema. Ob obilnejših padavinah se poplavljanje začne v severnem delu, kjer Dobravka najprej zapolni Veliko Retje in pomožne ponikve. Ko njihova ponikalna zmogljivost ni več zadostna, se voda razlije proti Beznici in naprej proti vzhodnemu robu polja. Ob nadaljnjem naraščanju vodostaja se Dobravka združi z Zelenko pri jami Pekel, ob še večjih pretokih pa poplavni val doseže tudi Šico. Če visoki vodi Dobravke in Šice nastopita hkrati, lahko poplave zajamejo skoraj celotno Radensko polje (ZRSVN, 2008).

Novejše raziskave so pokazale, da je za delovanje celotnega kraškega sistema ključnega pomena izrazito ponikanje na severnem delu in vzdolž vzhodnega roba polja, medtem ko se ob poplavih površinske vode usmerjajo proti glavnim ponorom na jugovzhodnem robu polja. Ti procesi določajo poplavni režim Radenskega polja in pomembno vplivajo na delovanje kraškega vodonosnika ter ekološke procese območja (Ravbar s sod., 2024; Ravbar s sod., 2025).

3.1.3.3 Skupna ocena stanja nežive narave

Stanje nežive narave na območju Krajinskega parka Radensko polje je tesno povezano z ohranjenostjo kraškega vodnega sistema. Zaradi izrazite kraške prepustnosti, presihajočega jezera in neposredne povezanosti površinskih ter podzemnih voda je območje izjemno občutljivo na vse oblike onesnaženja in spremembe vodnega režima. Poleg naravne dinamike poplavljanja na stanje vplivajo predvsem človekovi posegi v vodotoke, neustrezno odvajanje komunalnih odpadnih voda, divja odlagališča odpadkov ter podnebne spremembe (ZRSVN, 2008; Mikuš, 2022).

Geološke in geomorfološke značilnosti Radenskega polja so večinoma dobro ohranjene. Kraške oblike, kot so ponori, estavele, kraški izviri, ponorne jame in kraško polje kot celota, še vedno ohranjajo svojo naravno zgradbo in funkcijo ter predstavljajo temelj delovanja kraškega vodnega sistema (ZRSVN, 2008). Kljub temu posamezni posegi, kot so zasipavanje kraških depresij, regulacije vodotokov, divja odlagališča ter onesnaževanje površinskih in podzemnih voda, lokalno zmanjšujejo naravno delovanje kraškega sistema (Mikuš, 2022; Ravbar s sod., 2025).

Največjo obremenitev predstavlja odvajanje komunalnih odpadnih voda iz prispevnega območja severno od krajinskega parka. Naselja Zagradec, Mala in Velika Račna, Čušperk ter Predole še vedno nimajo urejenega centralnega sistema čiščenja odpadnih voda, zato številna gospodinjstva uporabljajo pretočne oziroma neustrezno urejene greznice. Poleg tega pomemben delež obremenitev na območje Radenskega polja prihaja iz urbanega območja Grosuplje (Mikuš, 2022).

Največji problem se pojavlja ob intenzivnih padavinah, ko velike količine meteorne vode preobremenijo mešani kanalizacijski sistem. Ker Centralna čistilna naprava Grosuplje v takšnih razmerah ne more prevzeti celotnega dotoka, se presežek mešanice meteornih, fekalnih in drugih komunalnih voda preko razbremenilnikov brez čiščenja izliva neposredno v potok Bičje. Ta voda nato po Podlomščici doseže Radensko polje, kjer se ob poplavih razlije po travnikih in mokriščih ter skupaj s poplavno vodo pronica v kraški podzemni sistem. Tako se onesnaženje ne zadržuje zgolj v vodotokih, temveč neposredno obremenjuje tudi podzemne vode in kraške jame (Mikuš, 2022; Ravbar s sod., 2025).

Hidrološke in kemijske raziskave Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU iz let 2023–2025 potrjujejo vpliv komunalnih odpadnih voda na kakovost voda Radenskega polja. Analize so pokazale prisotnost fekalnih indikatorjev ter povišane vrednosti posameznih kemijskih parametrov, ki odražajo vpliv človekovih dejavnosti na vodni sistem. Posebej izrazite razlike v kakovosti vode so bile ugotovljene v Podlomščici dolvodno od Centralne čistilne naprave Grosuplje, kjer so bile izmerjene višje koncentracije natrija in kloridov. Ti parametri kažejo na vpliv komunalnih odplak, gnojil in drugih antropogenih virov obremenjevanja. Raziskave hkrati ugotavljajo, da čistilna naprava ni edini vir onesnaženja, saj so povišane vrednosti posameznih parametrov prisotne tudi širše na prispevnem območju (Ravbar s sod., 2024; Ravbar s sod., 2025).

Mikrobiološke analize so potrdile prisotnost bakterije *Escherichia coli*, enterokokov in koliformnih bakterij na več vzorčnih mestih. Največje mikrobiološke obremenitve so bile ugotovljene v Podlomščici dolvodno od čistilne naprave in v Grosupeljski, medtem ko je imel kraški izvir Šice bistveno nižje vrednosti mikrobioloških kazalnikov. Rezultati potrjujejo vpliv komunalnih odpadnih voda na kakovost površinskih voda in hkrati opozarjajo na tveganje za onesnaženje kraškega vodonosnika zaradi neposredne povezave med površinskimi in podzemnimi vodami (Ravbar s sod., 2024; Ravbar s sod., 2025).

Poleg kemijskih in mikrobioloških analiz je bila kakovost vodotokov na Radenskem polju leta 2025 ovrednotena tudi na podlagi združb bentoških makroinvertebratov, ki predstavljajo enega ključnih bioloških elementov za ocenjevanje ekološkega stanja površinskih voda. Raziskava je potekala na petih vzorčnih mestih na območju Radenskega in južnega Grosupeljskega polja ter je pokazala izrazite razlike med posameznimi vodotoki, ki odražajo različne stopnje antropogenih vplivov in fizikalno-kemijskih razmer. Najslabše ekološko stanje je bilo ugotovljeno v Podlomščici pod iztokom iz čistilne naprave Grosuplje, kjer saprobni indeks in nizka vrstna pestrost kažeta na povečano organsko obremenitev ter prevlado taksonov, značilnih za organsko obremenjene vode. Nasprotno pa so Podlomščica gorvodno od čistilne naprave, Šica in Grosupeljsčica izkazovale večjo pestrost združb in večji delež občutljivih skupin enodnevnih, vrbnic in mladoletnic (EPT), kar kaže na ugodnejše ekološko stanje. Rezultati biološkega monitoringa potrjujejo ugotovitve kemijskih in mikrobioloških analiz ter kažejo, da so največje obremenitve vodotokov povezane predvsem z vplivi urbanega okolja, izpusti komunalnih odpadnih voda in posledično organsko obremenitvijo vodotokov (Tertinek s sod., 2025).

Dodatno obremenitev predstavljajo divja odlagališča odpadkov. Terenski popisi leta 2022 so pokazali, da na območju parka še vedno obstajajo nesanirane lokacije z gradbenimi in kosovnimi odpadki, predvsem v brezni, jamah, ob vodotokih ter v bližini estavel in ponorov. Ob visokih vodah se del odpadkov po vodotokih prenese na poplavne površine ali v podzemni kraški sistem. Prisotno je tudi nezakonito odlaganje zelenega odreza, plastike, gum in drugih odpadkov ter njihovo občasno kurjenje (Mikuš, 2022).

Na stanje nežive narave vplivajo tudi regulacije vodotokov in drugi hidromorfološki posegi. Urejanje strug, zasipavanje meandrov ter odstranjevanje obvodne vegetacije zmanjšujejo naravno zadrževalno sposobnost vodotokov, pospešujejo odtok voda in zmanjšujejo njihovo samočistilno sposobnost. Posledično so poplavni valovi hitrejši, poletni nizki pretoki pa izrazitejši, kar dodatno zmanjšuje odpornost kraškega sistema (ZRSVN, 2008; Ravbar s sod., 2024).

Pomemben pritisk predstavljajo tudi nedovoljena zasipavanja kraških depresij, manjših mokrišč in ponornih območij, ki zmanjšujejo naravno retencijsko sposobnost polja ter spreminjajo značilno kraško morfologijo.

Na posameznih območjih se pojavlja tudi nedovoljena vožnja z motornimi vozili po travniških in mokriščnih površinah, predvsem na območju Srednic, kjer prihaja do poškodb tal in vegetacije (Mikuš, 2022).

Podnebne spremembe dodatno povečujejo ranljivost območja. Pogostejša in daljša sušna obdobja zmanjšujejo pretoke ter samočistilno sposobnost vodotokov, hkrati pa narašča pogostost intenzivnih padavinskih dogodkov. Prav ti povečujejo prelivanje mešanega kanalizacijskega sistema in s tem obremenjevanje Radenskega polja z neprečiščenimi komunalnimi vodami, kar predstavlja enega najpomembnejših dolgoročnih pritiskov na neživo naravo območja (Ravbar s sod., 2025).

Ključni pritiski na neživo naravo:

- prelivanje mešanega kanalizacijskega sistema ob večjih padavinah in izpusti neprečiščenih komunalnih voda neposredno v vodotoke;
- neurejeno odvajanje komunalnih odpadnih voda iz posameznih naselij;
- kemijsko in mikrobiološko onesnaževanje (industrija, intenzivno kmetijstvo) površinskih ter podzemnih voda;
- divja odlagališča odpadkov in njihov prenos med poplavami;
- regulacije vodotokov ter zmanjševanje naravne samočistilne sposobnosti kraškega sistema;
- nedovoljeno zasipavanje mokrišč, kraških depresij in ponorov;
- podnebne spremembe z izrazitejšimi sušami in pogostejšimi ekstremnimi padavinami;
- nedovoljena vožnja z motornimi vozili po travniških in mokriščnih površinah.

3.1.4 Živa narava z oceno stanja

3.1.4.1 Habitatni tipi

Površinsko največji del negozdnih habitatnih tipov na območju KPRP pokrivajo travišča. Dno Radenskega polja v pretežni meri prekrivajo vlažni gojeni in mokrotni travniki, mozaično pa se pojavljajo tudi suha do polsuha travišča, visoka steblikovja, barjanska vegetacija ter močvirna vegetacija obrežij tekočih in stoječih voda. Višji obod Radenskega polja in osamelec Kopanj porašča gozdna vegetacija z vrstno pestrim gozdnim robom (ZRSVN, 2008).

Na območju krajinskega parka je več varstveno pomembnih habitatnih tipov, ki so varovani bodisi z Uredbo o habitatnih tipih (Uradni list RS, št. 112/03, 36/09 in 33/13) ali z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18).

Na območju KPRP se kot kvalifikacijski Natura 2000 na območju varujeta HT 8310 – jame, ki niso odprte za javnost, HT 3180 – Presihajoča jezera in HT 6410 - travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*). Slednji je del naravovarstveno najpomembnejših travišč in se nahaja v osrednjem delu kraškega polja (v pretežnem delu 1. varstvenega območja in manjši del v 2. varstvenem območju), kjer je razvit ohranjen mozaik oligotrofnih mokrotnih travnikov in mokrotnih travnikov z modro stožko in sorodnimi združbami. To so vlažna negnojena travišča na slabše hranljivih tleh s spreminjajočo se višino talne vode. Stanje ohranjenosti HT je zapisano v Tabeli 1.

Tabela 1: Stanje ohranjenosti HT za Natura 2000 območje SI 3000171 Radensko polje – Viršnica, priloga I. (ZRSVN, 2022)

KODA VRSTE/HT	IME VRSTE/HT	BIOGEOGRAFSKA REGIJA (C - celinska)	OCENA OHRANITVENE GA STANJA VELIKOSTI HABITATA / HT	OCENA OHRANJENOSTI SPECIFIČNIH LASTNOSTI, STRUKTUR in PROCESOV HABITATA / HT
HT_3180	Presihajoča jezera	C	ugodno	neugodno
HT_8310	Jame, ki niso odprte za javnost	C	ugodno	neugodno
HT_6410	Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)	C	ugodno	neugodno

V viru Habitatni tipi Radenskega polja (Čarni, 2021) so bili med drugimi ugotovljene naslednje vrste HT:

- Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (37.31 - *Molinion caeruleae*; HT 6410).** Značilne vrste na Radenskem polju: *Molinia caerulea* s. lat., *Succisa pratensis*, *Inula salicina*, *Galium borale*, *Gentiana pneumonanthe*, *Selinum carvifolia*, *Iris sibirica*, *Serratula tinctoria*, *Gentiana asclepidea*. Nahajajo se v osrednjem delu Radenskega polja in pokrivajo v čisti obliki 31,55 ha, skupaj s križanci pa 61,3 ha. Za 60,1 ha travnikov je bila podana tudi ocena ohranjenosti.

Z oceno 1 (največja naravovarstvena vrednost), kjer je bil dobro razvit oligotrofni, mokrotni travnik in ni bilo opaziti eutrofizacije (gnojenja), osuševanja (kopanje kanalov) ali zaraščanja (opuščanje površin) in so bile na ploskvi popisane le oligotrofne vrste kot so modra stožka (*Molinia caerulea*), močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*), sibirski perunika (*Iris sibirica*) in druge diagnostične vrste, je na Radenskem polju Čarni (2021) kartiral **20,15 ha (33 %)**, z oceno 1 - 2 pa **8,4 ha (14 %)**.

Pri oceni 2 so se na ploskvah že pojavljale posamezne vrste, ki so diagnostične za druge habitatne tipe. Pojavljanje posameznih drugih vrst je posledica drugačnega gospodarjenja na teh površinah. Travniki z oceno 2 ali 2 - 3 je bilo skupaj ugotovljenih **12,15 ha**.

Ocena 3 pomeni, da so elementi oligotrofnih, mokrotnih travnikov in drugih habitatov izenačeni, tu je bila upoštevana tudi pokrovnost vrst. V primeru, če se je travnik zaraščal z brestovolistni osladom (*Filipendula ulmaria*), se je travnik zaraščal le z eno samo vrsto, ki ima veliko pokrovnost, medtem pa se pri eutrofizaciji pojavlja veliko vrst eutrofnih travnišč. **Travniki z oceno 3 ali 3 do 4 je bilo v letu 2019 skupaj 8,6 ha**.

Ocena 4 pomeni, da delež drugih vrst že presega število oz. pokrovnost vrst oligotrofnih, mokrotnih travnikov in pri oceni 5 pa se lahko ugotovi le še ostanke oligotrofnih, mokrotnih travnikov (npr. posamezne šope stožke). **Travniki z oceno 4, 4 do 5 ali 5 je bilo skupaj 10,8 ha (18 %)**.

V raziskavi (Govedič & Lešnik, 2021) je bilo ugotovljeno, da se od leta 2000 do leta 2019 površina habitatnega tipa HT 6410 na Radenskem polju iz 82,3 ha zmanjšala na 61,22 ha, izginila je četrtina (25,6 %). In še od teh 61,22 ha je v dobrem ohranitvenem stanju (travniki z oceno 1, 1-2, 2, 2-3) le še 40,7 ha (67,7 %). Zato je treba na Radenskem polju trend upadanja teh travnikov ne samo zaustaviti, temveč obrniti z dolgotrajnim procesom spreminjanja eutrofnih travnikov v oligotrofne travnike. Najizrazitejše poslabševanje stanja je opazno v severozahodnem in južnem delu Radenskega polja.
- Eutrofni in vlažni travniki (37.21 - *Calthion*; ni HT Priloge I.).** Nahajajo se v osrednjem delu Radenskega polja v ulekninah. Travniki so večinoma gojeni, enkrat do dvakrat košeni na mokrih ali izmenično mokrih, eutrofnih tleh. Skupaj s križanci predstavljajo ti 14,0 ha površine.
- Mezotrofni in mokrotni travniki – (37.26 – *Deschampsion*; ni HT Priloge I.).** V ta habitatni tip štejemo dve skupini združb, in sicer mezotrofne, mokrotne travnike, ki se razvijejo na rastiščih, ki so občasno poplavljeni s padavinsko vodo (zveza *Deschampsion*) in tiste, ki se razvijejo na poplavljenih ravnicah ob rekah (zveza *Cnidion*). Na Radenskem polju se ta habitatni tip pojavlja ob vodotokih in v okolici estavel in požiralnikov ter z različnimi križanci skupaj pokriva 1,5 ha površine.
- Nižinske in montanske do alpske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem (37.11 – *Filipendulion*; HT 6430).** Gre za združbo, kjer dominira brestovolistni oslad (*Filipendula ulmaria*), najdemo se pojavlja ob potokih in na različnih vlažnih rastiščih. Te združbe rastejo na rastiščih, ki so nad nivojem talne vode in se navezujejo na visoka šašja (zveza *Magnocaricion*), ki jih najdemo na bolj vlažnih rastiščih. Pogosto najdemo takšne sestoje kot faze zaraščanja mokrotnih in vlažnih travnikov. Na Radenskem polju

najdemo ta habitat na zaraščajočih travnikih in ob vodotokih in kanalih. Skupaj s križanci pokriva 17,7 ha površine.

- **Poplavni travniki – (37.242 – *Potentillion anserinae*; ni HT Priloge I.).** V to skupino uvrščamo vlažne in del leta poplavljenе travnike, za katere sta značilni dve fazi: del leta so ti habitati poplavljeni, poleti pa se rastišča povsem osušijo. Na Radenskem polju se takšni travniki pojavljajo ob presušenih vodotokih v raznih kombinacijah v skupni površini 7,6 ha.
- **Mezotrofni do evtrofni travniki – (38.22 – *Arrhenatherion* in 38.226-S1 – *Alopecurion*; HT 6510).** V to skupino uvrščamo nižinske in submontanske gojene travnike, ki jih najdemo na vlažnih do zmerno suhih rastiščih, na rahlo kislih do nevtralnih, večinoma rjavih tleh. Travnike dva do šestkrat letno kosijo. V okviru te skupine lahko ločimo dva vegetacijska in habitatna tipa. Prvi tip združuje mezofilne travnike, ki jih najdemo na bolj suhih rastiščih, in jih uvrščamo v zvezo *Arrhenatherion* (38.22). Drugi tip združuje mezohidofilne travnike na aluvialnih in koluvialnih tleh, ki so v stiku z nižje ležečimi mokrotnimi, vlažnimi in poplavnimi travniki in ga uvrščamo v zvezo *Alopecurion* (38.223-S1). Na Radenskem polju je ta habitat razširjen na bolj vlažnih rastiščih v skupni površini 112,1 ha. Skupaj s križanci habitatni tip HT 6510 pokriva 348,1 ha in predstavlja najpogostejši habitatni tip na območju kartiranja.
- **Pašniki (38.1; ni HT Priloge I.).** nastanejo na rastiščih mezofilnih, evtrofnih travnikov, ki so intenzivno pašeni. Paša predstavlja veliko motnjo na travišče, tako da se pašniki floristično in fiziognomsko dobro ločijo od košenih travnikov. Zanje so značilne predvsem plazeče in rozetaste rastlinske vrste, ki so dobro prilagojene takšnim razmeram. Poleg motenj, ki jih povzroča paša, pa moramo upoštevati tudi, da se večina hranil preko iztrebkov vrne na pašnik in je zato na pašniku veliko nitrofilnih rastlin. Najbolj nitrofilna rastišča so pod drevesi ali ob ogradah, kjer najdemo številne nitrofilne vrste (npr. *Urtica dioica*). Na Radenskem polju je ta habitat razširjen v bližini kmetij in pokrivajo 19,8 ha. V to skupino so vključene tudi košene površine okoli hiš (trate).
- **Obvodna zeliščna vegetacija (37.71 - zvezi *Senecionion fluviatilis*, *Petasition officinalis*; HT 6430).** Pojavlja se ob potokih in drugih vodotokih. V čisti obliki pokriva 4,17 ha, skupaj s križanci pa 20,75 ha.
- **Habitat zasenčenih nitrofilnih gozdnih robov (37.72, razred *Galio-Urticetea*; HT 6430).** Na teh rastiščih se pogosto razvijejo visoka steblikovja, v katerih prevladuje velika kopriva (*Urtica dioica*). Skupaj s križanci pokrivajo 10,75 ha.
- Na vlažnih rastiščih (npr. ob kanalih in v uleklinah) pogosto najdemo tudi **vegetacijo visokih šašev (habitat 53.21 – *Magnocaricion*; ni HT Priloge I.).**
- Ob potokih najdemo tudi **obvodno lesno vegetacijo**, ki jo uvrščamo med **srednjeevropska črnojelševja in velikojesenovja ob tekočih vodah (44.3, zveza *Alnion incanae*, FFFH 91E0*)**; 3,67 ha, skupaj s križanci 8,61 ha) in
- Prisotna so tudi **obrežna belovrbovja (44.13 – zveza *Salicion albae*; HT 91E0*)** ki v čisti obliki pokrivajo 0,8 ha, skupaj s križanci pa 6,5 ha.
- Na eni zaplati pa najdemo posamezne fragmente hrastov-jesenovo-brestovih logov (**44.4 – *Alno-Quercion*, HT 91F0**). ki pokrivajo 0,52 ha. Prisotne so tudi invazivne tujerodne rastline, predvsem zlata rozga (*Solidago* spp.).
- Na dvignjenih območjih najdemo **suha travišča (habitat 34.32 – *Bromion erecti*; HT 6210(*))**, ki skupaj s križanci pokrivajo 22,62 ha. **Pogosto prehajajo v suhe oblike oligotrofnih mokrotnih travnikov (37.31 – *Molinion caeruleae*; HT 6410).**
- Na zakisanih rastiščih se pojavljajo mezofilna do kserofilna volkovja pod gozdno mejo (**35.11 – *Violion caninae*; HT 6230***), ki skupaj s križanci pokrivajo 0,4 ha.

Med kvalifikacijskimi habitatnimi tipi Natura 2000 so poleg oligotrofnih mokrotnih travnikov s prevladujočo stožko (HT 6410) na Radenskem polju prisotni še habitatni tip HT 3180 – Presihajoča jezera in HT 8310 – Jame, ki niso odprte za javnost.*

- **HT 3180* – Presihajoča jezera.** Presihajoča jezera so z vodo zalita 1-6 mesecev, najpogosteje jeseni in spomladi, redkeje za krajši čas tudi poleti. Dolžina zalitja je odvisna od mikroliefja in načina polnjenja jezera (s površinskimi vodotoki ali podtalno vodo). Voda je ponavadi globoka nekaj metrov, zato svetloba prodira do dna, kar omogoča začetek razvoja kopenske vegetacije že spomladi pod vodo. Voda je bogata

s hranili, pedološka podlaga je bazična. Ekološke razmere omogočajo uspevanje različnim skupinam rastlin (pravih vodnih, amfibijskih, močvirskih), zato ta habitatni tip sestavlja večje število združb.

- **HT 8310 – Jame, ki niso odprte za javnost;** so jame, vključno s pripadajočimi vodnimi telesi, ki niso odprte za javnost in so življenjski prostor specializiranih ali endemičnih vrst živali. Mednje sodijo različni nevretenčarji, zlasti hrošči, raki in mehkužci, ki imajo praviloma zelo omejeno razširjenost. Jame so prezimovališče in kotišče številnih netopirjev ter življenjski prostor človeške ribice. Ogrožajo jih onesnaževanje voda in odpadki, ki pridejo v jame s poplavami (ZRSVN, 2023).

3.1.4.2 Rastlinske vrste

Prvi večji pregled območja Radenskega polja s stališča flore je bil opravljen leta 2000, ko je bil vzpostavljen seznam 445 vrst in podvrst praprotnic in semenk (Leskovar, Rozman, & Jakopič, 2000). Do leta 2008, ko je ZRSVN pripravil Strokovne podlage za zavarovanje KPRR (ZRSVN, 2008) se je seznam povečal na 450 vrst. Od teh je bilo kar 44 vrst ogroženih in 18 zavarovanih.

Z naravovarstvenega vidika so najbolj pomembne vrste praprotnic in semenk, ki so vezane na mokrotne predele obravnavanega območja. To so predvsem vodotoki z obrežnim pasom, poplavna območja, kamor so vključili tudi površine ob požiralnikih in mokrotne travnike. (Leskovar, Rozman, & Jakopič, 2000).

Na Radenskem polju so z naravovarstvenega vidika najpomembnejše rastlinske vrste, ki so *zavarovane z Uredbo o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah in/ali uvrščene na Rdeči seznam praprotnic in semenk Slovenije* (kategorije Ex, E, V, R in K). Med njimi so predvsem naslednje vrste:

Na mokrotnih travnikih in močvirnih tleh rastejo: Simbol zavarovanega območja, sibirski perunika (*Iris sibirica*), močvirski logarica (*Fritillaria meleagris*), vodna perunika (*Iris pseudacorus*), poletni veliki zvonček (*Leucojum aestivum*), močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*), močvirski petoprstnik (*Potentilla palustris*), širokolistni munec (*Eriophorum latifolium*), ozkolistni munec (*Eriophorum angustifolium*), robati luk (*Allium angulosum*), močvirski ušivec (*Pedicularis palustris*), navadna božja milost (*Gratiola officinalis*), česnov vrednik (*Teucrium scordium*), boljši šaš (*Carex pulicaris*), srhki šaš (*Carex davalliana*), Hostov šaš (*Carex hostiana*), rožmarinolistna vrba (*Salix rosmarinifolia*), navadni objed (*Succisella inflexa*), rahlocvetna kukavica (*Orchis laxiflora*), majska prstasta kukavica (*Dactylorhiza majalis*), pegasta prstasta kukavica (*Dactylorhiza maculata*), visoka vijolica (*Viola elatior*). Močvirski meček (*Gladiolus palustris*) je bil opažen le na rastišču blizu Srednjic (ZRSVN, 2008). Po raziskavah v letu 2020, ki jih je opravil Jogan, pa je bi bilo ugotovljeno, da na območju Radenskega polja **močvirskega mečka ni / (ni več) prisotnega** in da je tu prisotna le vrsta Ilirski meček (*Gladiolus illyricus*) (Jogan, 2021).

Na dvignjenih mestih, ki jih redko doseže poplavna voda uspevajo ogrožene vrste: navadna arnika (*Arnica montana*), navadna kukavica (*Orchis morio*), stasita kukavica (*Orchis mascula*). **V stalnih in občasnih tekočih vodah, na močvirnih in barjanskih tleh, v jarkih, retjih in močilih, kjer zastaja voda, najdemo ogrožene vodne in močvirske rastline:** klasasti rmanec (*Myriophyllum spicatum*), ostnati biček (*Schoenoplectus mucronatus*), rumeni blatnik (*Nuphar lutea*), vodna dresen (*Polygonum amphibium*) navadna mešinka (*Utricularia vulgaris*), južna mešinka (*Utricularia australis*). Navadni mrzličnik (*Menyanthes trifoliata*) je na Radenskem polju **redkeje in raste med grmovjem obdan s šotnimi mahovi** (*Sphagnum* spp.). **Med šotnim mahom raste ogrožena barska vijolica** (*Viola uliginosa*). **Zaradi melioracijskih posegov je bilo uničeno šotišče zahodno od Srednic, kjer sta rasli ogroženi vrsti** srednja rosika (*Drosera intermedia*) in bela kljunka (*Rhynchospora alba*). **Ob manjših vodnih jarkih najdemo ogrožene vrste:** močvirski ludvigija (*Ludwigia palustris*), suličastolistni porečnik (*Alisma lanceolatum*), kratkoresi lisičji rep (*Alopecurus aequalis*), mehurjasti šaš (*Carex vesicaria*), ostroluski šaš (*Carex acutiformis*), lasastolistna vodna zlatica (*Ranunculus trichophyllus*). **V podrastu vlažnega gozdnega roba na zahodnem delu Radenskega polja raste ogrožena vrsta:** rumena maslenica (*Hemerocallis lilioasphodelus*) (ZRSVN, 2008).

Obsežnejšega in natančnega pregleda vrst se od leta 2000 ni več izvedlo. Je pa bila v letu 2019, v okviru Raziskave ciljnih vrst in kartiranja habitatnih tipov na Radenskem polju (Govedič & Lešnik, 2021), podrobneje preučevana **močvirski logarica**. Popisana je bila na **skupni površini 27,25 ha**. Največ zaplat (57), skupne

površine zgolj 0,79 ha predstavljajo rastišča posameznih rastlin. Na drugi strani pa 14 zaplat, skupne površine 14,59 ha predstavlja največja rastišča (nad 500 rastlin). Na njih so tudi največje gostote rastlin, ki v raziskavi leta 2019 ni bila posebej ocenjevana (Govedič M., 2021). **Največ (61 %) se je pojavlja na travnikih Nižinski ekstenzivno gojeni travniki HT 6510 (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)**, sledijo še križanci med HT 6510 in HT 6410. Na mokrotnih travnikih HT 6410 ali drugih močvirnih površinah, kjer dalj časa zastaja voda (npr. HT 3180 in HT 6430) jih je bilo najdenih zelo malo. Na teh, redkeje košenih površinah je tudi gost sklop nadzemnih rastlinskih delov ali gostega prepleta korenin, ki ga Čelik in sod. (2009) navajajo kot vzrok za manjše gostote močvirske logarice. Razpon ekoloških razmer, ki so še ugodne za rast te vrste sega od zmerno močvirnih do zmerno vlažnih tal, od mineralnih do šotnih tal, rastišča so za krajši čas lahko poplavljen, logarica pa prenese zmerno gnojenje. Manj primerna so tla s stalno visoko talno vodo (Čelik, Vreš, & Seliškar, 2009). Študija izvedena leta 2019 (Govedič M., 2021) navaja, da je potrebno pozornost zato usmeriti predvsem v površine vzhodno od hriba Kopanj in ob potoku Šica, kjer so površine z močvirsko logarico najboljše. Vzhodno od hriba Kopanj je treba površine ohranjati, ob potoku Šica pa je cilj povečati površine z močvirsko logarico. V primeru, da se močvirska logarica severno od Kopanja začne širiti v večjem obsegu, kot je zdaj prisotna, bo to lahko nakazovalo na zmanjšanje poplavljanja tega območja, kar bo imelo lahko za posledico tudi intenzivnejšo košnjo. To pa bo imelo negativen vpliv na habitate in ostale organizme na tem območju.

Tudi KPRP se sooča z pojavom invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst (ITRV). Popisi ITRV leta 2008 so pokazali, da se je že takrat pojavljalo 26 vrst. V ponovnem popisu, leta 2022 (Kus Veenvliet, 2022), pa je bilo popisanih že 35 vrst. Od teh so štiri vrste pogoste in splošno razširjene na območju (črnoplodni mrkač (*Bidens frondosa*), enoletna suholetnica (*Erigeron annuus*), kanadska (*Solidago canadensis*) in orjaška zlata rozga (*Solidago gigantea*)). Šest vrst je lokalno pogostih (navadna amorfa (*Amorpha fruticosa*), topinabur (*Helianthus tuberosus*), navadna barvilnica (*Phytolacca americana*), robinija (*Robinia pseudoacacia*), deljenolistna rudbekija (*Rudbeckia laciniata*) in severnoameriške nebine (*Symphyotrichum* spp.)). Preostalih 25 vrst je bilo zabeleženih le na posameznih lokacijah. V zadnjih letih se je ob in po celotni strugi Dobravke in spodjem toku Grosupeljščice in Podlomščice in tudi na številnih drugih mestih močno razširil **črnoplodni mrkač**. Na brežinah Dobravke se pojavljajo manjši sestoji, tik za mostom čez Dobravko pa se mrkač pojavlja v obsežnih, sklenjenih sestojih ter nato dol vodno v skoraj vseh požiralnikih vzdolž Radenskega polja. Skupna površina sklenjenega pojavljanja te vrste v letu 2022 je znašala kar 25,2 ha. Od tega kar 8,3 ha v prvem varstvenem območju. To je invazivna vrsta, ki ima, zaradi velikega potenciala širjenja in tudi velike razširjenosti lahko v naslednjih letih velik negativni vpliv na biotsko pestrost travniških površin na območju KPRP. **Enoletna suholetnica** je tudi ena najpogostejših tujerodnih rastlin, pojavlja se pretežno posamič ali v manjših skupinah, le mestoma je številčnejša. Zato je ocenjeno, da je tudi njen vpliv na biotsko raznovrstnost razmeroma majhen. Širjenje vrste je bolj problematično z vidika rabe, saj slabi kakovost krme, ima slabo krmno vrednost in pri živini povzroča napenjanje. Za konje, pse in mačke je celo rahlo strupena. Med ITRV z večjim vplivom na naravo sodita tudi **orjaška in kanadska zlata rozga**. V osrednjem delu Radenskega polja je nekoliko pogostejša kanadska zlata rozga, a sicer se obe vrsti pojavljata razpršeno po celotnem kraškem polju. Ponekod celo uspevata v mešanih sestojih. Najpogostejše se pojavljata ob mejicah ter na robu gozda, precej jo je tudi ob železniški progi Velika Račna - Grosuplje. Sestoji orjaške in kanadske zlate rozge so za zdaj na Radenskem polju razmeroma majhni, vendar pa imata obe vrsti velik potencial širjenja in lahko povzročata veliko škodo biotski raznovrstnosti. Ob kanalih, večinoma le v osrednjem delu RP, se širi grmovno drevesna vrsta **navadna amorfa**, ki je bila popisana že leta 2008. V popisu leta 2022 so jo zabeležili na več lokacijah in ponekod oblikuje že velike in goste sestoje. Čeprav je njeno pojavljanje še omejeno, pa njena prisotnost predstavlja znatno grožnjo. Ob Zatočni in Lazarjevi jami ter približno 50–100 m gorvodno ob Šici se na bregovih razrašča večji sestoj **deljenolistne rudbekije** (*Rudbeckia laciniata*). Vrsta se pojavlja še na nekaj lokacijah v osrednjem delu Radenskega polja, vendar za zdaj še ni široko razširjena. Tudi **topinabur** (*Helianthus tuberosus*) je bil zabeležen le na petih lokacijah, zato je njegovo širjenje še mogoče učinkovito omejiti. **Severnoameriške nebine** (*Symphyotrichum* spp.) na Radenskem polju prav tako še niso zelo pogoste, vendar se na jugovzhodnem delu polja pojavlja več večjih sestojev. Nekateri med njimi že presegajo površino 50 m², so zelo gosti in skoraj povsem izpodrivajo drugo rastlinje.

3.1.4.3 Živalske vrste

Območje Krajinskega parka Radensko polje predstavlja pomemben življenjski prostor številnih v Sloveniji in Evropi ogroženih živalskih vrst, med katerimi so tudi kvalifikacijske vrste območja Natura 2000 Radensko polje – Viršnica. Poleg teh na območju živijo še številne druge naravovarstveno pomembne, zavarovane in ogrožene vrste, ki pomembno prispevajo k visoki biotski raznovrstnosti parka. Ohranitveno stanje kvalifikacijskih živalskih vrst je prikazano v Tabeli 2, medtem ko so v nadaljevanju podrobneje predstavljene posamezne skupine živali ter njihovo stanje ohranjenosti na območju Krajinskega parka Radensko polje.

Tabela 2: Stanje ohranjenosti vrst za Natura 2000 območje SI 3000171 Radensko polje – Viršnica, Priloga I. (ZRSVN, 2022)

KODA VRSTE/HT	IME VRSTE/HT	BIOGEOGRAFSKA REGIJA (C - celinska)	OCENA OHRANITVENE GA STANJA VELIKOSTI HABITATA / HT	OCENA OHRANJENOSTI SPECIFIČNIH LASTNOSTI, STRUKTUR in PROCESOV HABITATA / HT
SP_1193	Hribski urh (<i>Bombina variegata</i>)	C	ugodno	neugodno
SP_1186	človeška ribica (<i>Proteus anguinus</i>)	C	ni znana	neugodno
SP_1167	veliki pupek (<i>Triturus carnifex</i>)	C	ugodno	neugodno
SP_4019	drobnovratnik (<i>Leptodirus hochenwarti</i>)	C	ugodno	ugodno
SP_1014	ozki vretenec (<i>Vertigo angustior</i>)	C	ni znana	ni znana
SP_1078	črtasti medvedek (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>)	C	ugodno	ugodno
SP_1065	travniški postavnež (<i>Euphydryas aurinia</i>)	C	ugodno	neugodno
SP_1060	močvirski cekinček (<i>Lycaena dispar</i>)	C	ugodno	ugodno

Dvoživke

Na območju KPRP živi 13 od 20 ogroženih in zavarovanih vrst dvoživk v Sloveniji. Ob prvih popisih leta 2000 (Poboljšaj & Lešnik, 2000) so popisali tudi zeleno krastačo (*Bufo viridis*), le te pa v letu 2020 niso potrdili (Poboljšaj, 2021).

Mlake in luže na odprtih travniških površinah in kolovozih, antropogena ribnika na severnem delu polja pod Boštanjem, poplavljeni predeli in jarki s stoječo vodo ter struga Dobravke in Zelenke so življenjski prostor ogroženih vrst dvoživk: **sekulja (*Rana temporaria*)**, **rosnica (*Rana dalmatina*)**, **zelená žaba (*Pelophylax kl. esculentus*)**, **debeloglavka (*Pelophilax ridibunda*)**, **pisana žaba (*Pelophilax lessonae*)**, **zelená rega (*Hyla arborea*)**, **navadna krastača (*Bufo bufo*)**, **planinski pupek (*Ichthyosaura alpestris*)**, **veliki pupek (*Triturus carnifex*)**, **navadni pupek (*Lissotriton vulgaris*)**. V majhnih lužah, ki se napolnijo ob dežju najdemo **hribskega urha (*Bombina variegata*)**. Vode kraškega podzemlja Radenskega polja predstavlja življenjski prostor **človeške ribice (*Proteus anguinus*)**. Človeška ribica je bila najdena v sistemu Zatočnih jam, visoke vode pa jih lahko izvržejo v nekaterih kraških izvrih (v Šici) in estavelah (ZRSVN, 2008). V gozdovih in na obrobju se pojavlja **navadni močerad (*Salamandra salamandra*)**.

Raziskava dvoživk je bila narejena v letih 2019 in 2020 (Poboljšaj, 2021), s poudarkom na oceni velikosti populacij velikega pupka in hribskega urha ter pripravi varstvenih usmeritev za njuno dolgoročno ohranjanje. Na podlagi rezultatov je bilo za metapopulaciji obeh vrst ocenjeno neugodno ohranitveno stanje, saj je bil ugotovljen upad populacij, ki se kaže predvsem v zmanjšanju števila osebkov, zabeleženih ob varovalni ograji za dvoživke na regionalni cesti Mlačevo–Rašica v obdobju 2009–2020 (Poboljšaj, 2021).

Neugodno je bilo ocenjeno tudi stanje habitatov. Med ključnimi omejitvenimi dejavniki so pomanjkanje ustreznih mrestišč, prekratka hidroperioda ter prevelike razdalje med mrestišči v osrednjem območju populacij. Zaradi kraških značilnosti območja voda z Radenskega polja hitro odteka, zlasti v toplem delu leta, ko je prisotnost vode ključna za uspešno razmnoževanje dvoživk. Razmere dodatno poslabšujejo podnebne spremembe, ki zaradi višjih temperatur in spremenjenega vodnega režima povzročajo hitrejšo izsuševanje mrestišč ter zmanjšujejo primernost habitatov (ARSO, 2019, povzeto po Poboljšaj, 2021).

Posebej problematično je osrednje območje populacij na Mokrinah (južno od Boštanjkega griča, med Srednjicami in širšim območjem pod Kopanjem), kjer se mrestišča pogosto prehitro izsušijo, pri velikem pupku pa predstavljajo težavo tudi prevelike razdalje med njimi. Stanje kopenskega habitata je za zdaj še razmeroma ugodno, saj mokrotni travniki omogočajo povezljivost med mrestišči, vendar se ponekod zaradi opuščanja rabe površine zaraščajo. Na severozahodnem delu Radenskega polja, zahodno od regionalne ceste pri Malem Mlačevem, je stanje habitatov slabše zaradi intenzivnejše kmetijske rabe.

V okviru projekta LIFE AMPHICON je bilo leta 2023 vzpostavljenih 11 večjih mlak, namenjenih predvsem velikemu pupku, in 29 manjših mlak za hribskega urha. Monitoring je pokazal, da nove mlake učinkovito zadržujejo vodo in omogočajo uspešno metamorfozo ličink. Kot nova grožnja pa se je pojavila prisotnost rib, ki so jih ob poplavih zanesle v nekatere mlake.

Pomembno oviro za povezljivost habitatov je predstavljala tudi regionalna cesta Mlačevo–Rašica, kjer je prihajalo do povozov dvoživk med selitvami. V letu 2025 so bili v okviru projekta LIFE AMPHICON na tej cesti vzpostavljeni stalni omilitveni ukrepi (betonske usmerjevalne ograje in podhodi za dvoživke). Rezultati monitoringa iz leta 2026 kažejo, da so ukrepi zelo učinkoviti in so bistveno zmanjšali poveze dvoživk med selitvami.

Plazilci

V Strokovnih podlagah (ZRSVN, 2008) je navedeno, da je na Radenskem polju najdenih 5 ogroženih in zavarovanih vrst plazilcev. **Belouška** (*Natrix natrix*) se zadržuje ob vodi, na mokrotnih travnikih, jarkih in v vlažni podrasti. Na robovih gozdov najdemo **smokuljo** (*Coronella austriaca*). **Slepec** (*Anguis fragilis*) je splošno razširjena vrsta vlažnih gozdov, travnikov in vrtov. Na gozdove in travnike je vezana **živorodna kuščarica** (*Zootoca vivipara*). Na območju KPRP, naravnem rezervatu Bičje in vodotoku Podlomščica pri Grosuplju prisotna **močvirska sklednica** (*Emys orbicularis*).

Leta 2020 je bil na območju Krajinskega parka Radensko polje izveden monitoring močvirske sklednice (*Emys orbicularis*). Med raziskavo je bilo zabeleženih 13 odraslih in pet juvenilnih osebkov močvirske sklednice ter sedem odraslih osebkov **invazivne okrasne gizdavke** (*Trachemys scripta*). Vse želve so bile opažene v dveh ribnikih pod Boštanskim hribom, medtem ko na drugih pregledanih vodotokih in stoječih vodah znotraj krajinskega parka močvirske sklednice niso bile potrjene (Vek & Lipovšek, 2020).

Za populacijo močvirske sklednice se je kot pomembnejši izkazal manjši ribnik ob cesti, kjer je več primernih mest za sončenje. Na tem ribniku so bili zabeleženi tudi vsi juvenilni osebki, kar potrjuje uspešno razmnoževanje vrste na območju. Raziskava je pokazala, da je dolgoročno največja grožnja populaciji prisotnost invazivnih tujerodnih želv, predvsem okrasnih gizdavek, ki z močvirsko sklednico tekmujejo za življenjski prostor, mesta za sončenje in prehranske vire. Ob nadaljnjem širjenju teh vrst obstaja nevarnost poslabšanja habitatnih razmer in postopnega opuščanja ključnega življenjskega prostora s strani močvirske sklednice.

Uspešno razmnoževanje močvirske sklednice je odvisno od ohranjenosti celotnega življenjskega prostora. Poleg kakovostnega vodnega habitata z dovolj hrane in mesti za sončenje so ključna tudi primerna gnezdišča na sončnih, neobdelovanih površinah, kjer gnezda ne uničuje težka kmetijska mehanizacija. Na uspešnost izleganja pomembno vplivajo tudi naravni plenilci, kot so lisice, jazbeci in glodavci.

V okviru raziskave leta 2020 močvirske sklednice niso bile zabeležene v drugih pregledanih vodotokih in stoječih vodah, kot so Šica, Zelenka, Dobravka, Močilo, Podlomščica ter naravni rezervat Bičje, vendar raziskovalci opozarjajo, da njihove prisotnosti na teh območjih ni mogoče izključiti. Vrsta je bila namreč v preteklosti že opažena v naravnem rezervatu Bičje. Tam je bila ugotovljena tudi prisotnost invazivne ribe **postrvjege ostriza** (*Micropterus salmoides*), katere odrasli osebki plenijo mladiče močvirske sklednice. Poleg tega se v ribnikih pod Boštanjem pojavlja tudi **sončni ostriz** (*Lepomis gibbosus*). Obe invazivni ribji vrsti med drstitvijo odstranjujeta vodno vegetacijo na plitvinah, ki sicer predstavljajo pomemben življenjski prostor

mladičev močvirske sklednice, s čimer se dodatno zmanjšuje razmnoževalni uspeh vrste. Zato je ob pojavljanju teh vrst v večjih kotanjah in novo vzpostavljenih mlakah priporočljiv njihov izlov (Vek & Lipovšek, 2020).

Leta 2024 je bil v ribnikih pod Boštanjem izveden prvi sistematični izlov tujerodnih želv. V desetih lovnihi nočeh je bila odstranjena ena okrasna gizdavka (*Trachemys scripta*), hkrati pa je bilo ujetih šest različnih osebkov močvirske sklednice ter odstranjenih 114 osebkov invazivnega sončnega ostriža (*Lepomis gibbosus*). Raziskava ugotavlja, da je bil manjši ulov tujerodnih želv verjetno posledica poznega termina izlova (avgust–september), ko se aktivnost želv že zmanjšuje, hkrati pa nakazuje, da na območju ni več večje populacije tujerodnih želv. Mali ribnik se je ponovno potrdil kot ključen življenjski prostor močvirske sklednice, zato avtorji priporočajo nadaljevanje spremljanja populacije in izvajanje izlovov predvsem v spomladanskem obdobju, ko je njihova učinkovitost največja (Mrzelj, 2024).

V letu 2025 je Krajinski park Radensko polje nadaljeval z ukrepi za zmanjševanje vpliva invazivnih tujerodnih želv z izvedbo ponovnega izlova okrasnih gizdavek v ribnikih pod Boštanjem. V času, ko so bile nastavljene vrše, ni bila ujeta nobena tujerodna želva, kar kaže na uspešnost predhodnih ukrepov odstranjevanja. Ob tem je bilo zabeleženih 16 močvirskih sklednic, od katerih sta bila dva osebka že označena v predhodnih raziskavah. Med zabeleženimi osebki je bilo pet juvenilnih in osem odraslih osebkov, kar ponovno potrjuje uspešno razmnoževanje vrste na območju ribnikov pod Boštanjem ter ugodno stanje njenega ključnega razmnoževalnega habitata.

Radensko polje skupaj z naravnim rezervatom Bičje predstavlja pomembno povezavo med populacijama močvirske sklednice v porečju Krke in na Ljubljanskem barju. Zaradi tega je ohranjanje vseh vodotokov ter stalnih in občasnih vodnih teles na tem območju ključnega pomena za dolgoročno ohranitev vrste.

Netopirji

Do leta 2020 na območju Krajinskega parka Radensko polje niso bile izvedene sistematične raziskave netopirjev, zato je bila potrjena prisotnost le štirih vrst: **malega podkovnjaka** (*Rhinolophus hipposideros*), **velikega podkovnjaka** (*Rhinolophus ferrumequinum*), **navadnega netopirja** (*Myotis myotis*) in **obvodnega netopirja** (*Myotis daubentonii*). Leta 2020 sta bili izvedeni dve dopolnjujoči se raziskavi, pregled možnih kotišč in prezimovališč ter mreženje na možnih pariščih (Presetnik & Zamolo, 2020) ter pregled jam in cerkva na območju parka in njegovi okolici (Presetnik, Zamolo, & Pavlovič, 2021). Raziskavi sta potrdili prisotnost najmanj devetih vrst netopirjev, saj so bile poleg že znanih vrst potrjene še vrste **ostrouhi netopir** (*Myotis blythii oxygnathus*), **vejicati netopir** (*Myotis emarginatus*), **drobni netopir** (*Pipistrellus pygmaeus*), **sivi uhati netopir** (*Plecotus austriacus*) in **rjavi uhati netopir** (*Plecotus auritus*).

Najbolj razširjena vrsta na območju je mali podkovnjak, ki je bil zabeležen na devetih lokacijah, med drugim v Viršnici, Lazarjevi jami, Jami treh kosti, Peterletovem breznu, Hovhovovi pasici ter v cerkvi Marijinega vnebovzetja na Kopanju in kapeli Matere Božje v Čušperku. Posebej pomembna so tri stavbna kotišča. Cerkev Marijinega vnebovzetja na Kopanju predstavlja pomembno porodniško kotišče malega podkovnjaka in vejicatega netopirja, saj je bilo na podstrešju zabeleženih 50 odraslih malih podkovnjakov in 64 odraslih vejicatih netopirjev. Poleg tega so tam potrdili še sivega uhatega netopirja ter prisotnost še ene nedoločene vrste iz družine gladkonosih netopirjev. Ustrezno zasenčenje preletnih odprtini omogoča obstoj ter vračanje kolonij v zatočišče (Presetnik & Zamolo, 2020).

Drugo najpomembnejše kotišče predstavlja cerkev sv. Martina v Velikem Mlačevem, kjer je bila potrjena velika porodniška kolonija navadnega netopirja. Leta 2020 je bilo na podstrešju cerkve zabeleženih približno 220 odraslih osebkov in najmanj 110 mladičev, kar je bistveno več kot ob pregledu leta 2007, ko je bilo opaženih manj kot 15 osebkov. Zaradi razmeroma velike oddaljenosti drugih znanih porodniških kolonij predstavlja to kotišče pomemben del omrežja populacij navadnega netopirja v osrednji Sloveniji (Presetnik & Zamolo, 2020) in (Presetnik, Zamolo, & Pavlovič, 2021).

Za ugotavljanje pomena jam kot prezimovališč je bilo pregledanih 14 jam. Viršnica je bila ocenjena kot najpomembnejše prezimovališče netopirjev na območju, saj sta bila v njej potrjena mali in veliki podkovnjak.

Kot potencialno pomembna prezimovališča srednjega pomena so bile prepoznane še štiri jame, v katerih je bil zabeležen mali podkovnjak. Avtorji ugotavljajo, da so za prezimovanje najprimernejše večje ali neprepišne jame, kot sta Viršnica in Peterletovo brezno (Presetnik & Zamolo, 2020).

Rezultati raziskav kažejo, da sta za ohranjanje netopirjev na območju Krajinskega parka Radensko polje ključnega pomena predvsem cerkvi na Kopanju in v Velikem Mlačevem ter jamski sistem Viršnice. Poleg varovanja teh kotišč avtorji priporočajo nadaljnje raziskave z uporabo ultrazvočnih detektorjev in mreženja, saj glede na primerljive raziskave v okolici ocenjujejo, da je dejansko število vrst netopirjev na območju parka večje od doslej potrjenega (Presetnik, Zamolo, & Pavlovič, 2021).

Vidra

Na severnem delu Radenskega polja, ob vodotokih Grosupeljščica in Podlomščica, je potrjena prisotnost vidre (*Lutra lutra*), ki je zavarovana, ogrožena in evropsko pomembna vrsta. Habitat vidre se proti severozahodu nadaljuje na območje Grosupeljske kotline in se domnevno povezuje s populacijo na Ljubljanskem barju. Kot potencialni habitat za vidro sta bili že v strokovnih podlagah za zavarovanje območja prepoznani tudi Šica in Dobravka (ZRSVN, 2008).

Prisotnost vidre na območju Krajinskega parka Radensko polje je bila dodatno potrjena z raziskavo leta 2014, v kateri so bili evidentirani znaki prisotnosti na Podlomščici, Dobravki (v zgornjem toku oziroma pri sotočju Podlomščice in Grosupeljščice) ter s tem na severnem delu krajinskega parka (Mihelič in Mihelič, 2014). Raziskava je poleg severnega dela Radenskega polja zajela tudi širše območje Grosupeljskega polja. Na približno 20 km² velikem območju so bili pregledani večji in manjši vodotoki ter ribniki. Znotraj KPRP so bili pregledani Podlomščica, Grosupeljščica in celoten tok Dobravke do izliva v Beznico pod Zagradcem. Najpogostejši dokaz prisotnosti vidre so bili iztrebki, ki so predstavljali več kot dve tretjini vseh zabeleženih znakov. Analiza iztrebkov je pokazala, da se vidre prehranjujejo predvsem z ribami, školjkami in pticami, pomemben delež prehrane pa predstavljajo tudi potočni raki, katerih ostanki so bili ugotovljeni v približno 40 % analiziranih iztrebkov (Mihelič in Mihelič, 2014).

V letih 2024 in 2025 so bila opažanja vidre zabeležena tudi v osrednjem delu Radenskega polja. Med monitoringom dvoživk so bili ob estavelah Sihurka in Srednjice najdeni iztrebki ter ostanki kož navadne krastače (*Bufo bufo*), ki potrjujejo prisotnost vrste na tem območju. Poleg tega so bili leta 2025 na regionalni cesti Mlačevo–Rašica, v bližini ribnikov, najdeni trije povoženi osebki vidre, kar kaže, da vrsta uporablja tudi vodotoke in mokrišča v osrednjem delu krajinskega parka ter opozarja na promet kot pomemben dejavnik ogrožanja populacije.

Velike zveri

Za velike zveri je Radensko polje pomembno predvsem kot del širšega gozdnega prostora, ki se razprostira po pobočjih vzhodno in zahodno od polja ter predstavlja prehod med večjimi gozdnimi kompleksi Dolenjske. Območje je del potencialnega življenjskega prostora treh ogroženih, zavarovanih in evropsko pomembnih vrst velikih zveri. Volk (*Canis lupus*) in ris (*Lynx lynx*) sta vezana predvsem na gozdnata območja vzhodno od polja, medtem ko potencialni življenjski prostor rjavega medveda (*Ursus arctos*) obsega širše območje Radenskega polja z okoliškim gozdnim robom (ZRSVN, 2008).

Novejši rezultati monitoringa kažejo, da na območju Radenskega polja ni stalno prisotnega reproduktivnega volčjega tropa. Volk se na območju pojavlja le občasno, predvsem v času disperzije posameznih osebkov ali pri prehajanju med teritoriji (ZGS, 2025). Podobno velja za rjavega medveda, ki se na območju parka pojavlja le prehodno. Občasno so zabeležena opažanja posameznih osebkov ali njihovih sledov, vendar območje ne predstavlja jedrnega življenjskega prostora populacije, temveč predvsem prehodni habitat med osrednjim območjem razširjenosti medveda na Dinarskem in severnejšimi deli njegove razširjenosti. Ohranjena povezanost gozdnih habitatov zato ostaja pomembna za zagotavljanje ekološke povezljivosti in prehajanje velikih zveri (ZGS, 2025).

Metulji

Na Radenskem polju je bilo med inventarizacijo favne in flore v letu 2000 popisanih 68 vrst dnevnih metuljev (Verovnik in Rebeušek, 2000), medtem, ko je bilo v letu 2026 do začetka avgusta popisanih 78 vrst dnevnih in ena vrsta zavarovanega nočnega metulja (Šturm, 2026, osebno). Nekaj dodatnih vrst je bilo najdenih še v popisih na tem območju med 2001-2025 (CKFF, 2026), nekaj vrst pa je od inventarizacije v letu 2000 najverjetneje že izginilo (*Phengaris alcon*, *Lysandra bellargus*, *Lasiommata megera*, itd.) (Šturm, 2026, osebno). Izmed metuljev, ki so na polju bili potrjeni v letu 2026 je 14 vrst ogroženih, 6 zavarovanih, za 3 vrste pa je območje opredeljeno kot posebno varstveno območje (UR. I. RS 2002, 2004a, 2004b). Na mokrotne travnike in močvirne predele, predvsem v osrednjem in severnem delu Radenskega polja, so vezane ogrožene vlagoljubne vrste metuljev: travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*), škrlatni cekinček (*Lycaena hippothoe*), močvirski pisanček (*Melitaea diamina*), močvirski cekinček (*Lycaena dispar*), jagodnjakov slezovček (*Pyrgus armoricanus*), močvirski kosmičar (*Carcharodus floccifera*) in srebrni tratar (*Boloria selene*). Presvetljene gozdne in zaraščajoče površine predstavljajo habitat zavarovani vrsti črni apolon (*Parnassius mnemosyne*). Na gozdno in grmovno vegetacijo gozdnega robu sta vezani zavarovani in evropsko pomembni vrsti metuljev črtasti medvedek (*Euplagia quadripunctaria*) in Scopolijev zlatook (Lopinga achine) (ZRSVN, 2008). Na višje ležečih suhih ekstenzivnih travnikih s prisotnostjo lučnika (*Verbascum* sp.) pa se pojavlja lučnikov pisanček (*Melitaea trivia*). Med pomembnejše vrste, ki so bile popisane leta 2000, a jih med popisi v letu 2026 več nismo uspeli najti štejemo tudi grahovčevega iskrivčka (*Glaucopsyche alexis*) in ogroženega ter zavarovanega sviščevega mravljiščarja (*Maculinea alcon/Phengaris alcon*) (Verovnik & Rebeušek, 2000). Kot kvalifikacijska vrsta je poleg travniškega postavneža in močvirskega cekinčka na območju Natura 2000 Radensko polje – Viršnica določena tudi vrsta črtasti medvedek. Leta 2019 in 2020 je bila izvedena na območju KPRP raziskava ciljnih vrst med katerimi je bil tudi **travniški postavnež**, ki se na Radenskem polju pojavlja na mokrotnih travnikih kjer raste hranilna rastlina gosenic travniška izjevka (*Succisa pratensis*). Rezultati na podlagi inventarizacije favne dnevnih metuljev iz leta 2000 in zaznanih sprememb v stanju habitatov med letoma 2000 in 2019/2020 so pokazali, da je bil travniški postavnež ob razglasitvi območja Natura 2000 Radensko polje – Viršnica, razširjen širše kot so potem pokazali popisi v letih 2019/2020 (Zakšek in Kogovšek, 2021). Verovnik in Rebeušek (2000) namreč navajata, da je bil travniški postavnež na Radenskem polju splošno razširjena vrsta. Po kartiranju habitatnih tipov v letu 2019 in v primerjavi s kartiranjem iz leta 2000 pa je bilo ugotovljeno, da se je površina oligotrofnih travnikov, ki predstavljajo življenjsko okolje travniškega postavneža, v devetnajstih letih zmanjšala za 25,6% (Zakšek & Kogovšek, 2021). V letu 2025 je bil na Radenskem polju ponovno izveden popis travniškega postavneža z enako metodo, kot v letih 2019 in 2020. Skupno je bilo zabeleženih 210 osebkov, kar je skoraj 80% padec iz let 2019/2020, ko je število najdenih metuljev preseglo 1000. Vrsta je v letu 2025 poseljevala 7 ha travnikov na Radenskem polju. Največ postavnežev je bilo zabeleženih na oligotrofnih mokrotnih travnikih z modro stožko (Kogovšek s sod. 2025). Tudi za nižinske populacije **sviščevega mravljiščarja** in populacije **močvirskega cekinčka** velja, da sta vlagoljubni vrsti, ki svoje tipične življenjske prostore zapuščata le redko. Za kvalifikacijsko N2K vrsto močvirski cekinček je ob popisu iz leta 2000 (Verovnik in Rebeušek, 2000) veljalo, da je razširjen po celotnem ravninskem delu območja, saj so samci te vrste zelo mobilni. Večinoma so bili takrat opaženi posamezni osebki, ponekod pa tudi do deset osebkov hkrati na manjši površini. V letu 2026 je bil močvirski cekinček na Radenskem polju še prisoten po večjem delu polja, a verjetno tudi zaradi ekstremne suše v tem letu, izredno redek in opažen zgolj posamič na nekaj lokacijah (Šturm, 2026, osebno). Podobno je bil tudi sviščev mravljiščar, ki je bil že leta 2000 v Sloveniji opredeljen kot eden najbolj ogroženih predstavnikov svojega rodu, prav tako razširjen po večjem delu polja. Populacija na Radenskem polju pa je bila tedaj med največjimi v državi. Zaradi odsotnosti tarčno usmerjenega monitoringa v zadnjih letih stanje populacije trenutno ni z gotovostjo poznano, a intenzivni splošni popisi na polju iz leta 2026 nakazujejo, da je vrsta kljub še ustreznemu življenjskemu okolju (prisotnost hranilne rastline gosenic močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*)) iz polja najverjetneje že izginila (Šturm, 2026, osebno). Podobno nakazujejo popisi med leti 2001-2025, saj metulj od leta 2000 na polju več ni bil z gotovostjo opažen (Kogovšek, 2026, osebno).

Kačji pastirji

Skupno število doslej znanih vrst kačjih pastirjev na Radenskem polju se je po zadnjem enodnevnem popisu leta 2020 (Tratnik & Vinko, 2020) povečalo na 41 vrst, kar predstavlja več kot polovico vseh vrst kačjih pastirjev,

zabeleženih v Sloveniji (73 vrst). Med njimi je 10 vrst uvrščenih na Rdeči seznam ogroženih živalskih vrst Slovenije, od tega devet v kategorijo ranljivih vrst (V) in ena v kategorijo redkih vrst (R), ki je hkrati tudi zavarovana na podlagi Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah.

Za zanesljivejšo oceno vrstne pestrosti kačjih pastirjev na Radenskem polju bi bilo treba izvajati sistematične popise večkrat v rastni sezoni in več zaporednih let. Takšen pristop je nujen zaradi izrazite medletne in sezone spreminljivosti hidroloških razmer, ki pomembno vplivajo na pojavljanje posameznih vrst. Prav tako bi bilo treba redno spremljati stanje populacij zavarovanih in ogroženih vrst ter upravljanje območja prilagajati njihovim ekološkim zahtevam. Več pozornosti bi bilo treba nameniti tudi popisu razvojnih stadijev (ličink in levov), saj bi le ti omogočili potrditev uspešnega razmnoževanja posameznih vrst na posameznih vodnih habitatih.

Dejstvo, da je bilo leta 2020 prvič zabeleženih več vrst kačjih pastirjev, je po oceni avtorjev predvsem posledica doslej omejenega obsega usmerjenih raziskav kačjih pastirjev na Radenskem polju in ne nujno nedavnih sprememb v njihovi razširjenosti (Tratnik in Vinko, 2020).

Ptice

Prvi usmerjeni popisi ptic na Radenskem polju so bili izvedeni leta 2000. Takrat je bilo na območju zabeleženih 78 vrst gnezdk (Polak, 2000). Primerljivi popisi ptic gnezdk so bili nato izvedeni še leta 2016 (Mihelič, 2018) in 2023 (Mihelič, 2023).

V raziskavi leta 2016 je bilo na območju krajinskega parka zabeleženih 72 potrjenih ali verjetnih vrst gnezdk, leta 2023 pa 71 potrjeno gnezdečih vrst. Zaradi primerljivosti rezultatov so bili v analizo leta 2023 vključeni le teritoriji, ki so bili kartirani že v letih 2000 in 2016. Rezultati monitoringa so potrdili ugotovitve iz leta 2016, da je z Radenskega polja izginilo devet vrst, ki so med letoma 2000 in 2016 na območju še potrjene gnezdele.

Med izginulimi vrstami so štiri vodne vrste – čapljica (*Ixobrychus minutus*), zelenonoga tukalica (*Gallinula chloropus*), kozica (*Gallinago gallinago*) in trstni strnad (*Emberiza schoeniclus*) – ter pet travniških vrst – prepelica (*Coturnix coturnix*), kosci (*Crex crex*), poljski škrlanec (*Alauda arvensis*), repaljščica (*Saxicola rubetra*) in veliki strnad (*Emberiza calandra*). Vodne vrste so vezane na zaraščene vodne površine in močvirne travnike, travniške vrste pa na ekstenzivno gospodarjene travnike s pozno košnjo.

Kot glavne razloge za izginotje vodnih vrst raziskava navaja uničenje zaraščenih vodnih površin pri ribiškem domu, kar je vplivalo predvsem na čapljico, zelenonogo tukalico in trstnega strnada, ter hidromelioracijske posege in izsuševanje mokrišč, ki so prizadeli predvsem kozico in trstnega strnada. Za upad travniških vrst je kot ključni dejavnik prepoznano intenziviranje kmetijske rabe travnikov, predvsem izsuševanje, dognojevanje, zgodnja in večkratna košnja. Mihelič (2023) opozarja, da imajo pomemben negativen vpliv tudi neustrezni načini košnje, zlasti nizko nastavljene kosilnice, hitra strojna košnja ter košnja od zunanjega roba proti sredini parcele, ki zmanjšujejo uspešnost gnezdenja travniških ptic.

Da je intenziviranje travnikov glavni razlog za upad travniških vrst, potrjuje tudi prostorska razporeditev še ohranjenih populacij. Teritoriji varstveno pomembnih travniških vrst so danes skoncentrirani predvsem v osrednjem delu Radenskega polja, kjer zaradi pogostejših poplav intenzivnejša kmetijska raba ni mogoča. Značilen primer je drevesna cipa, ki je izginila predvsem z robnih, intenzivneje obdelovanih delov polja. Izginulim vrstam travnikov – prepelici, poljskemu škrlancu, repaljščici in velikemu strnadu – je skupno gnezdenje na odprtih ekstenzivnih travnikih. Nasprotno pa vrste, ki se na območju še ohranjajo, kot so drevesna cipa, prosnik, močvirna trsnica, rjava penica, rjavi srakoper in rumeni strnad, gnezdiijo v mejicah, grmovju ali na zaraščajočih se površinah, kjer še vedno najdejo primerne življenjske razmere (Mihelič, 2023).

Podobne ugotovitve navaja tudi raziskava iz leta 2016 (Mihelič, 2018), ki ugotavlja, da se populacije varstveno pomembnih travniških vrst vse bolj koncentrirajo na osrednjih, ekstenzivnih mokrotnih delih Radenskega polja, medtem ko intenzivirani robni deli postopno izgubljajo svoj naravovarstveni pomen.

Na podlagi popisa ptic kmetijske krajine na delu prve varstvene cone (Gamser, 2020) ter celovitega popisa gnezdk let 2023 (Mihelič, 2023) so bili pripravljeni tudi predlogi varstvenih ukrepov za ohranjanje oziroma izboljšanje stanja populacij ogroženih vrst, ki so bili upoštevani pri pripravi desetletnega načrta upravljanja. Kot varstveno prioritete so bile opredeljene predvsem travniške vrste **repaljščica, kosec, prepelica, poljski škrjanec, veliki strnad, drevesna cipa in rjava penica** (Gamser, 2020) ter vodne vrste **čapljica, zelenonoga tukalica in trstni strnad** (Mihelič, 2023).

Drobnovratnik in ozki vretenec

V razpokah jam Zatočni jami, Lazarjevi jami in Viršnici prebiva ogrožena in zavarovana vrsta jamskega hrošča **drobnovratnik** (*Leptodirus hochenwartii*). Na mokrotnih travnikih in zamočvirjenih vlažnih tleh živi zavarovana in evropsko pomembna vrsta polža **ozki vretenec** (*Vertigo angustior*). Podatkov o stanju ohranjenosti velikosti habitata za te vrsti na območju ni znana. Za vrsto ozki vretenec je neznana tudi ocena ohranjenosti specifičnih lastnosti, struktur in procesov habitata, medtem, ko je za drobnovratnika ta ocena neugodna (Tabela 2).

Invazivne tujerodne živalske vrste

Z vidika pojavljanja invazivnih tujerodnih živalskih vrst je na območju Radenskega polja vse pogostejša **nutrija** (*Myocastor coypus*). Prisotna je vzdolž celotnega toka Šice, opažena pa je tudi v Podlomščici, Dobravki ter v potoku Bičje pri Centralni čistilni napravi Grosuplje, tik pred izlivom v Podlomščico. Za zdaj na območju še niso bili zaznani večji negativni vplivi ali obsežnejša škoda, vendar razširjenost vrste nakazuje, da se njena populacija povečuje. Posamezne živali je mogoče pogosto opazovati predvsem v poletnem času, ko se hranijo z vodnim rastlinjem. V letu 2025 je krajinski park začel z ukrepi za zmanjševanje populacije. Pri teh ukrepih so se povezali tudi z lovskimi družinami, prisotnimi na območju.

V obeh ribnikih pod hribom Boštanj se pojavljata tudi **rdečevratka** (*Trachemys scripta elegans*) in **rumenovratka** (*Trachemys scripta scripta*), ki predstavljata pomembno grožnjo avtohtoni **močvirski sklednici** (*Emys orbicularis*) zaradi tekmovanja za življenjski prostor in mesta za sončenje ter potencialnega prenosa bolezni (Vek in Lipovšek, 2020). V letih 2020 in 2024 so na območju potekali tudi organizirani izlovi tujerodnih želv, s katerimi se skuša zmanjšati njihov vpliv na populacijo močvirske sklednice.

V estaveli Sihurka je bila med raziskavo dvoživk leta 2019 zabeležena tudi invazivna ribja vrsta **sončni ostriž** (*Lepomis gibbosus*), ki je v estavelo najverjetneje zašla med poplavami, saj je najbližje znano nahajališče te vrste v ribnikih pri Boštanju. Sončni ostriž lahko pomembno vpliva na populacije dvoživk in mladičev močvirske sklednice, saj se prehranjuje z njihovimi jajci in ličinkami (Poboljšaj, 2021) (Vek in Lipovšek, 2020). V naravnem rezervatu Bičje je bil zabeležen tudi **postrvi ostriž** (*Micropterus salmoides*), katerega odrasli osebki lahko plenijo tudi mladiče močvirske sklednice (Vek in Lipovšek, 2020).

Celovitih in usmerjenih raziskav razširjenosti invazivnih tujerodnih živalskih vrst na območju Radenskega polja doslej še ni bilo. V okviru popisov mlak, izvedenih v projektu LIFE AMPHICON, je bila v nekaterih mlakah zabeležena tudi **pseudorazbora** (*Pseudorasbora parva*), ki predstavlja dodatno invazivno ribjo vrsto na območju in lahko negativno vpliva na vodne ekosisteme ter populacije dvoživk.

3.1.5 Varstveni statusi območja KPRP

3.1.5.1 Naravne vrednote

Na območju Krajinskega parka Radensko polje je v skladu s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Pravilnik, 2023) evidentiranih 36 naravnih vrednot (v nadaljevanju: NV). Med njimi je 24 NV državnega pomena, kar predstavlja približno dve tretjini (67 %) vseh NV na območju parka. Kar 16 NV predstavljajo podzemne jame, ki sodijo med podzemne geomorfološke NV in so hkrati vse opredeljene kot NV državnega pomena. Pregled NV je bil izveden leta 2022 (Mikuš, 2022). Seznam naravnih vrednot je podan v **Napaka! Vira s klicevanja ni bilo mogoče najti.**

3.1.5.2 Ožja zavarovana območja

V krajinskem parku se je območje jamskega sistema, s 7. členom Uredbe in Odloka o KPRP določilo za Naravni spomenik Zatočna jama – Viršnica – Lazarjeva jama. Ta zajema naravne vrednote Zatočno jamo (ident. št. 40569), Viršnico (ident. št. 40571) in Lazarjevo jamo (ident. št. 40570).

3.1.5.3 Ekološko pomembna območja (EPO)

Na območje KPRP segajo tri EPO. Tabela 3 prikazuje površino posameznih območij. EPO Zatočna jama – Viršnica – Lazarjeva jama v celoti leži znotraj KPRP. EPO Radensko polje – Bičje meri 1255,4 ha in se skoraj v dveh tretjinah nahaja znotraj KPRP.

Tabela 3: EPO območja, ki segajo v KPRP (ZRSVN, 2023).

Id. št.	Ime območja	Skupna površina EPO (ha)	Površina EPO znotraj KPRP (ha)	Delež KPRP, ki ga prekriva EPO (%)	Delež tega EPO znotraj KPRP (%)
35400	Radensko polje - Bičje	1.255,4	781,2	51,5	62,2
30115	Zatočna jama - Viršnica - Lazarjeva jama	2,4	2,4	0,2	100
80000	Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri	347.993,3	1.456,6	96,1	0,4

Zatočna jama - Viršnica - Lazarjeva jama (id. št. 30115) - Ponorni jamski sistem na jugovzhodnem robu Radenskega polja z jamami Viršnico, Zatočno in Lazarjevo jamo. Jame so biospeleološko pomembne in predstavljajo življenjski prostor jamskega hrošča drobnovratnika in človeške ribice. Suha jama Viršnica je pomembna za prezimovanje nekaterih vrst netopirjev.

Radensko polje - Bičje – (id. št. 35400) – Znotraj KPRP spada celotno območje EPO Radenskega polja, kraškega polja južno od Grosuplja. Območje Bičja ni del KPRP. Zlasti na severnem in osrednjem delu polja so ekstenzivni mokrotni travniki z redkimi rastlinskimi vrstami. Ponorni jamski sistem na jugovzhodnem robu polja je habitat hrošča drobnovratnika in človeške ribice. Poleg tega je na Radenskem polju popisanih več kot 455 vrst in podvrst praprotnic in semenk, 41 vrst kačjih pastirjev, 69 vrst metuljev, 14 vrst dvoživk, 5 vrst plazilcev, 9 vrst netopirjev in preko 109 vrst ptic. Na severnem delu polja je bila potrjena prisotnost vidre.

Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri (id. št. 80000) – Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri rjavega medveda, volka in risa obsega Trnovski gozd, Nanos, Hrušico, Javornike, Snežnik in Kočevsko in predstavlja največje sklenjeno območje gozda pri nas. Na Radenskem polju sta volk in ris vezana na gozdni prostor vzhodnega in jugovzhodnega dela polja. Območje nahajanja rjavega medveda pa zavzema celotno Radensko polje.

3.1.5.4 Območje Natura 2000 (Območje N2K)

V KPRP sega eno Natura 2000 območje (v nadaljevanju N2K območje) SI 3000171 Radensko polje – Viršnica, ki je varovano na podlagi Direktive o habitatih in po slovenski zakonodaji urejeno z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000). Na tem območju se nahaja 8 kvalifikacijskih N2K živalskih vrst in 3 kvalifikacijski HT (Tabela 3). Opisi stanja teh vrst in HT so podani že v oceni stanja HT in vrst v poglavju 3.1.4.

Tabela 4: N2K območje Radensko polje – Viršnica (ZRŠVN, 2023).

Koda območja	Ime območja	Skupna površina območja N2K (ha)	Površina območja N2K znotraj KPRP (ha)	Delež KPRP, ki ga prekriva N2K (%)	Delež območja N2K znotraj KPRP (%)
SI3000171	Radensko polje – Viršnica	521,9	521,9	34,4	100

Tabela 5: Kvalifikacijske vrste in HT na območju Natura 2000 – Radensko polje -Viršnica (ZRŠVN, 2023).

ZAP. ŠT.	EU koda	Ime vrste	Znanstveno ime vrste	Taksonomska skupina
1	1065	travniški postavnež	<i>Euphydryas aurinia</i>	metulji
2	1060	močvirski cekinček	<i>Lycaena dispar</i>	metulji
3	1078*	črtasti medvedek	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	metulji
4	1193	hribski urh	<i>Bombina variegata</i>	dvoživke
5	1167	veliki pupek	<i>Triturus carnifex</i>	dvoživke
6	1186*	človeška ribica	<i>Proteus anguinus</i>	dvoživke
7	4019	drobnovratnik	<i>Leptodirus hochenwarti</i>	hrošči
8	1014	ozki vrtenec	<i>Vertigo angustior</i>	mehkužci
ZAP. ŠT.	EU koda	Ime HT		Kategorija HT
1	3180*	Presihajoča jezera		sladke celinske vode
2	6410	Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)		grmišča in travišča
3	8310	Jame, ki niso odprte za javnost		goličave (skalovja, melišča)

LEGENDA:*pomeni prednostni HT ali vrsto. HT, ki so v Sloveniji redki, ranljivi, imajo majhno območje razširjenosti ali predstavljajo za določeno biogeografsko regijo značilen HT, se ohranjajo prednostno. Prav tako se prednostno ohranjajo HT, ki so na prilogi I Direktive o habitatih. Prednostne vrste so vrste, za ohranitev katerih je EU še posebej odgovorna glede na delež njihovega naravnega območja razširjenosti, ki leži na ozemlju EU.

3.1.6 Krajinska pestrost območja

Krajinska pestrost je rezultat delovanja naravnih procesov in človekove rabe. Območje KPRP sodi glede na regionalno razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji med kraške krajine notranje Slovenije in sicer kot samostojna podenota Grosupeljske kotline, katere krajinsko zgradbo določajo predvsem relief z izmenjavo gričevja in ravnin ter velika vodnatost (Marušič & sodelavci, 1998). Radensko polje je opredeljeno kot krajinsko območje s prepoznavnimi značilnostmi, ki so pomembna na nacionalni ravni (SPRS, 2004). Poleg naravnih oblik so pomembne nekatere prvine kulturne krajine, npr. drobno členjena parcelna struktura njiv na odcednejših legah. Predvsem pa so pomembni nekateri arhitekturni členi v krajini, npr. grad Boštanj na vzpetini in cerkev na vrhu griča Kopanj, s katero je ta vidno izjemno izpostavljen grič sredi polja še bolj poudarjen in ima tudi simbolni pomen. Naravne prvine prepoznavnosti Radenskega polja so predvsem: značilna naravna zgradba polja, gozdna pobočja na obrobju polja, gozdna pobočja reliefnih osamelcev na ravnini - Kopanj in Boštanj, meandri potokov na polju, estavele, občasne večje ali manjše poplave, obrežna zarast ob vodotokih Šici, Zelenki in Dobravki, ki tečejo po polju. Ustvarjene prvine prepoznavnosti krajine Radenskega polja so predvsem:

- parcelna struktura: grudaste oblike na mokriščih, trakaste parcele na gozdnih pobočjih in zelo drobno členjena trakasta struktura njiv na odcednih legah,
- arhitekturni členi kot prostorske dominante in nosilci simbolnih pomenov: objekti arhitekture na vrhovih osamelih vzpetin, ki imajo zaradi svoje namembnosti (grad, cerkev) tudi velik simbolni pomen,
- arheološka območja/najdišča,
- osamela vzpetina Kopanj s cerkvijo in župniščem ter podružnično šolo,
- strnjena naselja na obrobju polja,

- njivske kulture na odcednih tleh na robu polja in
- ekstenzivni travniki na delih polja, ki je pod vplivom visokih voda (ACER, 2005).

3.1.7 Kulturna dediščina

Na Radenskem polju najdemo 32 enot kulturne dediščine, različnih tipov, glej PRILOGA 2. Največ, 10, je enot sakralne stavbne dediščine, sledi 9 enot memorialne dediščine, 7 enot profane stavbne dediščine, 4 enote arheološke dediščine in po ena enota kulturne krajine in naselbinske dediščine. Cerkev Sv. Martina v Velikem Mlačevem je tudi kulturni spomenik lokalnega pomena. Celotno območje Radenskega polja je opredeljeno kot območje kompleksnega varstva (OKV), pa tudi kot območje pomembnejše kulturne dediščine in območje nacionalne prepoznavnosti (MK, 2022).

3.1.8 Socioekonomske značilnosti območja

Pri analizi socioekonomskega stanja prebivalstva, kot tudi nadalje pri obravnavi glavnih dejavnosti in rabe na območju obravnavamo tako prebivalce, ki živijo v parku, kot tiste prebivalce, ki živijo v naseljih tik ob meji parka. Dejstvo je, da imajo ne le prebivalci naselij v parku ampak tudi tisti na robu krajinskega parka svoja zemljišča znotraj območja KPRP in so tudi sicer tako direktno ali posredno povezani z območjem, ki je zavarovano. Znotraj KPRP leži 5 naselij: Zagradec pri Grosupljem, Predole, Velika Račna, Mala Račna in Čušperk, na obrobju parka so še 4 naselja: Veliko Mlačevo, Malo Mlačevo, Lobček, Spodnja Slivnica. Večina vseh naselij beleži rahlo, a konstantno rast števila prebivalcev. Leta 2026 v naseljih znotraj parka živijo skupno 1004 prebivalci, kar je za 82 ljudi več kot v letu 2011 (SURS, 2022).

Tabela 6: Število prebivalstva v 5 naseljih znotraj KPRP med leti 2011 in 2026 (SURS, 2026)

Naselja znotraj KPRP	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Čušperk	222	221	221	214	209	196	210	210	201	217	214	220	237	245	254	253
Predole	85	84	82	84	85	79	82	85	82	79	79	77	72	69	67	74
Mala Račna	184	187	186	184	182	180	179	174	181	196	203	190	182	179	180	180
Velika Račna	242	240	244	251	236	247	252	255	257	257	259	246	251	258	259	265
Zagradec pri Grosupljem	189	201	244	213	217	211	213	221	220	226	221	222	234	232	227	232
Skupaj:	922	933	977	946	929	913	936	945	941	975	976	955	976	983	987	1004

Število prebivalstva raste v vseh naseljih na obrobju parka. Leta 2026 živi v naseljih na obrobju parka skupno 1629 prebivalcev, kar je 208 več kot v letu 2011 (SURS, 2026).

Tabela 7: Število prebivalstva v 4 naseljih na obrobju KPRP med leti 2011 in 2026 (SURs, 2026)

Naselja na obrobju KPRP	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lobček	140	144	148	156	144	150	150	158	155	156	169	176	167	170	167	171
Malo Mlačevo	199	204	204	210	212	221	235	243	234	237	230	234	254	248	224	224
Veliko Mlačevo	538	558	558	551	566	588	585	590	580	625	678	668	626	625	643	634
Spodnja Slivnica	544	533	543	557	553	572	566	564	563	589	569	578	578	600	599	600
Skupaj:	1421	1439	1453	1474	1475	1531	1536	1555	1532	1607	1646	1656	1625	1643	1633	1629

Eden najbolj pomembnih demografskih kazalnikov je indeks staranja. V splošnem velja, da je stanje ugodno, če je vrednost tega indeksa manjše od 100, kar pomeni, da je število otrok do 14. leta večje od števila starejših od 65 let. Najugodnejši indeks staranja v letu 2026 ima naselje Predole. Ugoden indeks staranja imajo še Zagradec pri Grosupljem, Čušperk, Velika Račna, Veliko Mlačevo in Malo Mlačevo. Neugoden indeks staranja imajo Mala Račna, Spodnja Slivnica in Lobček. Gibanja vrednosti indeksov staranja med leti 2023 in 2026 ne kaže enotnih trendov. Indeksi staranja se izboljšujejo v Čušperku, Predolah, Veliki Račni, v ostalih se slabšajo.

Tabela 8: Indeks staranja prebivalstva v naseljih znotraj in na obrobju KPRP med leti 2023 in 2026 (SURs, 2026)

Naselja znotraj KPRP	2023	2024	2025	2026
Čušperk	150	138	105	85
Predole	114	114	100	73
Mala Račna	106	116	115	117
Velika Račna	103	97	95	86
Zagradec pri Grosupljem	57	63	69	80
Skupaj	99	99	94	88

Naselja na obrobju KPRP	2023	2024	2025	2026
Lobček	131	143	152	139
Malo Mlačevo	65	78	84	90
Veliko Mlačevo	71	72	72	86
Spodnja Slivnica	106	111	118	130
Skupaj	87	93	96	108

3.1.9 Glavne dejavnosti in rabe na območju

3.1.9.1 Kmetijstvo

Krajinski park Radensko polje obsega približno 15 km², od tega kmetijska zemljišča po podatkih dejanske rabe (RKG, 2026) zavzemajo 577,7 ha oziroma 38,1 % površine parka. Kmetijska dejavnost je pretežno skoncentrirana na dnu kraškega polja, deloma pa tudi na površinah okoli naselij, ki ležijo na višjih legah ob robu polja. Med kmetijskimi zemljišči prevladujejo trajni travniki (raba 1300), ki obsegajo 442,27 ha oziroma 29,2 % celotne površine parka. Sledijo njive (raba 1100) s 72,8 ha (4,8 %), drevesa in grmičevje na kmetijskih zemljiščih (raba 1500) s 30,11 ha (2,0 %), kmetijska zemljišča v zaraščanju (raba 1410) s 14,2 ha ter neobdelana kmetijska zemljišča (raba 1600) s 9,6 ha. Podrobnejši prikaz dejanske rabe zemljišč je podan v PRILOGA 3.

3.1.9.2 Prostorski razvoj in javna infrastruktura

Prostorski razvoj

Občina Grosuplje ima od leta 2012 sprejet Občinski prostorski načrt občine Grosuplje (v nadaljevanju: OPN). V temeljnem prostorskem aktu občine je Radensko polje opredeljeno kot območje ohranjanja narave, območje

nacionalne prepoznavnosti zaradi posebnih vrednosti naravnih in kulturnih prvin krajine ter hkrati območje razvoja dejavnosti, ki se prilagajajo tem izjemnim značilnostim prostora. OPN ima zapisano, da se tako poselitve kot kmetijska dejavnost in turizem ter ostale dejavnosti razvijajo ob upoštevanju prepoznanih vrednot kraškega polja. Vitalnost in privlačnost podeželja, razvoj poselitve, turizma in rekreacije pa naj se uravnoteženo razvija skladno z naravnimi danostmi, zmogljivostmi in merilom prostora.

Leta 2019 so bile sprejete prve spremembe in dopolnitve OPN (Uradni list RS, št. 47/19), ki so v strateškem delu dokumenta za območje Radenskega polja opredelile usmeritve zmernega razvoja. V poglavju o razvoju dejavnosti, vezanih na naravne vire, OPN določa, da se na območjih z izrazitimi omejitvami zaradi ohranjanja kulturne krajine in narave, med katera sodi tudi Radensko polje, spodbuja tradicionalna kmetijska raba ter omejuje prekomerna specializacija in intenzifikacija kmetijstva. V 37. členu je Radensko polje opredeljeno kot območje naravne ohranjenosti in kulturne krajine, kjer se razvoj usmerja predvsem v trajnostne oblike turizma in rekreacije. Kasnejši spremembi in dopolnitvi OPN (Uradni list RS, št. 39/23 in 47/25) za območje Radenskega polja nista prinesli dodatnih vsebinskih sprememb ali novih prostorskih usmeritev.

Občinski prostorski načrt Občine Grosuplje razvoj obiskovanja Radenskega polja usmerja predvsem v trajnostne oblike turizma in rekreacije. Predvideva ohranjanje ter nadgradnjo obstoječih tematskih turističnih poti in po potrebi ureditev novih tematskih poti, pri čemer morajo biti te vključene v širši sistem pešpoti in turistične infrastrukture ter usklajene z varstvenimi režimi krajinskega parka, območja Natura 2000 in drugimi naravovarstvenimi usmeritvami. Nove tematske ali učne poti, kot npr. že izvedene učne poti okoli Žabje hiše in Kopanja, se morajo primarno urejati po obstoječih kolovozih, poljskih poteh ali stezah. S tem se prepreči drobljenje habitatov. Postavitev informativnih tabel, opazovalnic za ptice, lesenih brvi ali klopi je dopustna, vendar morajo biti objekti izvedeni iz naravnih, neopaznih materialov (predvsem lesa), ki se zlijejo s krajino. Vsa infrastruktura za obiskovalce načrtuje z upoštevanjem poplavnih con (npr. opozorilne table, začasni značaj objektov).

OPN razvoj turizma na Radenskem polju usmerja predvsem v podeželski, doživljajski in kulinarčni turizem, ki temelji na naravnih vrednotah, kulturni dediščini in tradicionalni kulturni krajini. Nastanitvene zmogljivosti so predvidene le v manjšem obsegu znotraj obstoječih naselij, predvsem v okviru turističnih kmetij, penzionov ter oddajanja sob in apartmajev. Ker je tradicionalna kulturna krajina ključna prostorska kakovost območja, OPN spodbuja razvoj turizma in priložnosti dejavnosti v povezavi s kmetijstvom ter ohranjanje tradicionalnih oblik rabe tal. Hkrati podpira tudi uvajanje naravi prijaznih oziroma alternativnih oblik kmetovanja, zlasti na območjih naravnih vrednot in območjih varstva kulturne dediščine.

Cestna in železniška infrastruktura

Radensko polje je dostopno s severne strani (Grosupljega) po regionalni cesti Ljubljana – Videm (RIII-647). Ta poteka po skrajnem zahodnem robu polja po vsej njegovi dolžini, povezuje naselja Veliko Mlačevo, Velika Račna in Mala Račna. V nadaljevanju poteka mimo Čušperka ter vodi proti jugu v občino Dobrepolje. Dolžina poteka državne regionalne ceste po območju Radenskega polja je 6.246,1 m. Javno občinsko cestno omrežje obsega lokalne ceste, ki po zavarovanem območju potekajo v skupni dolžini 4.731,4 m in javne poti v skupni dolžini 9.295,8 m. Gozdne ceste na Radenskem polju potekajo v skupni dolžini 8.672,9 m (iOBČINA, 2022).

Po zahodnem gozdnatem pobočju Radenskega polja poteka železniška proga Ljubljana – Kočevje, ki ima na območju Radenskega polja dve postajališči: Spodnja Slivnica in Čušperk. Trasa železnice poteka vzporedno z regionalno cesto in se na obravnavanem območju s to cesto ne križa. Križa se le z lokalno cesto (podvoz) proti Predolam. V letu 2025 so bili v okviru projekta LIFE AMPHICON na regionalni cesti Mlačevo–Rašica vzpostavljeni stalni omilitveni ukrepi za dvoživke (betonske usmerjevalne ograje in podhodi). Železniška proga v času selitve dvoživk še vedno predstavlja ekološko past, saj preprečuje/ otežuje selitev dvoživk predvsem v spomladanskem času.

Komunalna infrastruktura

Celotno območje ima urejen odvoz komunalnih odpadkov ter ločeno zbiranje odpadkov na ekoloških otokih.

Vsa naselja so oskrbovana z javnim vodovodnim omrežjem za zagotavljanje zadostnih količin pitne vode ter hidrantnim omrežjem, za zagotavljanje požarne varnosti območja. Naselje Spodnja Slivnica ima urejen mešan sistem odpadne vode (meteorni in fekalni sistem), Malo Mlačevo z Boštanjem pa ima zgrajeno ločeno kanalizacijsko omrežje za fekalne odpade vode. Odpadne vode se vodijo po kanalizacijskem sistemu do centralne čistilne naprave Grosuplje, ki zagotavlja čiščenje za do 20.000 PE. Ostala naselja na območju Radenskega polja nimajo zgrajene kanalizacije za komunalne odpadne vode, zato se odpadna komunalna voda zbira v pretočnih in nepretočnih greznicah. V le teh bi se moralo izvajati praznjenje in čiščenje ter odvoz odpadnega blata na ustrezno deponijo (JKP Grosuplje, 2022). Kljub temu pa je bilo pri pregledu stanja zabeleženo, da se veliko odpadne vode iz pretočnih greznic še vedno izliva po ceveh do vodotokov ali direktno na travnike na območju KPRP. Ob obilnejših padavinah pa se po kraškem polju razlijejo tudi neprečiščene odpadne vode iz Grosuplja, ki preko razbremenilnikov zaobidejo centralno Čistilno napravo Grosuplje. Obstaja dodatna skrb, da bi območje Radenskega polja še bolj obremenilo s tovrstnimi odplakami, saj je predvideno, da bi se vasi Mala in Velika Račna priklopile na centralno čiščenje prek CČNG. To pomeni, da bi se črpale s pomočjo tlačne črpalke na Spodnjo Slivnico in od tam naprej do centralne ČNG. V primeru padavin, pa naj bi se ti sistemi razbremenjevali z razbremenilniki preden bi se vode prečistile v centralni ČNG.

Energetska in komunikacijska infrastruktura

Po sredini Radenskega polja poteka 20 kV daljnovod, vendar vizualno ni izpostavljen, saj so drogovi leseni, zakriti med visoko vegetacijo (CGVB, 2008). Podatki GURS (2022) kažejo, da imajo vsa naselja zagotovljeno oskrbo z električno energijo s prostozračnimi elektrovodi ali mestoma kablovodi znotraj naselij. Po podatkih GURS (2022) imajo vsa naselja zgrajeno podzemno komunikacijsko omrežje, območje je pokrito s signalom mobilne telefonije (GURS, 2022).

3.1.9.3 Upravljanje z gozdovi

Gozda je na zavarovanem območju relativno veliko, razrašča se po obodu parka, pretežno na okoliških pobočjih Gradišča, Malega in Velikega Ostrega vrha na zahodni strani, osamelca Kopanj v osrednjem delu ter Rebri na vzhodnem delu Radenskega polja. Zajem evidence dejanske rabe kaže, da zavarovano območje Radenskega polja v 54,4 % pokriva gozd (PRILOGA 3: Dejanska raba zemljišč na območju KPRP v letu 2026 (RKG, 2026). Podlaga za gospodarjenje z gozdovi je Gozdnogospodarski načrt (GGN) za gozdnogospodarsko enoto (GGE) Grosuplje za obdobje 2022 – 2031. Gospodarjenje izvajajo lastniki gozdov (zasebni, občina ali SiDG), Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) pa v vseh gozdovih izvaja naloge javne gozdarske službe.

Območje KPRP glede na organiziranost javne gozdarske službe spada v območno enoto Ljubljana, krajevno enoto Škofljica, revir Grosuplje. V celoti ali delno vključuje gozdne odseke 21L01, 21L03, 21L06, 21M04, 21N06, 21N07, 21N08, 21N08, 21N09, 21N010, 21N11A, 21N11B, 21N12, 21N13, 21N14, 21N15A, 21N15B, 21N16, 21O01, 21O02, 21O03, 21O04A, 21O04B, 21O05, 21O06, 21O08, 21O12, 21O13, 21O14, 21O15, 21O16, 21O17, 21O18, 21O19, 21O21A, 21O21B, vse GGE Grosuplje.

V skladu s prikazom funkcij gozdov v GGN za GGE Grosuplje 2022 - 2031 so med ekološkimi funkcijami, ki jih imajo gozdovi na območju KPRP, na 1. stopnji poudarjene:

- funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev: gozdovi ob vodotokih na območju 10-letnih visokih vod v odsekih 21N12, 21N13, 21N14, 21N15A in 21O14 ter gozdovi s poudarjeno zaščitno funkcijo v odseku 21O14;
- hidrološka funkcija: vodovarstveno območje na območju drugih vodnih zajetij v odseku 21O04A, jame v odsekih 21L01, 21N09, 21N12, 21N16, 21O02, 21O08, 21O12, 21O15, 21O16, 21O17, 21O18, črpališče v odseku 21O19;
- funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti: celotno 1. varstveno območje KPRP, ekocelice v odsekih 21N06, 21N07 in 21N13, manjše gozdne površine v kmetijski in primestni krajini v odsekih 21N06,

21N13 in 21O14, brlog medveda v odseku 21O15, kaluže v odsekih 21N08, 21O01, 21O17, okolica kraškega izvira Šica (NV 4385) v odseku 21O19, vzdrževane gozdne jase v odsekih 21L06, 21N12 in 21N13, območja jam (40214 – Pasica pri Predolah v 21N10, 40569 - Zatočna jama, 40570 - Lazarjeva jama in 40571 - Viršnica v 21O16, 41835 - Jama s kamna v 21N12, 41866 – Pri jamicah v 21O08, 41868 – Pekel pri Kopanju v 21O15, 42094 – V Griču jama in 42302 - Jančna jama v 21O18 (ostali gozdovi na območju 2. varstvenega območja KPRP - območja N2K in EPO - imajo 2. stopnjo poudarjenosti).

Med socialnimi funkcijami so na 1. stopnji poudarjene:

- zaščitna funkcija: na strmih brežinah nad elementi ogroženosti na Kopanju v odseku 21O14;
- rekreacijska funkcija: ob dnevno obiskani rekreacijski točki Boštanj v odseku 21N13;
- funkcija varovanja naravnih vrednot: na območju naravnih vrednot ter na območju NS Zatočna jama - Viršnica - Lazarjeva jama (ostali gozdovi na območju KPRP imajo 2. stopnjo poudarjenosti);
- funkcija varovanja kulturne dediščine: gozd na območjih in v neposredni okolici objektov kulturne dediščine: 1275 – Veliko Mlačevo - razvaline gradu Boštanj in 11895 – Veliko Mlačevo - arheološko najdišče Boštanj v 21N13, 11862 - Čušperk - arheološko najdišče Stari grad v 21O03, 11868 – Kopanj - arheološko območje in 26183 Velika Račna - kapelica na pobočju Kopanja v 21O14, 11882 – Spodnja Slivnica - arheološko najdišče Zavrh v 21N06, 21N07, 21N08, 11897 Vodice pri Dobropolju - višinska naselbina Limberk v 21O05 in 21O08, 17272 - Plešivica pri Žalni - spomenik bojem na Ilovi gori v 21L01 (kot kulturna krajina ima 2. stopnjo poudarjenosti območja 24421 – Zagradec pri Grosupljem – kulturna krajina Radensko polje v 21N09, 21N12, 21N13, 21N14, 21N15A, 21O04A, 21O06, 21O13, 21O14, 21O15, 21O16, 21O18, 21O19 in 24422 – Spodnja Slivnica – kulturna krajina v 21N06).

Med proizvodnimi funkcijami so na 1. stopnji poudarjene:

- lesnoproizvodne funkcija: v vseh gozdovih, razen dveh ekocelic (ekocelici z ukrepanjem) v odsekih 21N06 in 21N07;
- funkcijo pridobivanja drugih gozdnih proizvodov: na območju čebelarskih stojišč za premične ali stalne čebelnjake v gozdnem prostoru v odsekih 21N06, 21N08, 21N13 (tri), 21O04A (dve), 21O13, 21O14 (tri) in 21O21A;
- lovnogospodarska funkcija: v okolici krmišč v odsekih 21L03, 21L06, 21N08, 21N16, 21O01, 21O17 in 21O21A.

GGN za GGE Grosuplje 2022 - 2031 velja tudi kot načrt za upravljanje Natura 2000 območij v gozdnem prostoru na podlagi naravovarstvenih smernic, ki jih pripravlja ZRSVN. Območje N2K SI 3000171 Radensko polje – Viršnica se v naravovarstvenih smernicah prekriva z upravljavsko cono H - zaraščajoči mokrotni travniki in barja.

3.1.9.4 Upravljanje z divjadjo

Območje Radenskega polja sodi v Kočevsko - Belokranjsko lovsko upravljavsko območje (Zavod za gozdove, OE Kočevsko, 2021). V območju operativne naloge s področja lovskoupravljaljskega načrtovanja (priprava lovskoupravljaljskih načrtov, priprava strokovnih mnenj za izredne posege v populacije divjadi, izvajanje različnih monitoringov populacij divjadi, njenega okolja in njune medsebojne usklajenosti, cenitve škod po divjadi na nelovnih površinah, vodenje različnih evidenc s področja lovstva itd.) opravlja Zavod za gozdove Slovenije, Območni enoti Kočevje in Ljubljana.

V skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur. l. RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr., 44/22 in 158/22) se za lovsko upravljavsko območje (LUO) pripravljajo:

- desetletni načrti lovsko upravljavskih območij (LUO) - trenutno je za območje KPRP v veljavi Lovsko upravljavski načrt III. KOČEVSKO-BELOKRANJSKEGA lovsko upravljavskega območja (2021–2030), ki vsebuje strateške cilje in usmeritve za upravljanje populacij vseh vrst divjadi, ki so prisotne, za oblikovanje njihovega okolja in za ostale sektorje, ki pomembno vplivajo na divjad in njeno okolje ter;

- dvoletni načrti LUO - trenutno je za območje KPRP v veljavi Dvoletni načrt III. Kočevsko - Belokranjskega lovsko upravljaljskega območja za leti 2025 in 2026, ki je izvedbeni načrt, ki podrobneje opredeljuje ukrepe za doseg ciljev in usmeritev desetletnega načrta.

Najbolj podrobna načrtovalska raven so letni načrti lovišč, ki predstavljajo razdelilnik ukrepov (odvzem divjadi in predvidena dela v okolju), načrtovanih v dvoletnih načrtih LUO. (ZGS, 2026)

Gospodarjenje z divjadjo se organizacijsko izvaja v okviru lovišč. Večina območja KPRP spada v območje lovišča Taborska jama. Lovišče Grosuplje pokriva manjši severni del parka, kjer gre meja po potoku Podlomščica, zaobjame Boštanski hrib in nadaljuje pod vasjo Zagradec po cesti v gozd na vzhodnem delu KPRP. Z loviščem Taborska jama upravlja lovska družina Taborska jama, enako lovska družine Grosuplje z loviščem Grosuplje.

3.1.9.5 Upravljanje voda

Krajinski park Radensko polje leži na vodnem območju Donave, v porečju Save in povodju Krke, kjer predstavlja del kraškega zaledja izvirov reke Krke. Upravljanje z vodami na območju poteka v skladu z Načrtom upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja, izvajanje nalog pa je v pristojnosti Direkcije Republike Slovenije za vode, Urada za vzdrževanje voda – Sektorja območja srednje Save. Ta je pristojen za urejanje in vzdrževanje vodotokov, izvajanje ukrepov za zmanjševanje poplavne ogroženosti, upravljanje vodne infrastrukture ter zagotavljanje dobrega stanja voda in vodnega režima. Koncesionar na tem območju je Hidrotehnik d.o.o.

V Načrtu upravljanja voda (2024), je območje Natura 2000 SI3000171 Radensko polje – Viršnica opredeljeno kot vodni in kopenski ekosistem, neposredno odvisen od podzemne vode. Glede na cilje Programa upravljanja Natura 2000 je uvrščeno v 2. razred, kar pomeni, da gre za poškodovan in ogrožen ekosistem, za katerega je določen cilj obnove. Varstveni ukrepi so usmerjeni predvsem v ohranjanje in izboljšanje vodnega režima ter kakovosti podzemnih voda, ki zagotavljajo ugodne življenjske razmere za človeško ribico (*Proteus anguinus*).

Z vidika upravljanja območja predstavljajo pomemben izziv tudi nedovoljeni posegi v vodni in priobalni prostor. Uprava Krajinskega parka občasno zaznava odstranjevanje obrežne vegetacije zaradi širjenja kmetijskih zemljišč, nezakonite hidromelioracije (drenaže) ter odlaganje gradbenega materiala in drugih odpadkov na brežine ali v struge vodotokov. Takšni posegi spreminjajo vodni režim, zmanjšujejo naravno funkcijo vodotokov in obrežnega pasu ter lahko negativno vplivajo na ugodno stanje habitatov in vrst, zato je njihovo preprečevanje pomemben del upravljanja območja.

3.1.9.6 Ribišтво

Na območju Krajinskega parka Radensko polje ribiško upravljanje izvaja Ribiška družina Grosuplje v okviru Grosupeljskega ribiškega okoliša, ki je razdeljen na več ribiških revirjev. Območje parka obsega revirje Grosupeljščica, Podlomščica, Dobravka, Šica, Bičje ter ribnik Boštanj, ki predstavlja tudi ribolovni revir. Strokovne podlage za upravljanje pripravlja Zavod za ribištvo Slovenije v okviru ribiškokogitvenega načrta, ki določa usmeritve za trajnostno upravljanje ribjih populacij, sonaravno gojitev, poribljanje, izvajanje ribolova ter varstvo ribjih habitatov. Ribiško upravljanje poteka v skladu z ribiškokogitvenim načrtom ter je usklajeno z varstvenimi režimi Krajinskega parka Radensko polje in območja Natura 2000 (ZZRS, 2022).

Temeljni cilj upravljanja je ohranjanje domorodnih ribjih populacij in njihovih habitatov, ob hkratnem preprečevanju širjenja invazivnih tujerodnih vrst rib ter usklajevanju ribiških aktivnosti z varstvenimi cilji Krajinskega parka Radensko polje.

3.1.9.7 Gospodarstvo, drobna obrt in podjetništvo

Največ poslovnih subjektov na obravnavanem območju se ukvarja s storitvenimi dejavnostmi (računovodstvo, svetovanje, prodaja itd.), sledijo z gradbeništvom ali obrtniški deli povezane dejavnosti (mizarstvo, vgradnja

stavnega pohištva, elektro in strojne instalacije itd.). Prisotni so tudi poslovni subjekti, ki se ukvarjajo s predelavo ali prodajo kmetijskih pridelkov ter ostale dejavnosti, kot na primer tisk, razna popravila itd. (SURs, 2022). Na obravnavanem območju je največ poslovnih subjektov registriranih v naselju Spodnja Slivnica (56), sledi naselje Veliko Mlačevo (55) ter Velika Račna z 32 poslovnih subjektov. Čeprav je na območju razvita podjetniška dejavnost ter je zagotovljenih nekaj delovnih mest, se ostalo delovno aktivno prebivalstvo vozi na delo v mesta, predvsem v Grosuplje in Ljubljano. (Friedl, 2022).

3.1.9.8 Turistična dejavnost

Krajinski park Radensko polje je zaradi svoje ohranjene narave, kraških pojavov, kulturne krajine in bogate kulturne dediščine privlačna destinacija za izletniški in rekreacijski turizem. Območje je zanimivo v vseh letnih časih, saj se njegova podoba zaradi značilnega kraškega vodnega režima nenehno spreminja. Ob visokih vodah so posamezni deli polja poplavljeni, zato nekatere poti občasno niso prehodne, kar obiskovalcem omogoča doživljanje dinamičnega kraškega okolja. Med najbolj obiskanimi destinacijami so **Kopanjski, Boštanski** ter **sistem zatočnih jam** na južnem robu Radenskega polja, ki skupaj z značilnimi kraškimi izviri, ponori in kulturnimi spomeniki predstavljajo najpomembnejše znamenitosti območja. Zaradi velike naravne in kulturne pestrosti ima območje pomemben potencial za razvoj trajnostnega turizma, ki pa mora biti usmerjen tako, da ne ogroža občutljivih habitatov, vrst in naravnih vrednot.

Obiskovalci lahko spoznavajo naravne in kulturne znamenitosti s pomočjo informacijskih tabel, interpretacijskih vsebin in vodenih ogledov. Pomembno vlogo pri predstavljanju območja ima Žabja hiša, interpretacijski center Krajinskega parka Radensko polje, kjer so na voljo informacije o naravnih vrednotah, vrstah, kraških pojavih in možnostih obiskovanja parka. Leta 2024 je bila vzpostavljena interpretacijska učna pot Od Šice do mejice, ki obiskovalcem na urejen način predstavlja naravne in kulturne posebnosti osrednjega dela Radenskega polja. V okviru projekta LIFE AMPHICON je v pripravi tudi nova interpretacijska pot na severnem delu krajinskega parka, na območju Boštanskega hriba, katere vsebina bo usmerjena predvsem v predstavitev dvoživk, njihovih habitatov ter pomena ohranjanja mokrišč in drugih vodnih življenjskih okolij.

Uprava Krajinskega parka Radensko polje že vrsto let organizira različne interpretacijske in izobraževalne dogodke za obiskovalce. Med njimi so tradicionalni spomladanski in jesenski pohod po Radenskem polju, Družinsko žabanje, namenjeno spoznavanju dvoživk in njihovega življenjskega prostora, ter čistilna akcija, s katero skupaj z lokalnimi prebivalci in prostovoljci prispeva k ohranjanju urejenosti in naravnih vrednot območja. Takšni dogodki pomembno prispevajo k ozaveščanju javnosti, spodbujajo odgovoren odnos do narave ter krepijo prepoznavnost Krajinskega parka Radensko polje.

4 IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE OD USTANOVITVE DO KONCA LETA 2026

4.1 Upravljalavec Krajinskega parka Radensko polje

Upravljalavec KPRP deluje kot notranja organizacijska enota (v nadaljevanju OE KPRP) znotraj ZTG na podlagi Odloka o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje« (Ur. l. RS, št.17/2019), ki ga je sprejel Občinski svet Občine Grosuplje na 3. redni seji, dne 13.2.2019. OE KPRP je začela delovati s septembrom 2019. Program dela upravljalavec pripravlja na podlagi izhodišč za pripravo programov dela, ki jih vsako leto pripravi resorno ministrstvo. Programe dela sprejme Svet zavoda, kjer sodeluje tudi en predstavnik ministrstva pristojnega za ohranjanje narave. Sklepi sveta zavoda, ki se nanašajo na sprejetje sistemizacije OE KPRP, predloga načrta upravljanja, programa dela, finančnega načrta in letnega poročila zavoda, v delu, ki se nanaša na krajinski park, so veljavno sprejeti, če z njimi soglaša član sveta zavoda, ki je predstavnik ministrstva (22.a člen Uredbe/ Odloka o KPRP). Program dela potrdi resorno ministrstvo pristojno za naravo.

Glavne naloge OE KPRP so stalno spremljanje stanja naravnih vrednot, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti, izvajanje varstvenih režimov, naravovarstvenih nalog in razvojnih usmeritev, skrb za vzdrževanje,

obnavljanje in varovanje naravnih vrednot in biodiverzitete v parku, sodelovanje pri mednarodnih projektih, skrb za predstavitev KPRP in ozaveščanje javnosti o pomenu KPRP, zagotavljanje dostopa do informacij in vodenje središča za obiskovalce KPRP, sodelovanje z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena varstva in razvoja KPRP, označevanje in vzdrževanje poti in označb v parku ter druge parkovne infrastrukture, izvajanje neposrednega nadzora v KPRP in upravljanje baz podatkov. Upravljavca parka opravlja kot javno službo tudi naloge, ki se nanašajo na upravljanje z nepremičninami v parku, ki so v lasti države in služijo namenom parka.

Od sredine leta 2021 ima svoje prostora uprava parka (OE KPRP) v vasi Mala Račna, v Centru ohranjanja narave, kjer deluje tudi Informacijski center Žabja hiša z dvema stalnima razstavama. Razstave so, po predhodni najavi, na voljo na ogled vse dni v letu. Ozaveščanje in izobraževanje se izvaja tako za učence osnovnih šol, kot tudi za starejše. Vsako leto se izvede tudi spomladanski in jesenski pohod po Radenskem polju. Na podlagi predhodnih najav potekajo tudi vodenja in delavnice s specifično naravovarstveno vsebino.

4.2 Naravovarstvena raba zemljišč v upravljanju upravljavca Krajinskega parka Radensko polje

Upravljavca KPRP je na dan 1. 8. 2026 upravljal z 29,9 ha zemljišč v lasti Občine Grosuplje ali Republike Slovenije (Tabela 9). S sredstvi ministrstva pristojnega za ohranjanje narave (MOP) iz proračunske postavke stvarno premoženje je bilo na podlagi 84. člena ZON kupljeno 2,5 ha površine znotraj zavarovanega območja in namenjeno za izvajanje ukrepov ohranjanja narave. Občina Grosuplje je upravljavcu KPRP (OE KPRP) dala v upravljanje skupno 27,4 ha zemljišč. 1,8 ha jih je pridobila iz projekta Zagon in 11,2 ha iz projekta LIFE AMPHICON, 9,1 ha zemljišč je predhodno zakupila od Sklada kmetijskih zemljišč RS, preostalih 5,3 ha je bilo njenih lastnih zemljišč na območju KPRP. Vse te površine je upravljavcu predala v upravljanje z namenom, da upravlja skladno z cilji akta o zavarovanju KPRP in naravovarstvenimi specifičnimi cilji določenimi s projekti VEZI NARAVE, ZAGON in LIFE AMPHICON.

Tabela 9: Površina in število zemljišč v upravljanju OE KPRP (na dan 1. 8. 2026).

Lastnik	Način pridobitve v upravljanje/ finančni strošek	Površina (ha)	Število zemljišč
RS	Tripartitna kupoprodajna pogodba (vrednost 90.941 eur)	5,82	6
RS - zakup od SKZ RS	Začasna pogodba z možnostjo podaljšanja – za čas trajanja zakupa od SKZ RS (7.500 eur v 5 letih)	9,62	52
skupaj		15,44	58
Občina Grosuplje	Pogodba o upravljanju (nakup iz projekta LIFE AMPHICON – vrednost nakupa 147.000 eur)	11,22	21
	Pogodba o upravljanju (nakup iz projekta ZAGON (norveški finančni mehanizem) v vrednosti 27.000 eur))	1,85	1
	Pogodba o upravljanju (zemljišča v lasti OG na območju KPRP)	2,54	15
skupaj		25,23	89

Od vseh 31,05 ha zemljišč, ki jih upravlja OE KPRP, ima za 26,82 ha sklenjeno skrbniško pogodbo s fizičnimi osebami (kmetovalci), v skladu s katero izvajajo kmetijsko rabo, na podlagi vnaprej predpisanih pogojev, ki so skladni z dolgoročnim ohranjanjem naravovarstveno pomembnih vrst in HT.

4.3 Upravljanje parkovne infrastrukture

Za usmerjanje obiska in ozaveščanje obiskovalcev in domačinov skrbi OE KPRP s parkovno infrastrukturo, v katero spadajo Informacijski center Žabja hiša s Centrom ohranjanja narave z dvema stalnima razstavama in info točko, označenimi in urejenimi učnimi potmi, s pojasnjevalnimi izobraževalnimi tablam ob naravnih in kulturnih znamenitostih ter z označevalnimi tablam na 7 naravnih vrednotah in 2 kulturnih znamenitostih.

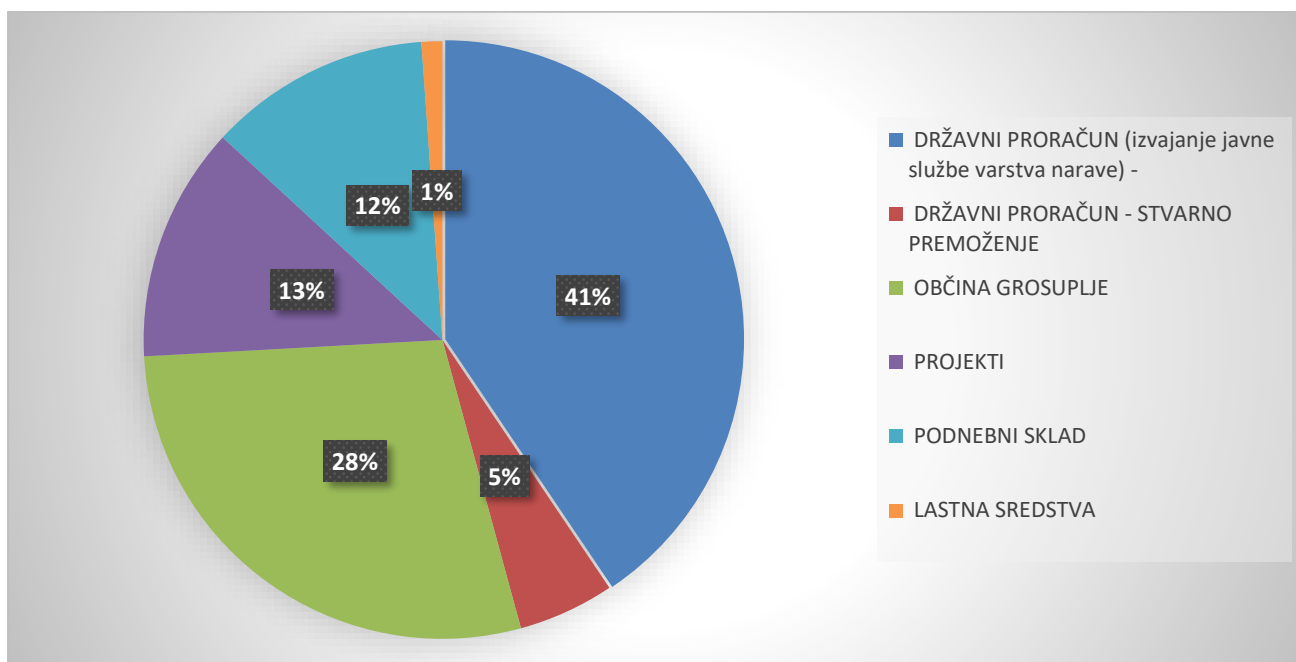
Postavitev omenjene parkovne infrastrukture je bila financirana iz različnih virov, tako projektnih kot javnih virov. Prva parkovna infrastruktura (označevalne in pojasnjevalne table in klopi) so bila postavljene konec leta 2006 in jih je financirala Občina Grosuplje. Iz projektnih sredstev ustanavljanja KPRP je nastala v letu 2008 Blagajeva učna pot, postavile pa so se tudi še dodatne klopi. Leta 2020 so bile v okviru javnih sredstev uprave parka prenovljene pojasnjevalne table, ki so bile postavljene leta 2006. V letu 2022 je upravljavec KPRP postavil 5 prometnih tabel, z navodili za obnašanje v naravi, za omejitev prometa z motornimi vozili po kraškem polju. Na obrobju Boštanjkega hriba pa je istega leta uredil še 2 makadamski parkirišči za skupno 25 osebnih avtomobilov in dehidracijski WC. V okviru projekta ZAGON (financiranega v okviru Norveškega finančnega mehanizma), je v aprilu 2024 nastala nova učna pot »Od Šice do mejice« s 4 pojasnjevalnimi tablami, 1 brvjo in manjšim lesenim podestom, dolžine (v obe smeri) skupaj okrog 4 km. V okviru projekta LIFE AMPHICON bo najkasneje do konca 2026 zgrajena približno 1,5 km dolga, krožna učna pot z razgledno ploščadjo, učilnico v naravi, različnimi interpretacijskimi modeli in informacijskimi tablami.

Tabela 10: Pregled parkovne infrastrukture v upravljanju OE KPRP (na dan 1. 8. 2026).

Vrsta parkovne infrastrukture	Število posameznih elementov	Leto postavitve/ preнове	Vir
Naravne in kulturne znamenitosti Radenskega polja	7 pojasnjevalnih tabel naravnih znamenitosti 2 pojasnjevalni tabli za kulturni znamenitosti 2 vstopni informativni tabli z zemljevidom lokacij (pod Boštanjem – severna točka, Veliki Račni – južna točka).	Konec 2006/ začetek 2007	Občina Grosuplje
Označevalne table zavarovanega območja	2 tabli s cestno označitvijo zavarovanega območja KP Radensko polje.	2013	Občina Grosuplje
Prenova in nadgradnja označitve naravnih in kulturne znamenitosti Radenskega polja iz leta 2006/2007	7 tabel naravne znamenitosti (prenova) + 2 novi označitvi 2 tabli kulturne znamenitosti 1 tabla nova vstopna na Spodnji Slivnici 2 prenovljeni vstopni tabli z zemljevidom pod Boštanjem in v Veliki Račni.	2020	Program dela OE KPRP za leto 2020
Center ohranjanja narave – Žabja hiša	Prenova dveh objektov in sprememba namembnosti na izviri Šice.	2021	Projekt VEZI NARAVE (finančni mehanizem Interreg Slo- Hr)
Parkirišče in toaletni prostori na robu Boštanjkega hriba	2 makadamski parkirišči za cca 25 avtomobilov in dehidracijski wc	2022	Program dela OE KPRP za leto 2022 in vir ZTG
Učna pot »Od Šice do mejice«	4 informativne table 1 brv 1 lesen podest	2024	Projekt ZAGON (Norveški finančni mehanizem)
Tabla na parkirišču za obiskovalce pri Družbenem domu v Veliki Račni	1 večja tabla z zemljevidom in lokacijami znamenitosti KPRP	2024	Program dela OE KPRP za leto 2024
Učna pot v okviru projekta LIFE AMPHICON	Načrtovana je postavitve razgledne ploščadi, učilnica v naravi, različnimi interpretacijskimi modeli, informacijskimi tablami	Do konca leta 2026	Projekt LIFE AMPHICON

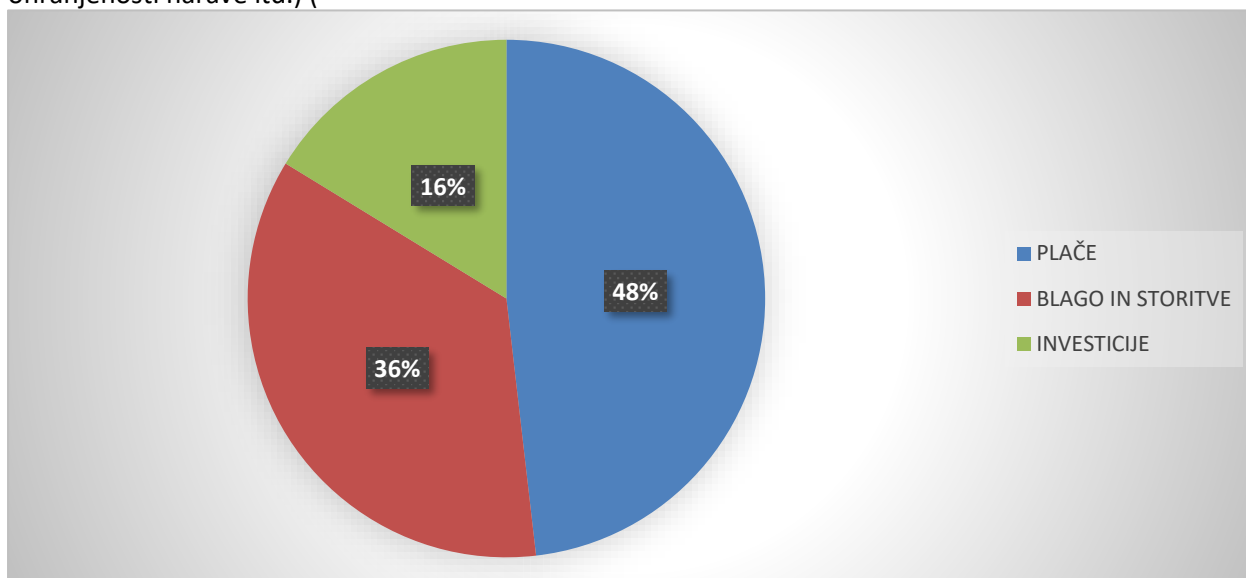
4.4 Finančni viri in stroški upravljanja v obdobju 2019 - 2026

V obdobju od začetka delovanja uprave OE KPRP (september 2019) do konca leta 2025 je upravljavec izvajal vse aktivnosti na podlagi letnih pogodb o financiranju, ki so temeljile na letnih programih dela izdelanih ob upoštevanju letnih izhodišč resornega pristojnega za naravo. Viri prihodkov, ki jih je upravljavec uporabljal za izvajanje nalog programa dela so naslednji: sredstva resornega ministrstva za naravo (proračunski okvir ministrstva za financiranje dejavnosti javne službe in sredstva za investicije, ter sredstva stvarnega premoženja), sredstva občinskega proračuna, sredstva pridobljena iz projektov EU (projekti), druga proračunska sredstva (sredstva Sklada za podnebne spremembe) in sredstva prodaje blaga in storitev na trgu (lastna sredstva) (Slika 2).

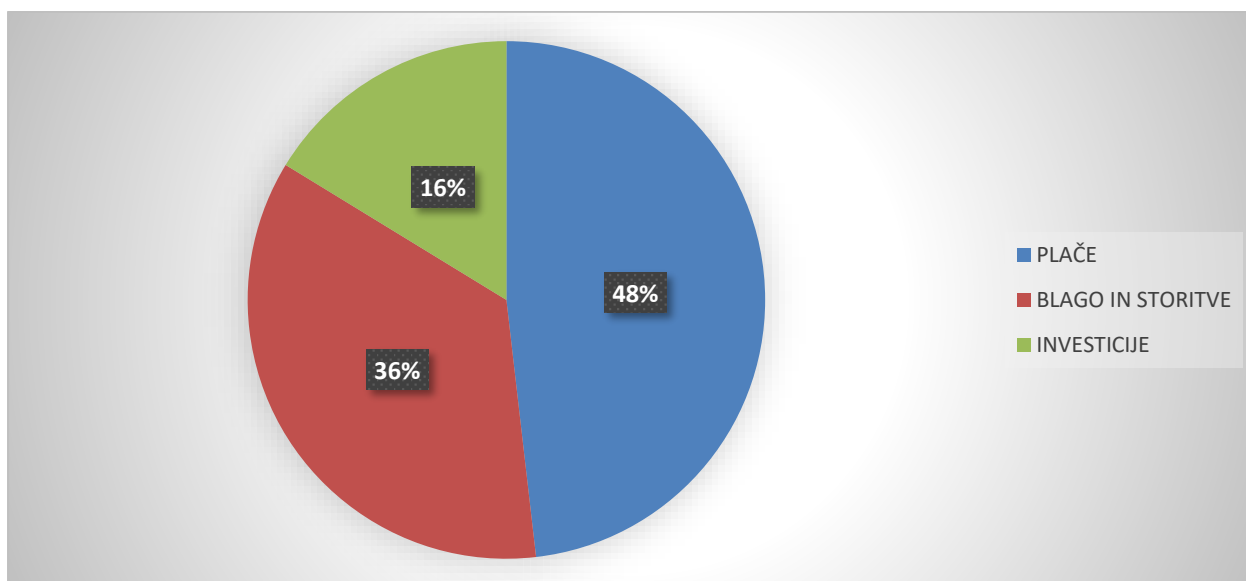

Slika 2: Grafični prikaz prihodkov OE KPRP v obdobju september 2019 – konec 2025 po virih financiranja.

Odhodki OE KPRP so v obdobju od septembra 2019 do decembra 2025 obsegali stroške za izvajanje javne službe ohranjanja narave (stroški dela, stroški blaga in storitev in stroški investicij), stroški sofinanciranja projektov. Največji delež stroškov so obsegali stroški dela, temu so sledili stroški blaga in storitev, kjer so vključeni tako fiksni stroški (ogrevanje, komunalni stroški, IT, itd.), kot tudi stroški izvajanja programa, t.i, programski stroški (naravovarstveni ukrepi, usmerjanje in vodenje obiskovalcev, spremljanje stanja ohranjenosti narave itd.) (

Slika 3).

Slika 3: Grafični prikaz odhodkov OE KPRP v obdobju september 2019 – konec 2025 po kategorijah stroškov.

4.5 Stanje javne službe ohranjanja narave v letu 2026

OE KPRP, enota znotraj ZTG, ima v letu 2026 sistematiziranih 7,2 delovnih mest. Štiri delovna mesta za nedoločen čas in 3 osebe za določen čas. Za določen čas so tri osebe financirane iz projektnih sredstev, 0,2 osebe, to je 20 % delovnega časa pa direktor ZTG porabi za izvajanje nalog varstva narave v okviru zahtevanih nalog odgovornega zastopnika. Njegovo delovno mesto je vezano na mandatno obdobje 4 let. V razpredelnici (Tabela 21) je razvidno stanje sistematiziranih in financiranih delovnih mest iz sredstev javne službe varstva narave. Ena projektno zaposlena oseba, je financirana iz projekta LIFE AMPHICON, ki se bo končal konec leta 2026. Dve projektni zaposlitvi sta financirani iz kohezijskega projekta MOČvira.

Tabela 11: Sistematizirana delovna mesta v OE KPRP v letu 2026, financiranih iz sredstev MOP, občine Grosuplje (OG) in drugih projektov.

Delovno mesto	Izhodiščno stanje sistematiziranih DM na dan 1. 8. 2026	Trajanje zaposlitve	Finančni viri
Direktor	0,2	dol. čas	MOP/ OG
SLUŽBA ZA OHRANJANJE NARAVE			
Vodja krajinskega parka - visoki naravovarstveni svetnik	1	ned. čas	MOP/ OG
Višji naravovarstveni svetovalec 1	1	ned. čas	MOP/ OG
Višji naravovarstveni svetovalec 2	1	ned. čas	MOP/ OG
Naravovarstveni nadzornik II	1	ned. čas	MOP/ OG
Področni svetovalec III.	1	dol. čas	Projekt LIFE AMPHICON
Naravovarstveni sodelavec III	1	dol. čas	Projekt MOČvira
Naravovarstveni svetnik - vodja projekta MOČvira	1	dol. čas	Projekt MOČvira

5 SINTEZNA IZHODIŠČA ZA NAČRT UPRAVLJANJA

5.1 Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza)

Tabela 12: Swot analiza s stališča varstva narave za območje KPRP.

PREDNOSTI	SLABOSTI	PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI IN PRITISKI
- visoka biotska raznovrstnost z velikim številom naravovarstveno pomembnih habitatnih tipov ter velikim številom pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov Natura 2000 - prepoznavnost območja kot območja ohranjene narave - naravni procesi (predvsem poplave), ki prispevajo k ohranjanju značilnosti kraškega polja in omejujejo neustrezen razvoj območja - veliko število NV - ohranjena mozaična krajina z raznovrstnimi življenjskimi prostori, oblikovana z dolgoletnim tradicionalnim ekstenzivnim kmetovanjem - delujoča uprava OE KPRP s sedežem v parku z vzpostavljenim naravovarstvenim nadzorom - vzpostavljen center za obiskovalce kot osrednja vstopna in interpretacijska točka območja - vzpostavljena infrastruktura za usmerjanje obiskovalcev (učne poti z informativnimi tablami, center za obiskovalce) - zadovoljiva prometna infrastruktura - ugodni demografski kazalniki	- opuščanje ekstenzivnega kmetovanja zaradi pomanjkanja interesa mladih za prevzem kmetij ter posledično zaraščanje travnišč - intenzifikacija kmetijske rabe, vključno z združevanjem zemljišč in povečevanjem intenzivnosti obdelave - povečanje števila in širjenje invazivnih tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst - neurejeno odvajanje komunalnih odpadnih voda iz naselij na območju parka - kemijsko in mikrobiološko onesnaževanje (industrija, intenzivno kmetijstvo) površinskih ter podzemnih voda - pomanjkljiva komunalna infrastruktura - spremenjena hidromorfologija vodotokov zaradi preteklih regulacij - razpršeno in premalo povezano lokalno turistično in razvojno ponudništvo - lahko dostopne lokacije za nezakonito odlaganje odpadkov - nezadostna podpora in zaupanje lokalnega prebivalstva v ukrepe varstva narave	- širjenje naravi prijaznega kmetovanja in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah - renaturacija vodotokov ter obnova mokrotnih travnikov - izboljšanje stanja habitatnih tipov, naravnih vrednot in populacij ogroženih vrst - ohranjanje in krepitev ekosistemskih storitev z izvajanjem upravljaljskih ukrepov - krepitev vloge upravljavca kot povezovalca deležnikov, posrednika pri iskanju rešitev ter nosilca prenosa dobrih praks - vzpostavitev in razvoj blagovne znamke ZO - razvoj produktov z višjo dodano vrednostjo - razvoj manjših obratov za predelavo lokalnih pridelkov - povezovanje ponudnikov z drugimi ZO ter povečanje prepoznavnosti območja - razvoj sonaravnih oblik obiskovanja območja in preživljanja prostega časa na ZO - povečanje nastanitvenih zmogljivosti pri lokalnih ponudnikih (spanje na seniku, manjši kampi, oddaja sob) - razvoj produktov, ki temeljijo na tradicionalnih obrteh in lokalni kulturni dediščini - učinkovitejše črpanje sredstev iz nacionalnih in evropskih programov za izvajanje naravovarstvenih in razvojnih ukrepov - krepitev sodelovanja z lokalnimi prebivalci, kmeti, društvi in drugimi deležniki pri upravljanju območja	- vplivi podnebnih sprememb in neustreznost ukrepov za obvladovanje teh vplivov - vnos in širjenje novih invazivnih tujerodnih vrst - vnos novih kulturnih rastlin v kmetijstvu - uporaba novih tehnologij v rabi zemljišč z neznanimi učinki na naravo - nadaljnja intenzifikacija kmetijstva in spremembe rabe zemljišč - neustrežno gospodarjenje z gozdovi - rast števila prebivalcev v Grosuplju in okolici ter povečan razvojni pritisk na območje - prekomeren, neusmerjen ali neustrezen obisk zavarovanega območja - nedovoljena vožnja z motornimi vozili po travniških in mokriščnih površinah - neurejeno odvajanje komunalnih odpadnih voda ter prelivanje mešanega kanalizacijskega sistema ob večjih padavinah z izpusti neprečiščenih voda v vodotoke - kemijsko in mikrobiološko onesnaževanje površinskih in podzemnih voda zaradi industrije, kmetijstva in drugih virov - divja odlagališča odpadkov in njihov raznos med poplavami - nedovoljeno zasipavanje mokrišč, kraških depresij in ponorov - nezadostno financiranje izvajanja varstvenih in razvojnih ukrepov, ki lahko omeji učinkovito upravljanje območja

6 PROGRAM UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA RADENSKO POLJE

6.1 Dolgoročni in upravljavski cilji ter operativne naloge v obdobju 2027–2036

Dolgoročni cilji za območje Krajinskega parka Radensko polje so povezani z namenom ustanovitve zavarovanega območja in izhajajo iz ciljev zavarovanega območja, ki so opredeljeni z aktom o zavarovanju območja. Poleg varstvenih ciljev so pomembni tudi drugi cilji ozaveščanja o pomenu ohranjanja narave in usmerjanje obiska ter omogočanje kakovostnega bivanja prebivalcem parka s spodbujanjem trajnostnega sonaravnega razvoja skladnega s krajevno tradicijo. Dolgoročni cilji so trije in sledijo tudi trem glavnim vsebinskim stebrom iz izhodišč za pripravo letnih programov dela, ki jih pripravlja ministrstvo pristojno za ohranjanje narave. Tudi finančna razdelitev temu sledi.

Z upravljavskimi cilji ter njihovimi operativnimi ukrepi in nalogami, ki so vezani na obdobje veljavnosti načrta upravljanja, sledimo trem dolgoročnim ciljem. Prednostno izvajanje operativnih ukrepov je povezano z ugotovljenimi pritiski in grožnjami. Obsežnost izvajanja ukrepov je odvisna od finančne razpoložljivosti. Učinkovitost izvajanja ukrepov se spremlja s kazalniki in njihovimi ciljnimi vrednostmi. Pri vsaki nalogi oziroma aktivnosti so podani rok izvedbe in ocena stroškov izvedbe aktivnosti za doseganje desetletnega upravljavskega cilja.

Dolgoročni cilji razdeljeni na tri stebre A, B in C:

- DOLGOROČNI CILJ A: Ohranjena biodiverziteta, naravne vrednote in krajinska pestrost
- DOLGOROČNI CILJ B: Ozaveščene ciljne skupine ter usmerjen, ljudem in naravi prijazen obisk
- DOLGOROČNI CILJ C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj krajinskega parka

6.1.1 DOLGOROČNI CILJ A: Ohranjena biodiverziteta, naravne vrednote in krajinska pestrost

Dolgoročni cilj je ohranjanje in izboljšanje ugodnega stanja biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot in krajinske pestrosti Krajinskega parka Radensko polje. OE KPRP ta cilj uresničuje z izvajanjem naravovarstvenih ukrepov, spremljanjem stanja narave, raziskavami, naravovarstvenim nadzorom, usmerjanjem naravi prijazne rabe prostora in naravnih virov ter z aktivnim sodelovanjem z lastniki zemljišč, lokalnimi skupnostmi, strokovnimi institucijami in drugimi deležniki. Učinkovito delovanje upravljavca in podpornega okolja obenem prispeva tudi k uresničevanju dolgoročnih ciljev B in C.

UPRAVLJAVSKI CILJI A

- A.1. Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti
- A.2. Zagotovljeno spoštovanje varstvenega režima na območju krajinskega parka
- A.3. Zagotovljeno redno spremljanje stanja ohranjenosti naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter izboljšano poznavanje območja na podlagi raziskav
- A.4. Vzpostavljeno in okrepljeno sodelovanje z upravljavci kmetijskih, gozdnih in vodnih zemljišč, javnimi in zasebnimi organizacijami ter posamezniki za doseganje naravovarstvenih ciljev ter izmenjavo znanja in dobrih praks
- A.5. Zagotovljeno učinkovito podporno okolje za izvajanje načrta upravljanja ter pripravo novega načrta upravljanja KPRP

6.1.2 DOLGOROČNI CILJ B: Ozaveščene ciljne skupine ter usmerjen, ljudem in naravi prijazen obisk

Dolgoročni cilj je ozaveščanje ciljnih skupin ter usmerjenega, ljudem in naravi prijaznega obiska Krajinskega parka Radensko polje. OE KPRP ta cilj uresničuje z usmerjanjem in urejanjem obiska na način, ki je skladen z varstvenimi cilji območja ter upošteva interese prebivalcev in obiskovalcev. Obenem skrbi za kakovostno interpretacijo naravne dediščine, izvaja aktivnosti za krepitev naravovarstvene prepoznavnosti območja ter z izobraževanjem, ozaveščanjem in vključevanjem različnih ciljnih skupin spodbuja razumevanje in podporo varstvu narave.

UPRAVLJAVSKI CILJI B

- B.1. Zagotovljen usmerjen obiska, ki je skladen z varstvenimi cilji ter upošteva interese prebivalcev parka in obiskovalcev
- B.2. Zagotovljeno kakovostnega strokovnega vodenja ter spremljanje obiska
- B.3. Vzpostavljena in vzdrževana infrastruktura za obiskovanje zavarovanega območja
- B.4. Zagotovljena naravovarstvena prepoznavnost območja ter visoka stopnja ozaveščenosti lokalnega prebivalstva, obiskovalcev in drugih ciljnih skupin

6.1.3 DOLGOROČNI CILJ C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj krajinskega parka

Dolgoročni cilj je spodbujanje trajnostnega razvoja in kakovostnega bivanja prebivalcev Krajinskega parka Radensko polje. OE KPRP ta cilj uresničuje z razvojem trajnostnih dejavnosti, spodbujanjem trajnostne rabe naravnih virov ter sodelovanjem z lokalno skupnostjo pri ohranjanju kulturne dediščine.

UPRAVLJAVSKI CILJI C

- C.1. Vzpostavljena in prepoznavna znamka trajnostnih dejavnosti Krajinskega parka Radensko polje
- C.2. Vzpostavljene gospodarske in druge dejavnosti, ki jih izvaja lokalno prebivalstvo izvaja in ki so skladne s cilji zavarovanega območja ter prispevajo h kakovosti bivanja, ohranjanju naravnih virov ter naravnih in kulturnih vrednot
- C.3. Zagotovljeno učinkovito sodelovanje z lokalno skupnostjo pri ohranjanju kulturne dediščine

6.2 Program NU KPRP z določitvijo prednostnih nalog in aktivnosti za izvedbo upravljalških nalog v obdobju 2027–2036

Tabela 13: Tabela treh glavnih dolgoročnih ciljev z navedbo posameznih upravljalških ciljev ter posameznih nalog z navedbo stroškov.

Upravljalški cilj	Naloge	Leto izvedbe	Nosilci in sodelujoči	Stroški izvedbe
DOLGOROČNI CILJ A: Ohranjena biodiverzitet, naravne vrednote in krajinska pestrost				
UPRAVLJAVSKI CILJ A1	Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti			3.392.239,15 €
OPERATIVNE NALOGE	A.1.1. Izvajanje ukrepov veljavnega PUN 2023 -2028 za obnovo in ohranjanje HT 6410 - Travnikov s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinia caeruleae</i>)	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.2. Izvajanje ukrepov veljavnega PUN 2023 -2028 za obnovo specifične strukture, lastnosti in procesov HT 3180 presihajoča jezera (obnova ekološkim zahtevam ustrezna kakovost vode in obnova naravne hidromorfologije in geomorfologije jezerske kotanje (ponorov in ponikev) in jezerskega dna	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.3. Izvajanje ukrepov veljavnega PUN 2023 -2028 za obnovo (čiščenja onesnaženih jam) in komunikacijskih aktivnosti za ohranjanje naravnega stanja jam HT 8310 - jame, ki niso odprte za javnost	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, IZRK, jamarska društva	
	A.1.4. Izvajanje ukrepov veljavnega PUN 2023 -2028 za ohranjanje ali obnovo habitatov vrst; močvirski cekinček (<i>Lycaena dispar</i>), travniški postavnež (<i>Euphydryas aurinia</i>), ozki vretenec (<i>Vertigo angustior</i>), veliki pupek (<i>Triturus carnifex</i>), hribski urh (<i>Bombina variegata</i>) in človeška ribica (<i>Proteus anguinus</i>)	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.5. Izvajanje aktivnosti in ukrepov za zagotavljanje ohranjanja ključnih habitatov, habitatnih tipov za ohranjanje ali izboljšanje stanja avtohtonih ogroženih in/ali zavarovanih vrst in/ali mednarodno varovanih vrst, ki niso predvideni znotraj sprejetega PUN za območje KPRP.	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.6. Izvajanje aktivnosti za preprečevanje širjenja in za odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst, predvsem na naravovarstveno pomembnih območjih in drugih območjih, kjer te ogrožajo doseganje naravovarstvenih ciljev.	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.7. Izvajanje direktnih ukrepov in aktivnosti na terenu za zagotavljanje ugodnega in/ali izboljšanje ohranitvenega stanja naravnih vrednot v ZO	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.8. Izvajanje ukrepov na terenu ter drugih vzporednih in komunikacijskih ukrepov določenih v prihodnjem PUN za območje RP za kvalifikacijske Natura 2000 vrste in HT	od 2029 dalje	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci itd.	
	A.1.9. Iskanje in uvajanje inovativnih naravi prijaznih praks (in tehnologij) upravljanja zemljišč in drugih naravnih virov v podporo biotski raznovrstnosti	stalna naloga	OE KPRP, lastniki zemljišč, KSS, KIS, GIS, ZGS, DRSV ...	
UPRAVLJAVSKI CILJ A2	Zagotovljeno spoštovanje varstvenega režima na območju krajinskega parka			778.546,69 €

Upravljavski cilj	Naloge	Leto izvedbe	Nosilci in sodelujoči	Stroški izvedbe
A.2.1.	Izvajanje rednega neposrednega nadzora v naravi	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, Inšpekcijske službe, Medobčinski redarji, Policija	
A.2.2.	Redno usposabljanje za opravljanje naravovarstvenega nadzora	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, MOP, Inšpekcijske službe, Medobčinski redarji, Policija	
UPRAVLJAVSKI CILJ A3	Zagotovljeno redno spremljanje stanja ohranjenosti naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter izboljšano poznavanje območja na podlagi raziskav			444.883,82 €
A.3.1.	Spremljanje stanje naravovarstveno pomembnih habitatov, HT in vrst	stalna naloga	OE KPRP in zunanji izvajalci	
A.3.2.	Izvajanje hidrološkega monitoringa na območjih, pomembnih za ohranjanje ciljnih habitatnih tipov in vrst	stalna naloga	OE KPRP in zunanji izvajalci	
A.3.3.	Spremljanje stanje naravnih vrednot na zavarovanem območju	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN	
A.3.4.	Spremljanje pritiskov in groženj na zavarovano območje (npr. tujerodne vrste, vpliv rabe naravnih virov na doseganje naravovarstvenih ciljev)	stalna naloga	OE KPRP in zunanji izvajalci	
UPRAVLJAVSKI CILJ A4	Vzpostavljeno in okrepljeno sodelovanje z upravljavci kmetijskih, gozdnih in vodnih zemljišč, javnimi in zasebnimi organizacijami ter posamezniki za doseganje naravovarstvenih ciljev ter izmenjavo znanja in dobrih praks			111.220,96 €
A.4.1.	Redno sodelovanje s pristojnimi inštitucijami in strokovnimi organizacijami pri oblikovanju programskih in drugih dokumentov s področja varstva narave	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, MOP, ARSO	
A.4.2.	Aktivno sodelovanje s pristojnimi inštitucijami in strokovnimi organizacijami s področja rabe in upravljanja naravnih virov, upravljanja javne infrastrukture z namenom doseganja varstvenih ciljev krajinskega parka	stalna naloga	OE KPRP, KSS, KIS, SKZG RS, DRSV, ZGS, ZZRS, LZS, itd.	
A.4.3.	Aktivno sodelovanje z domačimi in tujimi organizacijami na področju upravljanja zavarovanih območij	stalna naloga	OE KPRP, upravljavci ZO, SNPS	
A.4.4.	Aktivno sodelovanje s parkovnimi lokalnimi skupnostmi, lastniki zemljišč in drugimi organizacijami pri uresničevanju varstvenih ciljev določenih v aktu o zavarovanju krajinskega parka	stalna naloga	OE KPRP, OG, KS, lastniki zemljišč, prebivalci parka	
A.4.5.	Aktivno sodelovanje z znanstvenimi, izobraževalnimi javnimi in nevladnimi organizacijami in drugimi strokovnimi pravnimi in fizičnimi osebami na področjih, ki so povezana z uresničevanjem varstvenih ciljev krajinskega parka določenih v aktu o zavarovanju krajinskega parka	stalna naloga	OE KPRP, izobraževalne ustanove, društva, itd.	
UPRAVLJAVSKI CILJ A5	Zagotovljeno učinkovito podporno okolje za izvajanje načrta upravljanja ter pripravo novega načrta upravljanja KPRP			834.157,17 €

Upravljavski cilj	Naloge	Leto izvedbe	Nosilci in sodelujoči	Stroški izvedbe
A.5.1.	Priprava, usklajevanje in sprejemanje letnih programov dela in poročil na podlagi sprejetega NU in izhodišč resornega ministrstva	stalna naloga	OE KPRP, OG, MOP, ZRSVN, Svet Zavoda ZTG	
A.5.2.	Priprava novega NU za obdobje 2037-2046	od 2034 - 2036	OE KPRP, ZRSVN, MOP, zunanji izvajalci itd.	
A.5.3.	Izvajanje rednih poslovnih opravil upravljavca in vzdrževanje delovnih prostorov in sredstev za delo	stalna naloga	OE KPRP, zunanji izvajalci	
A.5.4.	Razvijanje, pripravljanje in prijavljanje novih projektov	stalna naloga	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci	
SKUPAJ DOLGOROČNI CILJ A				5.561.047,79 €
DOLGOROČNI CILJ B: Ozaveščene ciljne skupine ter usmerjen, ljudem in naravi prijazen obisk				
UPRAVLJAVSKI CILJ B1	Zagotovljen usmerjen obiska, ki je skladen z varstvenimi cilji ter upošteva interese prebivalcev parka in obiskovalcev			72.683,34 €
B.1.1.	Priprava in izvajanje načrta usmerjanja obiska in načrta interpretacije na podlagi nosilne zmogljivosti območja	od 2027 dalje	OE KPRP, ZRSVN, zunanji izvajalci	
UPRAVLJAVSKI CILJ B2	Zagotovljeno kakovostnega strokovnega vodenja ter spremljanje obiska			581.466,70 €
B.2.1.	Vzpostavitev in krepitev zmogljivosti vodniške službe zavarovanega območja	od 2027 dalje	OE KPRP	
B.2.2.	Učinkovito izvajanje strokovnega vodenja in delavnic za različne ciljne skupine s posebnim poudarkom na izobraževanju otrok in mladine	stalna naloga	OE KPRP, šole, lokalni turistični vodniki	
UPRAVLJAVSKI CILJ B3	Vzpostavljena in vzdrževana infrastruktura za obiskovanje zavarovanega območja			508.783,36 €
B.3.1.	Redno preverjanje stanja parkovne infrastrukture ter njihovo vzdrževanje in nadgradnja v skladu z načrtom interpretacije in načrtom usmerjanja obiska	stalna naloga	OE KPRP	
B.3.2.	Zagotovitev rednega delovanja Interpretacijskega centra ohranjanja narave - Žabja hiša, ter dopolnjevanje in vzdrževanje vsebin	stalna naloga	OE KPRP, zunanji izvajalci	
UPRAVLJAVSKI CILJ B4	Zagotovljena naravovarstvena prepoznavnost območja ter visoka stopnja ozaveščenosti lokalnega prebivalstva, obiskovalcev in drugih ciljnih skupin			290.733,35 €
B.4.1.	Izdelava letnih komunikacijskih načrtov za ozaveščanje in informiranje o pomenu ohranjanja vsebin varstva narave v zavarovanem območju ter usposabljanje zaposlenih na temo komunikacije	stalna naloga	OE KPRP	
B.4.2.	Delovanje info pisarne za obiskovalce	stalna naloga	OE KPRP, turistični vodniki	

Upravljavski cilj	Naloge	Leto izvedbe	Nosilci in sodelujoči	Stroški izvedbe
B.4.3.	Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani in ostalih socialnih medijev	stalna naloga	OE KPRP, zunanji izvajalci	
B.4.4.	Izvajanje rednih ozaveševalnih aktivnosti v okviru javne službe ohranjanja narave	stalna naloga	OE KPRP, zunanji izvajalci	
SKUPAJ DOLGOROČNI CILJ B				1.453.666,74 €
DOLGOROČNI CILJ C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj krajinskega parka				
UPRAVLJAVSKI CILJ C1	Vzpostavljena in prepoznavna znamka trajnostnih dejavnosti Krajinskega parka Radensko polje			199.615,83 €
C.1.1.	Oblikovanje skupne trajnostne znamke krajinskega parka za pridelke in izdelke ter storitve iz zavarovanega območja	2028	OE KPRP, zunanji izvajalci	
C.1.2.	Promocija in podeljevanje znamke ter nadzor	stalna naloga	OE KPRP	
UPRAVLJAVSKI CILJ C2	Lokalno prebivalstvo izvaja gospodarske in druge dejavnosti, ki so skladne s cilji zavarovanega območja ter prispevajo h kakovosti bivanja, ohranjanju naravnih virov ter naravnih in kulturnih vrednot			365.962,36 €
C.2.1.	Spodbujanje in pomoč pri oblikovanju trajnostnih idej turistične in drugih trajnostnih gospodarskih dejavnosti ter pomoč pri pridobivanju projektnih sredstev za vzpostavitev teh dejavnosti	stalna naloga	OE KPRP	
C.2.2.	Sodelovanje z KS in društvi ter drugimi pravnimi in fizičnimi osebami pri organizaciji, promociji in izvedbi trajnostnih in za prebivalce zavarovanega območja pomembnih aktivnosti, katerih cilj je izboljšanje kvalitete bivanja prebivalcev parka	stalna naloga	OE KPRP, lokalni prebivalci	
UPRAVLJAVSKI CILJ C3	Zagotovljeno učinkovito sodelovanje z lokalno skupnostjo pri ohranjanju kulturne dediščine			99.807,92 €
C.3.1.	Aktivnosti in sodelovanja pri ohranjanju snovne in nesnovne kulturne dediščine znotraj parka	stalna naloga	OE KPRP, lokalni prebivalci, ZVKDS, OG, KS	
SKUPAJ DOLGOROČNI CILJ C				665.386,11 €
SKUPAJ DOLGOROČNI CILJI A, B, C				7.680.100,65 €

Tabela 14: Dolgoročni cilji po kategoriji stroškov.

	ure	stroški dela	materialni stroški in storitve	investicije
DOLGOROČNI CILJ A	89.320	2.769.306,33 €	1.562.441,46 €	1.229.300,00 €
DOLGOROČNI CILJ B	25.520	734.893,18 €	478.337,25 €	135.800,00 €
DOLGOROČNI CILJ C	12.760	367.446,59 €	245.718,63 €	83.900,00 €
SKUPAJ	127.600	3.871.646,10 €	2.286.497,34 €	1.449.000,00 €

Tabela 15: Dolgoročni cilji po viru financiranja.

	MOP	OG	podnebni sklad	projektna sredstva	lastna sredstva	druga proračunska sredstva	stroški izvedbe
DOLGOROČNI CILJ A	2.441.100,19 €	1.269.158,09 €	690.198,48 €	1.100.791,03 €	8.250,00 €	51.550,00 €	5.561.047,79 €
DOLGOROČNI CILJ B	697.457,20 €	362.616,60 €	0,00 €	251.992,95 €	38.500,00 €	103.100,00 €	1.453.666,74 €
DOLGOROČNI CILJ C	348.728,60 €	181.308,30 €	0,00 €	23.999,22 €	8.250,00 €	103.100,00 €	665.386,11 €
SKUPAJ	3.487.285,98 €	1.813.082,99 €	690.198,48 €	1.376.783,20 €	55.000,00 €	257.750,00 €	7.680.100,65 €

6.3 Dolgoročna vizija upravljanja naravovarstveno najpomembnejših kmetijskih in drugih zemljišč na območju KPRP in njihovo upravljanje v času izvajanja NU KPRP 2027–2036

Dolgoročna vizija upravljanja naravovarstveno najpomembnejših kmetijskih in drugih zemljišč na območju KPRP temelji na aktu o zavarovanju območja KPRP. Upravljanje pa sledi trem glavnim dolgoročnim ciljem:

- CILJ A: Ohranjena biodiverziteta, naravne vrednote in krajinska pestrost
- CILJ B: Ozaveščene ciljne skupine ter usmerjen, ljudem in naravi prijazen obisk
- CILJ C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj krajinskega parka

Upravljavca KPRP ima lahko neposreden vpliv na trajnostno upravljanje kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljišč, ki:

- so v lasti OE KPRP,
- so bila odkupljena od fizičnih oseb po 84. členu ZON z namenom izvajanja naravovarstvenih aktivnosti varstva naravnih vrednot ali sestavin biotske pestrosti in dodeljena upravljavcu v upravljanje, ki pa so še vedno v lasti RS,
- so v lasti ali v zakupu Občine Grosuplje in jih je ta predala v naravovarstveno upravljanje upravljavcu KPRP ali
- so v zakupu od lastnika RS ali od zasebnih lastnikov.

Po 136. členu ZON, pa ima upravljavec KPRP, ki upravlja zavarovano območje, katerega ustanovitelj je država RS, tudi možnost, da pridobi in upravlja zemljišča v lasti RS.

Naravovarstveno najpomembnejša kmetijska in druga zemljišča znotraj KPRP se raztezajo predvsem znotraj prvega in drugega varstvenega območja. V prvem načrtu upravljanja se bodo prioriteto izvajale upravljavske naloge na zemljiščih, kjer so pomembna zemljišča za ohranjanje kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT ter drugih ogroženih in/ali zavarovanih vrst in HT.

Za zagotavljanje dolgoročnega izvajanja ukrepov bo OE KPRP v naslednjih desetih letih prednostno odkupoval zemljišča znotraj upravljavskih con ter na njih izvajal predvidene ukrepe oziroma sklepal skrbniške pogodbe ali pogodbe o varstvu. Na zemljiščih v lasti Republike Slovenije bo OE KPRP skupaj s SKZG ob podaljšanju oziroma sklepanju novih zakupnih pogodb usklajeval vključitev pogojev upravljanja, določenih s tem načrtom upravljanja.

6.3.1 Prednostne upravljavske naravovarstvene cone na zemljiščih v upravljanju OE KPRP

Na zemljiščih znotraj prvega in drugega varstvenega območja se s prvim načrtom upravljanja na podlagi ocene stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov vzpostavljajo **tri prednostne naravovarstvene upravljavske cone na zemljiščih v upravljanju OE KPRP** (PRILOGA 4).

Prednostne naravovarstvene upravljavske cone predstavljajo območja, na katerih se bodo prednostno izvajali usmerjeni naravovarstveni ukrepi za ohranjanje, izboljšanje ali vzpostavljanje ugodnega stanja habitatov ogroženih, zavarovanih in kvalifikacijskih vrst ter habitatnih tipov Natura 2000.

Zemljišča na katerih se morajo izvajati ukrepi predvideni v prednostnih upravljavskih naravovarstvenih conah:

- zemljišča v lasti ali v upravljanju OE KPRP,
- zemljišča v lasti RS za katera je na podlagi dogovora med SKZG in OE KPRP predhodno dogovorjeno, da se prednostno upravlja za ohranjanje narave in
- zasebna zemljišča, kjer se lastnik ali skrbnik za to prostovoljno odloči in OE KPRP sklene z njim dogovor (pogodba o varstvu, skrbniška pogodba, itd.).

Pri določitvi upravljavskih con je poseben poudarek namenjen kvalifikacijski vrsti Natura 2000 travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) in habitatnemu tipu 6410 – Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na

karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*). Na podlagi analize stanja vrst in habitatnih tipov omrežja Natura 2000 (ZRSVN, 2022) imata oba neugodno oceno ohranjenosti specifičnih lastnosti, struktur in procesov habitata, njuno stanje pa je mogoče izboljšati z ukrepi ekstenzivne naravovarstvene travniške rabe. Zaradi podobnih ekoloških zahtev bodo ti ukrepi hkrati prispevali tudi k izboljšanju stanja drugih kvalifikacijskih, zavarovanih in ogroženih vrst ter habitatnih tipov, vezanih na ekstenzivne mokrotne travnike.

Prednostni cilj upravljaljskih con je ohranjanje, izboljšanje oziroma vzpostavljanje habitatnega tipa 6410 ter habitata travniškega postavneža.

Tri prednostne upravljaljske naravovarstvene cone NU KPRP:

- **UPRAVLJAVSKA CONA TRAVNIKOV Z MODRO STOŽKO Z ALI BREZ HABITATA TRAVNIŠKEGA POSTAVNEŽA (UCMS/TP)** znotraj 1. in 2. varstvenega območja KPRP:
 - **UCMS/-TP** upravljaljska cona za ohranjanje oligotrofnih mokrotnih travnikov z modro stožko in sorodnih združb HT 6410;
 - **UCMS/+TP** upravljaljska cona za ohranjanje habitatnega tipa 6410 ter habitatov travniškega postavneža.
- **UPRAVLJAVSKA CONA EKSTENZIVNIH TRAVNIKOV (UCET):** upravljaljska cona za ohranjanje ekstenzivnih, mozaičnih mokrotnih in suhih travnikov znotraj 2. varstvenega območja KPRP.
- **UPRAVLJAVSKA CONA vzpostavljanja EKSTENZIVNIH TRAVNIKOV (UCvET):** upravljaljska cona za postopno preoblikovanje intenzivno rabljenih travnikov v ekstenzivne travnike z visoko naravovarstveno vrednostjo znotraj 1. varstvenega območja KPRP.

Ukrepi in pogoji, ki so enaki za vse tri upravljaljske cone na zemljiščih v upravljanju OE KPRP so naslednji:

- sprememba rabe zemljišča v intenzivno rabo ni dovoljena,
- minimalna višina odkosa je 8 cm. Zaželeno je uporaba strižne kosilnice,
- pokošeno biomaso se odstrani v roku 10 dni po košnji, vendar ne prej kot v 2 dneh (48 urah),
- ob košnji, vsakič na drugem mestu, se pusti najmanj 10 % nepokošene površine (pri čemer najkrajša stranica meri vsaj 10 m), ki se jo pokosi ob naslednji košnji (prihodnje leto),
- nepokošene pasove naj se ne izbira tam, kjer so prisotne ITRV ali zaraščanja z lesnimi vrstami ali gre za zemljišča na hranilih bogatih tleh. Taka zemljišča je potrebno namreč izčrpati z rednim košenjem in odstranjevanjem biomase.
- kosi se v suhem vremenu (vsaj 48 ur brez padavin) in v pogojih, ki omogočajo primerno nosilnost tal za uporabljeno kmetijsko mehanizacijo,
- zemljišča se obdeluje le podnevi (v času 2 uri po sončnem vzhodu do sončnega zahoda),
- kosi se od enega roba travnika do drugega, ali iz sredine navzven, ali pa od zunanosti proti sredini parcele, a z obveznim puščanjem rešilnega nepokošenega otoka - najkrajša stranica meri vsaj 10 m,
- ne uporablja se komercialnih travnih ali drugih mešanic,
- ne izvaja se paše,
- ne izvaja se požiganja,
- ne uporablja se brane,
- obstoječih terciarnih jarkov se ne obnavlja, se pa lahko po 31.8. pokosi njihove brežine,
- ne izvaja se gnojenja ali apnenja.

6.3.1.1 Upravljaljska cona travnikov z modro stožko z ali brez habitata travniškega postavneža (UCMS/TP)

Upravljaljsko cono, v velikosti 71 ha, za ohranjanje travnikov z modro stožko z ali brez habitata travniškega postavneža (UCMS/TP), sestavljajo zemljišča, ki ležijo znotraj 1. in 2. varstvenega območja, na katerih je bilo pri kartiranju habitatnih tipov (Čarni, 2021) zabeleženo pojavljanje HT 6410 in/ali pri popisu zabeleženo pojavljanje vrste ali habitata travniškega postavneža (Zakšek in Kogovšek, 2021).

Ukrepi, ki se izvajajo znotraj te upravljavске cone se razlikujejo med seboj glede na to ali gre za območje, kjer je bila zabeležena prisotnost HT 6410 in/ali habitat travniškega postavneža (**UCMS/+TP**), (55 ha), ali pa gre za upravljavsko območje, kjer habitata travniškega postavneža ni bilo zabeleženo in gre samo za območje HT 6410 (**UCMS/-TP**), (16 ha) (PRILOGA 5).

Poleg ukrepov in pogojev, ki so isti za vse tri upravljavске cone, na zemljiščih s prisotnostjo pojavljanja travniškega postavneža (UCMS/+TP) veljajo še naslednji ukrepi in pogoji:

- kosi se 1x/ leto, košnja se lahko opravi po 15.8.,
- zaželena višina odkosa je med 10 in 15 cm,
- ne uporablja se brane,
- če je na zemljišču prisotna travniška izjevka, se nepokošeni pas vsako leto pusti na delu zemljišča z največjo gostoto travniške izjevke, pri čemer se njegova lokacija med posameznimi leti prestavlja

Na površinah s prisotnostjo pojavljanja HT 6410, kjer ni bila ugotovljeno pojavljanje vrste travniškega postavneža (UCMS/-TP) pa veljajo isti ukrepi in pogoji, kot za UCMS/+TP. Razlika je le v času košnje, kjer je dovoljena prva košnja že 1.8.

6.3.1.2 Upravljavska cona ekstenzivnih travnikov (UCET)

Upravljavska cona ekstenzivnih (mokrotnih in suhih travnikov) (UCET, v velikosti 7 ha, se vzpostavlja na zemljiščih mezotrofnih do oligotrofnih travnikov (PRILOGA 4), ki ležijo znotraj 2. varstvenega območja (Čarni, 2021).

Poleg ukrepov in pogojev, ki so isti za vse tri upravljavске cone za upravljavsko cono ekstenzivnih travnikov (UCET) veljajo še naslednji ukrepi in pogoji:

- zemljišča se lahko kosi do 2x/leto. Prva košnja se lahko opravi po 10.6., v primeru druge košnje, se le ta lahko opravi po 10.7.. V vsakem primeru pa mora biti med prvo in drugo košnjo vsaj 30 dni razlike.

6.3.1.3 Upravljavska cona vzpostavljanja ekstenzivnih travnikov (UCvET)

Ta upravljavska cona je prehodna cona s katero se bo vzpostavljalo zemljišča z ugodno ali najmanj izboljšano naravovarstveno vrednostjo. Taka zemljišča se nato lahko že med in najkasneje ob vzpostavitvi novega načrta upravljanja bodisi priključi v UCMS/TP, UCET ali pa se, glede na nov vzpostavljen naravovarstveno pomemben HT ali habitat ogrožene vrste za taka zemljišča predpiše usmerjen ukrep glede na varstvene zahteve izbrane vrste ali HT.

UCvET sestavljajo zemljišča (PRILOGA 4), v velikosti 54 ha, ki ležijo znotraj 1. varstvenega območja in so bila pri popisu (Čarni, 2021) prepoznana kot evtrofni do mezotrofni travniki, na katerih se je izvajala intenzivna raba, z več kot trikratno košnjo in tri ali večkratnim gnojenjem. Cilj vzpostavitve te upravljavске cone je izboljšanje naravovarstvene vrednosti zemljišč s prioriteto na vzpostavljanju oligotrofnih travnikov, pa tudi na vzpostavljanju drugih naravovarstveno pomembnih habitatnih tipov ali habitatov pomembnih za ciljne rastlinske in živalske vrste območja KPRP.

Poleg ukrepov in pogojev, ki so isti za vse tri upravljavске cone za upravljavsko cono UCvET veljajo naslednji pogoji in predpisani ukrepi:

- zemljišča se lahko v prvih treh letih kosi do 3x/leto, če je bilo do takrat košeno več kot 3x, sicer se kosi do 2x/leto. Prva košnja se lahko opravi po 10.6., med košnjami pa mora biti vsaj 30 dni razlike.

6.3.2 Drugi usmerjeni upravljavski ukrepi in pogoji NU KPRP 2027 - 2036

Poleg ukrepov in pogojev, ki se predpisani v okviru treh prednostnih upravljavskih con, NU KPRP 2027 -2036 predvideva tudi izvajanje drugih usmerjenih ukrepov, tako znotraj teh treh upravljavskih con, kot tudi izven, ki so vezani na ekološke zahteve vrste ali zahteve HT in so nadgradnja ukrepov treh prednostnih upravljavskih con.

Zemljišča na katerih se morajo upoštevati usmerjeni ukrepi in pogoji za posamezne vrste in HT so tista;

- ki so v lasti ali v upravljanju OE KPRP,
- v lasti RS za katere je, na podlagi dogovora med SKZG in OE KPRP, predhodno dogovorjeno, da se prednostno upravljajo za ohranjanje narave.
- na zasebnih zemljiščih, tam, kjer se lastnik ali skrbnik za to prostovoljno odloči in se sklene z njim dogovor (pogodba o varstvu, skrbniška pogodba, itd.)

Glede na podatke o stanju ohranjenosti ter tudi podatke o lokaciji pojavljanja posameznih vrst bo v NU KPLB 2027 -2036 poudarek na specifičnih ukrepih za naslednje vrste / HT:

6.3.2.1 Usmerjeni ukrepi in pogoji za ostale vrste in HT Natura 2000 IS 3000171 Radensko polje – Viršnica

Ukrepi se izvajajo v skladu z veljavnim PUN. Natančni ukrepi so za posamezne HT in vrste zapisani znotraj dokumenta Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023 - 2028 (MOP, 2023) in bodo zapisani v novem PUN, ki bo nadomestil veljavnega.

6.3.2.2 Usmerjeni ukrepi in pogoji za dvoživke

Usmerjeni ukrepi za dvoživke so namenjeni ohranjanju in izboljševanju njihovih vodnih in kopenskih habitatov ter zmanjševanju smrtnosti na prometnicah. Posebna pozornost je namenjena ohranjanju ugodnega stanja populacij velikega pupka (*Triturus carnifex*) in hribskega urha (*Bombina variegata*), pri čemer ukrepi pomembno prispevajo tudi k varstvu drugih vrst dvoživk in mokriščnih organizmov. V ta namen se izvajajo naslednji ukrepi:

- **redno vzdrževanje vzpostavljenih vodnih habitatov**, vključno z ohranjanjem primernih kopenskih habitatov, odstranjevanjem zarasti in invazivnih tujerodnih vrst ter odstranjevanjem rib iz mlak (redno delo OE KPRP);
- **redno spremljanje stanja in funkcionalnosti vzpostavljenih vodnih habitatov** ter po potrebi izvedba sanacijskih ukrepov (npr. odstranjevanje lesne zarasti ali poglobljanje mlak) (redno delo OE KPRP);
- **spremljanje izvajanja vzdrževanja s strani koncesionarja ukrepov za dvoživke (ograje in podhodi) na regionalni cesti R3-647 Mlačevo–Rašica** (redno delo OE KPRP).

6.3.2.3 Usmerjeni ukrepi in pogoji za močvirsko sklednico (*Emys orbicularis*).

Predlagani ukrepi za močvirsko sklednico so namenjeni predvsem ohranjanju primerne habitatov (dveh ribnikov pod gričem Boštanj) in možnosti večjega preživetja vrsti, ki jo ogrožajo invazivne tujerodne vrste želv, pa tudi ITV ribe. Z vzpostavitvijo 40 novih vodni teles na območju KPRP so povečane tudi možnosti, da se sklednica razširi na osrednji del Radenskega polja:

- **redno spremljanje stanja populacije in njene povezanosti z drugimi populacijami** (redno delo OE KPRP),
- **redno odstranjevanje invazivnih tujerodnih želv** (npr. *Trachemys* spp.) na območju KPRP (redno delo OE KPRP),
- **določitev lokacij gnezd z uporabo telemetrije (najpozneje do leta 2028)** (redno delo OE KPRP),

- **zaščita gnezd** v sodelovanju z lastniki zemljišč, vključno s sklenitvijo pogodb o varstvu, kjer je to potrebno (redno delo OE KPRP);
- **vzdrževanje in izboljševanje primernih habitatov** za močvirsko sklednico (redno delo OE KPRP);
- **redno spremljanje pojavljanja invazivnih ribjih vrst ter njihov izlov** iz habitatov močvirske sklednice, predvsem iz novih vodnih teles, vzpostavljenih v okviru projekta LIFE AMPHICON (redno delo OE KPRP);
- **sodelovanje z Ribiško družino Grosuplje pri upravljanju ribjih združb v ribnikih** pod gričem Boštanj ter omejevanju vrst, ki negativno vplivajo na močvirsko sklednico (redno delo OE KPRP);
- **priprava in izvajanje protokola za ravnanje ob naključnem ulovu močvirske sklednice pri ribolovu** ter ozaveščanje lokalnih ribičev o pravilnem ravnanju z ulovljenimi osebki (redno delo OE KPRP).

6.3.2.4 Usmerjeni ukrepi in pogoji za netopirje

Usmerjeni ukrepi za netopirje so namenjeni izboljšanju poznavanja njihove razširjenosti, ohranjanju znanih zatočišč ter zagotavljanju ugodnih pogojev za dolgoročno ohranitev njihovih populacij.

- **s komunikacijskimi aktivnostmi spodbujati lokalno prebivalstvo k sporočanju podatkov o zatočiščih netopirjev** v zasebnih objektih ter izboljševati poznavanje njihove razširjenosti na območju KPRP (redno delo OE KPRP);
- **vzpostaviti pogodbeno varstvo za ohranjanje zatočišč netopirjev** v zasebnih objektih (redno delo OE KPRP);
- **določitev nepoznane preletne odprtine porodniške kolonije netopirjev** v cerkvi sv. Martina v Velikem Mlačevem s pomočjo opazovanja izletavanja (redno delo OE KPRP);
- **ohranitev preletnih odprtin na cerkvah** (Sv. Martin na Mlačevem in na Župnijski cerkvi Marijinega vnebovzetja) (redno delo OE KPRP);
- **v sodelovanju s skrbnikom objekta redno odstranjevanje gvana** ter vzdrževati zaščitni podest pod visiščem netopirjev v cerkvi sv. Martina v Velikem Mlačevem, s čimer se prepreči poškodovanje stropa cerkvene ladje (redno delo OE KPRP).

6.3.2.5 Usmerjeni ukrepi in pogoji za ptice

Za ptice na območju KPRP je bilo na podlagi raziskav v zadnjih letih (Mihelič, 2018), (Gamser, 2020) (Mihelič, 2023) ugotovljeno, da se je potrebno usmeriti v ukrepe za izboljšanje stanja ogroženih vodnih in travniških vrst, ki so v najslabšem stanju. Ciljno se je potrebno usmeriti z ukrepi predvsem v 1. varstveno cono, izven nje pa tam, kjer je gostota travniških ptic največja. Z ukrepi in pogoji, ki jih vzpostavljajo upravljavske cone, predvsem UCMS/TP in UCET, so v večini že upoštevane zahteve vzpostavljanju ohranitvenih ukrepov za travniške vrste, predvsem zahteva:

- **po zagotavljanju ekstenzivnih travnikov s pozno košnjo** (UCMS/TP),
- **z naravi prijaznim načinom košnje** - od enega proti drugemu robu parcele ali od sredine proti robu parcele ali pa od zunanosti proti sredini parcele, a z obveznim puščanjem rešilnega nepokošenega otoka - najkrajša stranica meri vsaj 10 m (vse tri upravljavske cone),
- **s puščanjem nepokošenih pasov** (vse tri upravljavske cone).

6.3.2.6 Usmerjeni ukrepi in pogoji za močvirsko logarico

Močvirska logarica (*Fritillaria meleagris*) na Radenskem polju uspeva predvsem na nižinskih ekstenzivno gojenih travnikih (HT 6510), medtem ko je na travnikih s prevladujočo stožko (HT 6410) bistveno redkejša. Za ohranjanje ugodnega stanja vrste je ključno ohranjanje ekstenzivnega travniškega gospodarjenja, pri čemer se posebna pozornost namenja površinam z največjo številčnostjo populacij. Na teh površinah se prednostno vzpostavi pogodbeno varstvo ali skrbništvo, s katerim se določijo pogoji upravljanja. Pri določanju časa prve

košnje se upošteva dejanska stopnja semenitve rastlin, ki jo pred košnjo preveri upravljavec OE KPRP. Za ohranjanje ugodnega stanja vrste se izvajajo naslednji ukrepi:

- **na površinah z največjo številčnostjo vrste vzpostaviti pogodbeno varstvo ali skrbništvo** (redno delo OE KPRP);
- **prva košnja po 1. 7. ali prej, če se na podlagi pregleda zemljišča s strani OE KPRP, ugotovi, da je večina rastlin že semenila,**
- **košnja je lahko 1 do 2x/ leto,**
- **gnojenje največ enkrat letno s hlevskim gnojem** (mora potekati med košnjo in začetkom rasti močvirske logarice v drugem letu)
- sprememba rabe zemljišča v intenzivno rabo ni dovoljena,
- minimalna višina odkosa je 8 cm, zaželeno je uporaba strižne kosilnice,
- pokošeno biomaso se odstrani v roku 10 dni po košnji, vendar ne prej kot v 2 dneh (48 urah),
- povijanje v plastične bale ni dovoljeno,
- ob košnji, se vsako leto na drugem mestu pusti najmanj 10 % nepokošene površine (pri čemer najkrajša stranica meri vsaj 10 m), ki se jo pokosi ob naslednji košnji (prihodnje leto),
- nepokošene pasove naj se ne izbira tam, kjer so prisotne ITRV ali zaraščanja z lesnimi vrstami ali gre za zemljišča na hranilih bogatih tleh. Taka zemljišča je potrebno namreč izčrpati z rednim košenjem in odstranjevanjem biomase.
- kosi se v suhem vremenu (vsaj 48 ur brez padavin) in v pogojih, ki omogočajo primerno nosilnost tal za uporabljeno kmetijsko mehanizacijo,
- ne uporablja se komercialnih travnih ali drugih mešanic,
- ne izvaja se paše,
- ne izvaja se požiganja ne odstranjuje se grmovne in lesnate zarasti,
- ne izvaja se mulčenja na zemljiščih,
- obstoječih terciarnih jarkov se ne obnavlja, se pa lahko po 31.8. pokosi njihove brežine (ob pisnem soglasju OE KPRP)
- **vzpostaviti večletni ciljni monitoring številčnosti močvirske logarice ter spremljati vpliv načina gospodarjenja (košnja, gnojenje) na stanje populacije** (redno delo OE KPRP, projekti).

6.3.2.7 Usmerjeni ukrepi in pogoji preprečevanja vnosa in širjenja ter odstranjevanja invazivnih tujerodnih vrst

Na podlagi protokola za izbor prednostnih tujerodnih rastlin za obvladovanje je prva prioriteta, za katero se načrtuje največ ukrepov predvidena za 12 tujerodnih vrst.

- **Preprečevanje vnosa in širjenja novih invazivnih tujerodnih vrst**, predvsem z:
 - nadzorom nad gradbišči in premiki zemeljskega materiala,
 - uporabo neonesnaženega materiala pri gradbenih in vzdrževalnih delih,
 - spremljanjem novih žarišč ter hitrim ukrepanjem ob njihovem pojavu.
- **Redno spremljanje razširjenosti invazivnih tujerodnih vrst** ter posodabljanje evidence njihovih nahajališč.
- **Sistematično odstranjevanje prednostnih invazivnih tujerodnih rastlin**, pri čemer se uporabljajo vrste in lokaciji prilagojeni načini odstranjevanja:
 - ročno odstranjevanje oziroma izkopavanje posameznih rastlin ali manjših sestojev,
 - večkratna košnja ali mulčenje večjih sestojev,
 - odstranjevanje rastlin pred cvetenjem oziroma pred tvorbo semen,
 - pravilno ravnanje z odstranjenim rastlinskim materialom, da ne pride do ponovnega širjenja.
- **Prednostno odstranjevanje invazivnih vrst v prvem varstvenem območju**, kjer so populacije še razmeroma majhne in je njihovo izkoreninjenje najbolj izvedljivo.
- **Odstranjevanje večjih žarišč tudi zunaj prvega varstvenega območja**, predvsem ob vodotokih, kjer se semena in rastlinski deli širijo z vodnim tokom.

- **Sodelovanje z upravljavci zemljišč in infrastrukture** (Direkcija RS za infrastrukturo, izvajalci vzdrževanja cest in železnice, koncesionariji za urejanje vodotokov, občina, komunalna podjetja, lastniki zemljišč) pri usklajenem odstranjevanju invazivnih vrst.
- **Obvladovanje invazivnih tujerodnih živali**, predvsem:
 - odstranjevanje okrasnih gizdovk (*Trachemys* spp.) iz narave v sodelovanju z Ribiško družino Grosuplje in Zavodom za ribištvo Slovenije, s čimer se zmanjšuje pritisk na močvirsko sklednico (*Emys orbicularis*),
 - odstranjevanje nutrij (*Myocastor coypus*) v sodelovanju s pristojnimi lovskimi družinami in drugimi pristojnimi službami.
- **Ozaveščanje in izobraževanje** o preprečevanju širjenja invazivnih tujerodnih vrst, namenjeno:
 - komunalnim podjetjem,
 - gradbenim podjetjem,
 - koncesionarjem za urejanje vodotokov,
 - izvajalcem vzdrževanja cest,
 - lastnikom zemljišč,
 - lokalnim prebivalcem in obiskovalcem.

Prednostne rastlinske vrste za obvladovanje

Posebna pozornost bo namenjena vrstam, pri katerih je glede na njihovo trenutno razširjenost mogoče doseči učinkovito omejevanje ali celo izkoreninjenje.

- **Črnoplodni mrkač (*Bidens frondosa*)** se v prvem varstvenem območju še pojavlja v razmeroma majhnih sestojih, zato je tam cilj popolno odstranjevanje. Zaradi širjenja semen po vodotokih je pomembno odstranjevanje tudi na gorvodnih delih Šice in drugih vodotokov tik pred cvetenjem.
- **Navadna amorfa (*Amorpha fruticosa*)** se predvsem ob kanalih širi v vedno gostejše sestoje. Ker se po nizkem poseku ponovno obraste iz korenin, je potrebno dolgotrajno, večletno odstranjevanje in spremljanje uspešnosti ukrepov. Upravljaavec to vrsto sistematično odstranjuje že od leta 2020.
- **Deljenolistna rudbekija (*Rudbeckia laciniata*)** je za zdaj omejena predvsem na območje Zatočne in Lazarjeve jame ter nekaj drugih lokacij. Najučinkovitejši ukrep predstavlja večkratna košnja pred cvetenjem, ki jo upravljaavec že izvaja.
- **Orjaška in kanadska zlata rozga (*Solidago gigantea*, *S. canadensis*)** se pojavljata razpršeno predvsem ob mejicah, gozdnih robovih in železniški progi. Ker imajo sestoji velik potencial širjenja, je potrebno njihovo sistematično odstranjevanje, preden se razširijo na večje površine.
- **Topinambur (*Helianthus tuberosus*)** je bil zabeležen le na nekaj lokacijah, zato obstaja realna možnost njegovega popolnega izkoreninjenja z doslednim večletnim izkopavanjem gomoljev.
- **Severnoameriške nebine (*Symphotrichum* spp.)** so najbolj razširjene na jugovzhodnem delu Radenskega polja. Manjše sestoje se odstranjuje z izkopavanjem, pri večjih pa se izvaja košnja v začetku cvetenja, s čimer se zmanjšata obnova iz rizomov in tvorba semen.

6.4 Program izvajanja neposrednega nadzora v naravi v obdobju 2027–2036

Naloge naravovarstvenih nadzornikov so neposredno spremljanje stanja, nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov, ugotavljanje dejanskega stanja pri prekrških, določenih v ZON, njegovih podzakonskih predpisih in kršitvah varstvenih režimov, določenih v uredbi in NU KPRP, ter obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov. Naravovarstveni nadzorniki opozarjajo ljudi na varstvene režime in ugotavljajo kršitve predpisov. Naravovarstveni nadzorniki imajo službeno uniformo, znak in izkaznico ter lahko pri opravljanju neposrednega nadzora med drugim ugotavljajo istovetnost oseb in ustrezno dokumentirajo dejansko stanje kršitve. Med pristojnostmi naravovarstvenih nadzornikov sta izrekanje glob z odločbami za prekrške s plačilnimi nalogi in izterjanje glob na kraju storitve prekrška.

Pri kršitvah, za kaznovanje katerih naravovarstveni nadzornik ni pristojen, ta zbira dokazno gradivo in preda prijave pristojnim inšpekcijskim službam.

Naravovarstveni nadzorniki v KPRP ob nalogah neposrednega nadzora spremljajo tudi stanje NV, zavarovanih in varovanih vrst ter njihovih habitatov ter nadzorujejo izvajanje in učinkovitost varstvenih ukrepov na terenu, sodelujejo pri usmerjanju in vodenju obiskovalcev, sodelujejo pri nalogah ozaveščanja obiskovalcev in prebivalcev o pomenu ohranjanja narave, sodelujejo tudi pri aktivnostih podpore trajnostnega razvoja zavarovanega območja.

Naravovarstveni nadzorniki na območju KPRP sodelujejo z naslednjimi službami:

- Medobčinsko redarsko službo,
- Inšpektoratom pristojnim za okolje in prostor v zadevah, v katerih upravljavec KPRP nima pristojnosti (gradbena, okoljska inšpekcija),
- Inšpektoratom pristojnim za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo v zadevah, v katerih upravljavec KPRP nima pristojnosti, vendar kršitve negativno vplivajo na ohranjanje NV, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti (na primer sekanje ali uničevanje grmišč ter požiganje s suho zarastjo poraslih površin zunaj zakonsko določenega obdobja),
- Policijsko postajo Grosuplje predvsem pri nadzoru vožnje v naravnem okolju.

Naravovarstveni nadzorniki bodo v času izvajanja NU KPRP posebno nadzorovali:

- stanje naravnih vrednot, zavarovanih in varovanih vrst ali habitatnih tipov ter njihovih nahajališč s posebno pozornostjo na slabšanje ohranjenosti ali uničevanje habitatov zavarovanih in varovanih vrst ali habitatnih tipov,
- izvajanje ukrepov in pogojev znotraj treh upravljavskih con, specifičnih ukrepov za posamezne izbrane vrste in HT, ki so navedeni v NU KPRP, ter izvajanje ukrepov, ki jih predpisuje veljavni PUN.
- vožnjo z motornimi vozili in kolesi v naravnem okolju,
- izvajanjem Uredbe o varstvu samoniklih gliv,
- upravljanje habitatov in izvedene ukrepe za varstvo vrst in habitatnih tipov za zagotavljanje trajnosti projektih aktivnosti ter
- spoštovanje varstvenih režimov v KPRP.

Prioritetno na območju prvega varstvenega območja, na območjih mokrotnih travnikov in na območjih NV.

Ob začetku izvajanja načrta je v OE KPRP zaposlen en naravovarstveni nadzornik II za nedoločen čas. Za okrepitev neposrednega nadzora v naravi in spremljanja splošnega stanja v naravi, ob izvajanju vseh drugih varstvenih aktivnosti, se bo z letom 2028 zaposlil dodaten naravovarstveni nadzornik II. za poln delovni čas. V letih 2027, 2028 je tako za izvajanje neposrednega nadzora v naravi predvidenih skupno 3.520 ur, oziroma 1.760 na leto. V letih 2029 do vključno 2037 pa je na leto predvidenih 3.520 delovnih ur in skupno 28.160 ur.

6.5 Projekti v izvajanju v obdobju 2027–2036

Na dan 1. 7. 2026 sodeluje OE KPRP v enem mednarodnem projektu. To je projekt LIFE AMPHICON, ki se je začel jeseni leta 2019 in se bo zaključil 31. 12. 2026. Na projektu je ena oseba 100 % plačana iz sredstev projekta, ter 2,1 osebe iz sredstev financiranja javne službe, ki predstavljajo lastni delež udeležbe v projektu. Glavni cilji projekta so: vzpostavitev novih mlak (40 na območju KPRP) za tarčne vrste dvoživk in ostale vrste, rekonstrukcija 3 km regionalne ceste na odseku R3-647/ 1368 Mlačevo - Rašica z ukrepi za dvoživke (podhodi in trajna ograja), za zagotovitev uspešnejše selitve dvoživk do mrestišč. Pomembna bo tudi vzpostavitev cca 2 km dolge izobraževalne učne poti, ki bo imela poudarek na pomenu ohranjanja mokrišč, dvoživk in ekstenzivnih mokrotnih travnikov. Dodana vrednost projekta je tudi v aktivnostih izvajanja izobraževalnih vsebin na področju dvoživk in njihovih življenjskih okolij.

OE KPRP sicer planira do leta 2036 prijavo novih projektov bodisi kohezijskih projektov, LIFE ter drugih. Cilj je prijava vsebin, ki so prednostne s stališča zagotavljanja ohranjanja najranljivejših / zavarovanih in ogroženih vrst in HT. Pri tem bodo poudarki ne samo na izvajanju neposrednih ukrepov za zagotavljanje ohranjanja vrst in HT, pač pa tudi na izvajanju ukrepov, za preprečevanja posrednega vpliva na slabšanje stanja tako vrst, HT,

kot tudi NV. Tu so prednostno mišljeni predvsem ukrepi, projekti povezani s preprečevanjem onesnaževanja vodotokov, ki pritečejo na območje parka. Zaradi kraškega značaja slabo ekološko, kemijsko in mikrobiološko stanje vodotokov negativno vpliva na širše območje kraškega polja in ima velik vpliv dolvodno (izviri reke Krke), zato bo potrebno temu izzivu, v prvem NU KPRP, posvetiti veliko pozornost.

OE KPRP v letu 2026 začenja z izvajanjem kohezijskega projekta Barja in mokrotni travniki - MOČvira, kjer se v partnerstvu z ZRSVN, RIC Bela Krajina, Občinama Grosuplje in Črnomelj naslavlja izboljšanje stanje ohranjenosti treh kvalifikacijskih habitatnih tipov (bazična nizka barja (HT 7230), Karbonatna nizka barja z navadno reziko (*Cladium mariscus*) in vrstami zveze *Caricion davallianae* (HT 7210*) in travnike s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih in glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) (HT 6410)) ter petih kvalifikacijskih vrst (travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) (SP 1065), Loeselova grezovka (*Liparis loeselii*) (SP 1903), hribski urh (*Bombina variegata*) (SP 1193), veliki pupek (*Triturus carnifex*) (SP 1167), navadni koščak (*Austropotamobius torrentium*) (SP 1093*), močvirska sklednica (*Emys orbicularis*) (SP 1220) ter močvirski cekinček (*Lycaena dispar*) (SP 1060)) vezanih na barja in mokrotne travnike na petih Natura 2000 območjih. Z ukrepi kot so odkupi zemljišč, vzpostavitev skrbništva ali pogodbenega varstva, renaturacije, odstranjevanja invazivnih vrst se izboljšuje ohranjenost in omogoča obnovitev habitatov. Za namen projekta sta bili izvedeni dve dodatni zaposlitvi (v 100 % obsegu) in prerazporeditev ene obstoječe zaposlitve (v 20 % obsegu). Projekt traja v obdobju od 1.1. 2026 do 31.12. 2029.

6.6 Finančni načrt za izvajanje NU KPRP v obdobju 2027–2036

Izvajanje aktivnosti, opredeljenih v NU KPRP, je odvisno od finančnih in kadrovskih virov. Viri financiranja programa NU KPRP so:

- ustanovitelja KPRP: pristojno ministrstvo (MOP) v razmerju 2/3 in Občina Grosuplje (OG) v razmerju 1/3, ki zagotavljata sredstva za izvajanje javne službe ohranjanja narave,
- sredstva sklada za podnebje (SP),
- projektna sredstva za izvajanje projektnih aktivnosti (PS),
- lastna sredstva (LS) (nejavni viri javne službe) pridobljeni na trgu in v okviru izvajanja nalog javne službe varstva,
- druga proračunska sredstva (DPS), kot npr. sredstva SKZG in druga

V upravljavski nalogi A.6.4. -Izvajanje redni poslovnih opravil upravljavca in vzdrževanje delovnih prostorov so v materialnih stroških in storitvah zajeti fiksni stroški (FS), kot so izdatki za elektriko, ogrevanje, zavarovanje objektov in drugi splošni obratovalni stroški.

V finančnem načrtu pri postavki projektna sredstva so zajeta sredstva že pridobljenega projekta LIFE AMPHICON, ki se konča konec 2026 in ocena projektnih sredstev kohezijskega projekta v pripravi (osnova Priloga C PUN – barja in mokrotni travniki...).

Tabela 16: Predvidena finančna sredstva za izvedbo aktivnosti programa NU KPRP glede na finančni vir in dolgoročni cilj.

FINANČNI VIRI PO CILJIH	sredstva MOP		sredstva OG		sredstva podnebni sklad		projektna sredstva		lastna sredstva		druga proračunska sredstva		SKUPAJ	
	ocena fin. sred. v EUR	delež %	ocena fin. sred. v EUR	delež %	ocena fin. sred. v EUR	delež %	ocena fin. sred. v EUR	delež %	ocena fin. sred. v EUR	delež %	ocena fin. sred. v EUR	delež %	ocena fin. sred. v EUR	delež %
DOLGOROČNI CILJ A	2.441.100,19 €	70	1.269.158,09 €	70	690.198,48 €	100	1.100.791,03 €	80	8.250,00 €	15	51.550,00 €	20	5.561.047,79 €	72
DOLGOROČNI CILJ B	697.457,20 €	20	362.616,60 €	20	0,00 €	-	251.992,95 €	18	38.500,00 €	70	103.100,00 €	40	1.453.666,74 €	19
DOLGOROČNI CILJ C	348.728,60 €	10	181.308,30 €	10	0,00 €	-	23.999,22 €	2	8.250,00 €	15	103.100,00 €	40	665.386,11 €	9
	3.487.285,98 €	100	1.813.082,99 €	100	690.198,48 €	100	1.376.783,20 €	100	55.000,00 €	100	257.750,00 €	100	7.680.100,65 €	100

Tabela 17: Predvideni stroški glede na vrsto stroška in dolgoročni cilj.

PREVIDENI STROŠKI PO CILJIH	STROŠKI DELA		STROŠKI MATERIALA IN STORITEV		INVESTICIJE		SKUPAJ
	ocena v EUR	%	ocena v EUR	%	ocena v EUR	%	
DOLGOROČNI CILJ A	2.769.306,33 €	70	1.562.441,46 €	68	1.229.300,00 €	85	5.561.047,79 €
DOLGOROČNI CILJ B	839.529,49 €	21	478.337,25 €	21	135.800,00 €	9	1.453.666,74 €
DOLGOROČNI CILJ C	335.767,49 €	9	245.718,63 €	11	83.900,00 €	6	665.386,11 €
SKUPAJ	3.944.603,31 €	100	2.286.497,34 €	100	1.449.000,00 €	100	7.680.100,65 €

Tabela 18: Predvidena finančna sredstva pristojnega ministrstva (MOP) glede na leto izvajanja programa NU KPRP in vrsto stroškov.

		2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Sredstva MOP	SKUPAJ										
STROŠKI DELA	2.078.455,14 €	142.014,23 €	184.883,02 €	194.979,04 €	201.018,10 €	208.734,66 €	215.265,90 €	223.424,68 €	228.186,80 €	235.975,59 €	243.973,13 €
STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	1.109.124,18 €	92.380,00 €	96.075,20 €	99.918,21 €	103.914,94 €	108.071,53 €	112.394,40 €	116.890,17 €	121.565,78 €	126.428,41 €	131.485,55 €
INVESTICIJE	299.706,67 €	33.333,33 €	133.333,33 €	30.000,00 €	13.800,00 €	13.800,00 €	14.720,00 €	14.720,00 €	14.720,00 €	15.640,00 €	15.640,00 €
SKUPAJ	3.487.285,98 €	267.727,57 €	414.291,55 €	324.897,25 €	318.733,03 €	330.606,19 €	342.380,29 €	355.034,86 €	364.472,57 €	378.044,00 €	391.098,67 €

Tabela 19: Predvidena finančna sredstva občine Grosuplje glede na leto izvajanja programa NU KPRP in vrsto stroškov.

		2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Sredstva OG	SKUPAJ										
STROŠKI DELA	1.039.227,57 €	71.007,12 €	92.441,51 €	97.489,52 €	100.509,05 €	104.367,33 €	107.632,95 €	111.712,34 €	114.093,40 €	117.987,79 €	121.986,56 €
STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	554.562,09 €	46.190,00 €	48.037,60 €	49.959,10 €	51.957,47 €	54.035,77 €	56.197,20 €	58.445,09 €	60.782,89 €	63.214,20 €	65.742,77 €
INVESTICIJE	219.293,33 €	16.666,67 €	66.666,67 €	15.000,00 €	16.200,00 €	16.200,00 €	17.280,00 €	17.280,00 €	17.280,00 €	18.360,00 €	18.360,00 €
SKUPAJ	1.813.082,99 €	133.863,78 €	207.145,78 €	162.448,62 €	168.666,52 €	174.603,09 €	181.110,15 €	187.437,43 €	192.156,29 €	199.562,00 €	206.089,34 €

Tabela 20: Predvidena finančna sredstva Podnebnega sklada, projektnih sredstev, lastnih in drugih proračunskih sredstev.

	SKUPAJ	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Sredstva podnebni sklad*											
STROŠKI DELA	270.137,41 €	22.500,00 €	23.400,00 €	24.336,00 €	25.309,44 €	26.321,82 €	27.374,69 €	28.469,68 €	29.608,47 €	30.792,80 €	32.024,52 €
STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	120.061,07 €	10.000,00 €	10.400,00 €	10.816,00 €	11.248,64 €	11.698,59 €	12.166,53 €	12.653,19 €	13.159,32 €	13.685,69 €	14.233,12 €
INVESTICIJE	300.000,00 €	60.000,00 €	60.000,00 €	20.000,00 €	30.000,00 €	30.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €
NAKUP ZEMLJIŠČ	300.000,00 €		20.000,00 €	20.000,00 €	30.000,00 €	30.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €
NAKUP STROJEV		60.000,00 €	40.000,00 €								
SKUPAJ	690.198,48 €	92.500,00 €	93.800,00 €	55.152,00 €	66.558,08 €	68.020,40 €	79.541,22 €	81.122,87 €	82.767,78 €	84.478,49 €	86.257,63 €
Projektna sredstva											
STROŠKI DELA	556.783,20 €	118.464,34 €	150.185,95 €	154.057,31 €	43.854,61 €	45.049,05 €	45.171,93 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	270.000,00 €	78.000,00 €	78.000,00 €	96.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
INVESTICIJE	550.000,00 €	70.000,00 €	50.000,00 €	80.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €
SKUPAJ	1.376.783,20 €	266.464,34 €	278.185,95 €	330.057,31 €	99.854,61 €	101.049,05 €	101.171,93 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €
Lastna sredstva											
STROŠKI DELA	0,00 €										
STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	55.000,00 €	3.000,00 €	5.000,00 €	5.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €
INVESTICIJE	0,00 €										
SKUPAJ	55.000,00 €	3.000,00 €	5.000,00 €	5.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €	6.000,00 €
Druga proračunska sredstva											
STROŠKI DELA	0,00 €										
STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	177.750,00 €	57.750,00 €	30.000,00 €	30.000,00 €			30.000,00 €	30.000,00 €			
INVESTICIJE	80.000,00 €			10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €
SKUPAJ	257.750,00 €	57.750,00 €	30.000,00 €	40.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	40.000,00 €	40.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €	10.000,00 €

*Pogoj za črpanje teh sredstev je vključitev aktivnosti upravljavca v vsakokratni Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe in sklenitev pogodbe med upravljavcem in MOP za njihovo izvajanje.

Podrobni finančni načrt se opredeli v letnih programih dela, saj zaradi 10 letnega obdobja veljavnosti NU KPRP ni mogoče zanesljivo in natančno oceniti in predvideti vseh virov in stroškov. Poleg tega so proračunska sredstva dodeljena javnemu zavodu na podlagi letnih izhodišč, ki jih resorno ministrstvo pripravi v skladu s sprejetim proračunom RS.

6.7 Kadrovski načrt za izvajanje NU KPRP v obdobju 2027–2036

Za uspešno uresničevanje programa skozi celotno obdobje izvajanja NU KPRP bo treba povečevati število zaposlenih za opravljanje nalog javne službe.

Zaradi prepoznane potrebe upravljavca OE KPRP in želje lokalnih skupnosti znotraj KPRP, po bolj aktivni in stalni komunikaciji in sodelovanju se bo v letu 2025 izvedla prva nova zaposlitev, katere naloga bo izvajanje operativnih nalog za doseganje *dolgoročnega cilja C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj KPRP*. Prioritetna naloga novega zaposlenega bo predvsem vzpostavitev in delovanje znamke krajinskega parka in pomoč lokalni skupnosti pri vzpostavljanju trajnostnih gospodarskih in drugih aktivnostih za izboljšanje kakovosti bivanja prebivalcev. Z aktivnim izvajanjem teh nalog bo narejen velik korak k doseganju cilja ustanovitve zavarovanega območja, ki poleg ohranjanja narave stremi tudi k ohranjanju kakovosti bivanja prebivalcev znotraj parka.

Naslednja nova zaposlitev je predvidena v letu 2027 in sicer na področju usmerjanja obiskovalcev in ozaveščanja o pomenu ohranjanja območja KPRP. Ozaveščanje o pomenu ohranjanja narave in trajnostnega razvoja je pomembna naloga upravljavca. Delo z različnimi ciljnimi skupinami, kjer imajo posebno mesto mladina in organizirane šolske skupine zahteva polni angažma ene osebe zaposlene za polni delovni čas. Za novo nastalo infrastrukturo za obiskovalce iz projekta ZAGON v letu 2024 in LIFE AMPHICON v letu 2026, so naslednjih letih predvidena tudi vzdrževalna dela.

V preglednicah 21 so prikazane obstoječe redne in projektne zaposlitve ter predvidene dodatne (načrtovane) redne in projektne zaposlitve. V desetletnem obdobju izvajanja NU KPRP se bo število zaposlenih od izhodiščnega stanja z 3,2 v letu 2025 postopno povečalo na 6,2 redno zaposlenih s polnim delovnim časom v letu 2028.

Uresničitev kadrovskega načrta je odvisna od letnih izhodišč, ki jih pripravi resorno ministrstvo, in odobrenih sredstev iz državnega proračuna ter drugih virov financiranja.

Tabela 21: Stanje zaposlenih in kadrovski načrt zaposlenih na javni službi za izvajanje programa NU KPRP v obdobju 2027 – 2036, financiranih iz sredstev MOP in občine Grosuplje (OG).

Delovno mesto	Izhodiščno stanje zasedenih DM na dan 31. 12. 2025	Predvideno število zasedenih DM										Trajanje zaposlitve	Finančni viri
		2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036		
Direktor	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	dol. čas	MOP/ OG
SLUŽBA ZA OHRANJANJE NARAVE													
Vodja krajinskega parka - visoki naravovarstveni svetnik	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP/ OG
Višji naravovarstveni svetovalec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP/ OG
Višji naravovarstveni svetovalec		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP/ OG
SLUŽBA ZA NARAVOVARSTVENI NADZOR IN OZAVEŠČANJE													
Naravovarstveni nadzornik II.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP/ OG
Naravovarstveni nadzornik II.			1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP/ OG
Vodnik v zavarovanem območju III													
SLUŽBA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ													
Naravovarstveni svetovalec		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP/ OG
SKUPAJ JAVNA SLUŽBA VARSTVA NARAVE	3,2	5,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2		
PROJEKTNA PISARNA													
Naravovarstveni svetnik		1	1	1								dol. čas	projektna sredstva
Naravovarstveni sodelavec III	1	1	1	1								dol. čas	projektna sredstva
Naravovarstveni svetovalec		1	1	1	1	1	1					dol. čas	projektna sredstva
SKUPAJ PROJEKTNA PISARNA	1	3	3	3	1	1	1	0	0	0	0		

6.8 Izhodišča za načrt vzdrževanja in posodabljanja opreme ter infrastrukture

ZTG, OE KPRP je upravljavec Centra za ohranjanje narave Žabja hiša, ki je v lasti Občine Grosuplje. Poslovni prostori so ustrezno opremljeni s pisarniško opremo, informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in pohištvom, ki omogočajo nemoteno izvajanje nalog javnega zavoda. Za motorna vozila in stroje ter večjo opremo so po računovodskih standardih določene amortizacijske stopnje, ki se upoštevajo v letnih finančnih načrtih in poročilih. V prihodnjih letih je načrtovano povečanje pisarniških prostorov v Žabji hiši, nakup in urejanje novega interpretacijskega središča z dodatnimi poslovnimi prostori za delovanje javnega zavoda. Načrtovan je nakup novega motornega vozila za terensko delo. Stroški nakupa, vzdrževanja in adaptiranja opreme ter infrastrukture so vključeni v finančni načrt, skupaj z določeno amortizacijsko dobo. V parku so informativne in opozorilne table, ki jih je treba vzdrževati in obnavljati.

7 VSEBINSKA IN PROSTORSKA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV

7.1 Pravni okvir za določitev varstvenih režimov

Za celotno območje KPRP velja splošni varstveni režim, za del pa še dve varstveni območji (prvo in drugo) in ter območje ožjega zavarovanega območja. Za vsa ta območja so določeni pogoji za izvajanje različnih dejavnosti in aktivnosti. Varstveni režimi so predpisani v Uredbi/ Odloku o KPRP (od 11. do 15. člena) in so zasnovani tako, da se med seboj "seštevajo" (v prvem varstvenem območju veljajo omejitve tudi iz drugega in območja splošnega varstvenega režima). V prvem desetletnem načrtu upravljanja so vsebinsko in/ali prostorsko podrobneje opredeljeni tisti varstveni režimi, katerih konkretizacija je posebej zahtevana z Uredbo/ Odlokom KPRP in s katerimi lahko preprečimo uničenje, poškodovanje in slabšanje razmer za vrste, HT in naravne vrednote, ki se varujejo ter za območja biotske in krajinske pestrosti, ki jih želimo ohraniti.

7.2 Podrobna vsebinska in prostorska opredelitev varstvenih režimov

7.2.1 Podrobnejša opredelitev 11. člena, 2 odstavka, 5. točke Uredbe/ Odloka KRRP.

V krajinskem parku zlasti ni dovoljeno taboriti, šotoriti, kuriti, urejati prostorov za piknike ter objektov in naprav za vadbo ali rekreacijo, postavljati bivalnih prikolic oziroma drugih začasnih bivalnih vozil in objektov zunaj za to urejenih in v načrtu upravljanja ali v prostorskih aktih določenih območij.

Aktivnosti iz te točke so dopustne le na območjih, ki so za ta namen določena v veljavnih prostorskih aktih občine, ter ob upoštevanju varstvenih režimov krajinskega parka in pogojev upravljavca KPRP. Določba se ne nanaša na javne površine znotraj naselij, kjer se uporabljajo predpisi, ki urejajo javni red in mir, ter drugi področni predpisi.

7.2.2 Podrobnejša opredelitev 12. člena, 1 odstavka 13. točke Uredbe/ Odloka KRRP.

V drugem varstvenem območju ... ni dovoljeno izvajati in prirejati športnih, kulturnih ter drugih dejavnosti v obsegu, času in na način, ki bi lahko poslabšal ugodno stanje rastlinskih in živalskih vrst, habitatnih tipov ter škodoval naravnim vrednotam, skladno z načrtom upravljanja.

Javne prireditve ter športne, kulturne in druge organizirane dejavnosti se lahko izvajajo le na način, ki ne povzroča pomembnega negativnega vpliva na varovane vrste, habitatne tipe in naravne vrednote. Pri načrtovanju in izvedbi je treba upoštevati varstvene cilje krajinskega parka ter usmeritve upravljavca KPRP.

Rekreacijske dejavnosti, kot so pohodi, teki, kolesarski dogodki in vodeni ogledi narave, naj praviloma potekajo po obstoječih poteh in stezah ter zunaj obdobji oziroma območij, kjer bi lahko povzročale motnje varovanim vrstam ali njihovim habitatom. Druge organizirane dejavnosti so dopustne le, če niso v nasprotju z varstvenimi cilji krajinskega parka.

8 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE PO DEJAVNOSTIH

V tem poglavju so navedene varstvene in razvojne usmeritve po dejavnostih. Te naj se upoštevajo in izvajajo v največji možni meri v vsakodnevnih dejavnostih kot tudi tako, da se vključujejo v pripravo različnih področnih predpisov in programov (OPN, PUN, Načrt upravljanja voda, Uredba o pravilih pogojenosti, GGN, RGN in podobno). Z upoštevanjem teh usmeritev bodo doseženi naravovarstveni cilji zavarovanega območja. Prav tako naj se upoštevajo varstvene usmeritve in določbe, ki so opredeljene v drugih programskih dokumentih in pravnih akti, omenjenih v prejšnjem stavku.

8.1 Kmetijstvo

Kmetijstvo kot glavna in ključna dejavnost tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti naj se znotraj krajinskega parka izvaja trajnostno z raznovrstno rabo zemljišč, ohranjanjem deleža travinja in preusmerjanjem kmetij na sonaravno in ekološko kmetijstvo.

- Ohranja in spodbuja se mešano kmetijstvo, ki ohranja raznovrstno rabo zemljišč in značilne krajinske prvine (mejice, mlake, estavele, posamezna drevesa, itd.) z naravi prijaznejšimi metodami kmetovanja, kot sta zmanjšanje uporabe insekticidov in uporaba hlevskega gnoja ali komposta namesto umetnih gnojil.
- Paša, kjer je dovoljena, se spodbuja kot ekstenzivna, z nizko obtežbo in časovno omejenostjo ali paša v obliki čredink, pri čemer naj na pašnih površinah ne bo znakov prepašenosti.
- Ohranjajo, obnavljajo s pomladitveno rezjo ter vzpostavljajo naj se visokodebelni travniški sadovnjaki.
- Spodbujata se pridelava starih sort kulturnih rastlin in reja avtohtonih pasem rastlinojedih domačih živali, pri čemer naj se ne vnašajo tujerodne, potencialno invazivne vrste.
- Na naravovarstveno pomembnih površinah v državni lasti (prednostno na območjih NV, nahajališčih zavarovanih in varovanih vrst) naj se zagotavlja ustrezno prilagojena kmetijska raba z ohranjanjem travnikov in ekstenzivno rabo teh površin.
- Na kmetijskih zemljiščih in drugih odprtih habitatih naj se zagotavlja redno spremljanje ter odstranjevanje invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst, predvsem na naravovarstveno pomembnih površinah in v njihovi neposredni okolici.
- Branje njivskih površin naj se izvaja le v omejenem obsegu in ne kasneje kot do konca februarja.
- Mulčenje travnikov kot oblika vzdrževanja naj se izvaja takrat, ko se izvaja renaturacija (večji posegi) in košnja zaradi zaraščanja z lesnimi vrstami ni mogoča, pri čemer naj se upošteva v največji možni meri tudi obdobje razmnoževanja travniških živali, da se naredi najmanjša škoda.
- Spodbuja se raba travnikov tako, da sta čas in število košenj prilagojena tipu travnika, prednostno se kosi s strižno kosilnico, košnja naj se izvaja iz sredine navzven, da imajo prostoživeče živali možnost umika ter spodbuja se spravilo sena v obliki senenih bal, obdanih z vrvico ali mrežo, zeleno baliranje je manj zaželeno, saj se živali nimajo časa pravočasno umakniti v zemljo.
- Za ohranjanje in povečanje obsega habitatnega tipa HT 6410 naj se prednostno upravlja površine, kjer je bil habitatni tip v preteklosti že prisoten, oziroma površine v neposredni bližini obstoječih sestojev. Na površinah, namenjenih njegovi vzpostavitvi, naj se izvaja dvokratna košnja (maj/junij in po 15. avgustu) ter zmanjšuje oziroma opušča gnojenje. Pri določanju obtežbe z GVŽ je treba preprečevati prekomerno gnojenje drugih zemljišč na Radenskem polju, saj lahko poplave hranila prerazporedijo po območju ter v podzemlje in mrestišča dvoživk.
- Spodbuja se predelava kmetijskih pridelkov v živila z namenom povečanja dodane vrednosti in višjega dohodka pridelovalcev, pri čemer se v promocijo kolektivne znamke KPRP vključijo izdelki posestev in obratov, ki preverjeno pripomorejo k ohranjanju narave in krajine ter so usklajeni s cilji in nameni KPRP.
- Za namakanje vrtov in kmetijskih kultur naj se padavinska voda zbira s streh ali v zbiralnike vode na kmetijskih zemljiščih in ne z odvzemom iz tekočih voda.

- Kmetijskih površin naj se ne uporablja za proizvodnjo energentov.
- Spodbuja se vključevanje v tiste kmetijsko okoljske ukrepe, ki prispevajo k ohranjanju narave.
- Razvoj dopolnilnih dejavnosti naj se usmerja v navezavi na obiskovanja parka in pridobivanja obnovljivih virov sončne energije z vzpostavitvijo sončnih elektrarn na obstoječih gospodarskih objektih ter predelave in prodaje kmetijskih pridelkov na domu in bližnjih tržnicah.
- Razvoj kmetijstva naj se usmerja v proizvodnjo visokokakovostnih, trajnostnih pridelkov in izdelkov.
- Spodbuja se povezovanje in organiziranje pridelovalcev v različne oblike skupnega sodelovanja ter skupen in organiziran nastop na trgu preko skupne znamke ZO.

8.2 Gospodarjenje z gozdovi

Gospodarjenje z gozdovi na območju Krajinskega parka Radensko polje temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in mnogonamenskosti.

Pri gospodarjenju z gozdovi se upoštevajo usmeritve in ukrepi, določeni v veljavnem **Gozdnogospodarskem načrtu za GGE Grosuplje 2022–2031**, **Naravovarstvenih smernicah za Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Grosuplje** (ZRSVN, 2022), **Podrobnih kulturnovarstvenih usmeritvah za varstvo kulturne dediščine za načrtovanje gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarske enote Grosuplje** (ZVKDS, 2021) ter **Usmeritvah s področja upravljanja z vodami za pripravo gozdnogospodarskih načrtov** (DRSV, 2017). V nadaljevanju so povzete usmeritve, ki so posebej pomembne za doseganje varstvenih ciljev Krajinskega parka Radensko polje.

Za funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti so konkretne varstvene usmeritve za območje Krajinskega parka Radensko polje povzete po Uredbi o Krajinskem parku Radensko polje in veljavnih naravovarstvenih smernicah, pri čemer se upoštevajo predvsem naslednji ukrepi:

- delež mrtve biomase v gozdovih KPRP naj bo vsaj 5 % s poudarkom na stoječih drevesih debelinskega razreda B in C;
- načrtno naj se ohranja in goji posamična debela in drugače zanimiva drevesa (cer v odseku 21N16, vrba ob vodotoku Šica, bresti, hrasti in drugi);
- drevesa z dupli in gnezdi redkih, zavarovanih in ogroženih vrst ptic naj se ohranja;
- monokulture smreke naj se postopno nadomešča z mešanimi gozdovi;
- tujerodnih drevesnih vrst naj se ne sadi;
- sečnja in pomladitve naj se izvajajo malopovršinsko;
- krčitve v 1. in 2. varstvenem območju niso dopustne, v zunanjem varstvenem območju niso zaželeni. Odstranjevanje zarasti je možno samo ob predhodnem soglasju ZRSVN;
- gozdnogospodarskih del naj se zaradi selitev dvoživk v odsekih 21N07, 21N09, 21N10, 21N11A, 21N11B, 21N12, 21N13, 21N14, 21N15A, 21O14 in 21O15 ne izvaja med 1. februarjem in 15. aprilom;
- v gozdu ter v gozdnati krajini naj se vzdržuje obstoječe kale in naj se jih, kjer je možno in primerno, na novo vzpostavlja;
- ohranja naj se obvodno vegetacijo vsaj v eni sestojni višini. V jelševih in vrbovih logih naj se gozdnogospodarska dela izvajajo le v zimskem času, ko so tla zmrznjena ali suha;
- s košnjo naj se ohranja gozdne jase in vrzeli;
- strojne sečnje in spravila z gozdnimi žičnicami naj se ne izvaja brez predhodne uskladitve z ZRSVN;
- urejanje pripravljenih gozdnih vlak, rekonstrukcija obstoječih ali vzpostavitev prevoznosti naj se načrtuje v sodelovanju z ZRSVN;
- pri sečnji in spravilu lesa naj se uporablja biološko razgradljiva olja;

- okoli vhodov v jame, ki so prezimovališča netopirjev ali so pomembna zaradi varstva drugih vrst (NV št. 40215, 40570, 40571, 42302, 46567, 46895 in 52575), se zagotavlja stalno zastrtost vhoda v jamo, v zimskem času pa se na teh območjih ne gospodari.

Za gospodarjenje s posamičnim gozdnim drevjem in skupinami gozdnega drevja zunaj naselij se upoštevajo usmeritve iz poglavja 7 Gozdnogospodarskega načrta za GGE Grosuplje 2022–2031. Posebna pozornost se namenja ohranjanju obvodne vegetacije, mejic, skupin dreves in osamelcev kot pomembnih elementov krajine ter ekoloških koridorjev. Upoštevajo se predvsem naslednje usmeritve:

- pri obvodni vegetaciji se poskrbi za stopničasto zgradbo s pestro drevesno in grmovno sestavo, ki se obnavlja postopno;
- na poplavnih površinah se ohranjajo vitalna drevesa in grmovni sloj;
- pri ostankih drevja med kmetijskimi površinami v neposredni okolici naselij naj bo posek omejen na sanitarne sečnje;
- v omejkah in skupinah dreves, ki povezujejo večje gozdne komplekse, se ohranjata biološka in vrstna pestrost;
- posamezna stara drevesa in osamelci sredi kmetijskih površin se ohranjajo do sanitarne sečnje, hkrati pa se zagotavlja njihova pravočasna obnova;
- pri drevesih ob znamenjih, križpotjih in drugih objektih kulturne dediščine ter pri drevesih, ki so naravne vrednote, se posegi izvajajo v sodelovanju z ZRSVN.

Za gospodarjenje z gozdovi v upravljavski coni H – zaraščajoči mokrotni travniki in barja, ki sovпада z območjem IS 3000171 Radensko polje – Viršnica, se upoštevajo usmeritve Gozdnogospodarskega načrta za GGE Grosuplje 2022–2031, pri čemer se uporabljajo predvsem naslednje usmeritve:

- gozdnogospodarski ukrepi se tehnološko in časovno prilagodijo specifičnim ekološkim lastnostim mokrotnih habitatnih tipov;
- sečnja in spravilo naj se izvajata zgolj po suhih ali zamrznjenih tleh;
- gozdne prometnice naj se v čim večji možni meri izognejo mokrotnim površinam;
- uporabljajo naj se biološko razgradljiva olja in tehnično brezhibni stroji;
- mokrotnih travnikov in barij naj se ne gnoji;
- izboljšuje naj se hidrologijo območja;
- v pasu 15 metrov od vodotokov se ne izvaja krčitev gozda.

Smiselno je stalno sodelovanje z javno gozdarsko službo ter vključevanje upravljavca Krajinskega parka Radensko polje v postopke priprave in sprejemanja gozdnogospodarskih načrtov za GGE Grosuplje ter gozdnogojitvenih načrtov za posamezne gozdne odseke.

8.3 Lovstvo

Lovska dejavnost se izvaja v skladu z usmeritvami in ukrepi v lovsko upravljavskih načrtih, ki veljajo za območje KPRP.

Lovsko upravljavski načrt za III. Kočevsko - Belokranjsko lovsko upravljavskega območja (2021 – 2030) (ZGS, 2022) uvršča območje KPRP med najpomembnejša zavarovana območja na območju III. LUO. Med strateškimi cilji navaja omejevanje prostorske razširjenosti in številčnosti invazivnih ter drugih tujerodnih vrst, zlasti nutrije. Operativni cilji za upravljanje populacij pižmovke in nutrije predvidevajo zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov, odvzem osebkov ni številčno omejen, dovoljen je tudi lov s pastmi (dvigalko), je pa na območjih pojavljanja vidre prepovedano uporabljati neselektivne past, v katere bi se lahko ujela tudi vidra.

Pri izvajanju biomeliorativnih ukrepov v življenjskem okolju divjadi skladno z naravovarstvenimi smernicami ZRSVN veljajo omejitve in usmeritve umeščanja površin biomeliorativnih ukrepov po posameznih zvrsteh naravnih vrednot, upravljavskih conah Natura 2000 in v zavarovanih območjih, ki so v skladu z varstvenimi režimi parka. Na ekološko pomembnih območjih, ki niso tudi posebna varstvena območja, se dejavnost oblikovanja življenjskega okolja divjadi načrtuje tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst. Ohranja naj se njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovna povezanost, če bi bila le-ta prekinjena.

Dvoletni načrt III. Kočevsko- Belokranjskega lovsko upravljavskega območja za leti 2025 in 2026 (ZGS, 2025) kot območja z omejitvami in prepovedmi lova, ki se smiselno uporabljajo za območje KPRP, navaja konkretne omejitve:

- Močvirski biotopi – prepoved lova, krmljenja divjadi in postavljanja lovskih objektov.
- Hidrološke naravne vrednote - 50 m od vodnih teles in vodotokov se ne vzpostavlja pasišč, krmišč, krmnih in pridelovalnih njiv in solnic, 15 m od vodnih teles in vodotokov se ne postavlja visokih prež.
- Botanične naravne vrednote - nanje se ne vzpostavlja pasišč, krmišč, krmnih in pridelovalnih njiv visokih prež in solnic.
- Za zmanjševanje pritiska rastlinojede divjadi na kmetijske površine za pridelavo kulturnih rastlin se spodbujata vzdrževanje ekstenzivnih travnikov in zmanjševanje obsega travniških površin v zaraščanju. V kolikor se vzpostavljajo krmne njive se uporablja vrste, ki ne sodijo med ITVR.
- Ekstenzivni travniki v upravljanju lovskih družin naj se za namene paše divjadi ne mulčijo, ampak kosijo. Odkošena biomasa naj se posuši in uporabi za zimsko krmljenje divjadi.
- Krmljenje na območju naj se izvaja tako, da se ne povzroča degradacije, razritja in uničevanja travne ruše. Pri sanaciji razritih travnikov se uporabljajo ustrezne travne mešanice.
- Smiselno je redno sodelovanje z javno lovsko službo in vključevanje KPRP v procese priprave in sprejemanja lovsko upravljavskih načrtov, ki veljajo za območje KPRP.

8.4 Ribištvo

Ribištvo naj se prednostno ohranja kot ljubiteljska rekreativna dejavnost, ki je vezana predvsem na upravljanje rib v ribnikih in večjih vodotokih. Pri tem naj se upoštevajo varstvene usmeritve, ki zagotavljajo trajnost dejavnosti.

- Ribištvo se izvaja z ribiško-gojitvenimi načrti.
- V vseh vodotokih in ribnikih znotraj KPRP naj se spodbuja vrste, ki zastopajo primarno (lokalno značilno) ihtiofavno, brez invazivnih tujerodnih ribjih vrst.
- V primeru pojava invazivnih tujerodnih vrst rib, rakov in želv v vodotokih naj se izvede izlov teh vrst.
- V primeru prisotnosti tujerodnih vrst rib naj se izvaja stalni monitoring z ovrednotenjem vpliva teh vrst na avtohtone populacije v vodotoku ter se sproti predlagajo prilagoditve ribiškega upravljanja,
- Iz obstoječih ribnikov naj se izvede odstranitev invazivnih tujerodnih vrst želv.
- Vzpostavi se naj protokol za lokalne ribiče ob slučajnem ulovu močirske sklednice z ribiško palico.
- V vodna telesa izkopana za dvoživke na območju KPRP naj se ne odlaga rib.
- Dopolnilna vlaganja za potrebe športnega ribolova se izvajajo z vlaganjem avtohtonih vrst rib v ribolovne revirje.

8.5 Upravljanje z vodami

Upravljanje voda naj temelji na ohranjanju naravnih strug potokov in rek, posegi v vodni in obvodni prostor naj se izvajajo sonaravno tako, da se upoštevajo naravni procesi, ohranja ali izboljšuje hidromorfološko stanje vodotokov, zagotavlja povezanost vodnih in obvodnih habitatov ter daje prednost ukrepom, ki temeljijo na naravnih rešitvah, pred tehničnimi ureditvami, kadar je to mogoče. Za varstvo vrst in izboljšanje stanja kakovosti voda se upoštevajo tudi usmeritve v skladu z NUV in varstveni cilji po PUN.

- Ohranjajo in obnavljajo se naravne struge potokov ter njihova hidromorfološka pestrost.
- Ohranjajo se naravne plitvine, sipine, erodirane brežine, ostanki mrtvic in nekdanjih strug ter se omogoča vodna dinamika.
- Ohranja naj se obseg poplavnih površin, ki so v času visokih voda razlivno območje.
- Ohranjajo se lesna zarast, obrežna vegetacija in ekstenzivno rabljeni travniki ob potokih.
- Ohranjajo ali obnovijo se migracijske poti vodnih in obvodnih živali ter vzdolžna in prečna povezanost vodotokov (npr. z zasaditvijo obrežne zarasti).
- Bregove vodotokov, kjer je bila obrežna vegetacija odstranjena ali je odsotna, se zasaadi z avtohtonimi drevesnimi in grmovnimi vrstami (npr. bela vrba, črna jelša), s čimer se zmanjšuje segrevanje vode, omejuje erozija brežin ter izboljšujejo življenjski pogoji za vodne organizme.
- Raba podzemnih voda ne sme ogroziti dobrega kemijskega in količinskega stanja teles podzemne vode.
- Gospodinjstva znotraj KPRP, ki še nimajo urejenega odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, naj si uredijo male komunalne čistilne naprave, vključno z rastlinskimi čistilnimi napravami (RČN), ali nepretočne greznice. V primeru uporabe nepretočnih greznic se zagotavlja odvoz komunalne odpadne vode na centralno čistilno napravo, s čimer se preprečuje onesnaževanje tal, vodotokov in podtalnice.
- Sistem razbremenilnikov in druge kanalizacijske infrastrukture na vplivnem območju KPRP naj se uredi oziroma vzdržuje tako, da ob visokih vodah in poplavih ne prihaja do iztekanja komunalnih odpadnih voda in odpadkov na travnike, njive ali v vodotoke.

8.6 Usmeritve za rabo naravnih virov

- Na obstoječih stanovanjskih, gospodarskih in drugih zakonito zgrajenih objektih se spodbujata namestitvev in raba sončnih kolektorjev in sončnih celic za napajanje.
- Spodbuja se nadaljnji razvoj tehnologij za uporabo biomase s travnikov kot vira ogrevanja objektov ali za prehrano domačih živali.

8.7 Usmeritve za promet

- Pri prometne infrastrukture (cest, železniških prog in druge prometne infrastrukture) naj se ne poškodujejo rastišča ogroženih rastlinskih vrst in življenjski prostori ogroženih živalskih vrst.
- Pri vzdrževanju, obnovi ali gradnji novih prometnih objektov in infrastrukture (cest, železniških prog ter drugih prometnic) naj se posegi izvedejo tako, da se vzpostavijo varni prehodi za živali čez prometnice, nad ali pod njimi.
- Pri vzdrževanju obcestnega in ob progovnega prostora se daje prednost košnji pred mulčenju.
- Za obiskovalce se spodbuja dostopnost do območja z javnimi prevoznimi sredstvi (vlak, avtobus) ali s kolesom, pri čemer se spodbuja občinske plane za ureditev kolesarskih dostopov do izhodišč parka ter izboljšanje povezav z železniškimi postajami in postajališči javnega potniškega prometa.
- Prometne poti in dostopne ceste, ki vodijo znotraj druge in prve varstvene cone naj se nameni samo za dostope lastnikom, tako, da se postavi ustrezne cestno prometne znake in druge omejitvene ureditve.

8.8 Turizem

Obiskovanje parka se veča, zato se spodbujajo predvsem organizirane, trajnostne in naravi prijazne oblike turističnih dejavnosti, kot sta kolesarjenje po kategoriziranih cestah in pohodništvo. Priložnost so različni izobraževalni, raziskovalni in prostočasni programi.

- Na ožjih območjih življenjskih prostorov zavarovanih in varovanih rastlinskih in živalskih vrst naj se ne izvaja turistična in rekreativna infrastruktura.
- Spodbujata se oblikovanje in izvedba trajnostne in naravi prijazne turistične ponudbe, skladne s krajevno tradicijo območja in ki ne zahteva velikih posegov v prostor.

- Obiskovalci naj se usmerjajo na markirane pohodne in kolesarske poti z urejeno infrastrukturo (parkirišča, počivališča).
- Načrtovanje in vzpostavljanje novih pohodnih ali kolesarskih poti ter druge turistično rekreativne infrastrukture naj se izogneta rastiščem zavarovanih rastlin in varovanim HT.
- Spodbuja se povečanje nastanitvenih zmogljivosti v obnovljenih tradicionalnih hišah in na turističnih kmetijah.
- Spodbuja se gostinska ponudba z lokalno pridelanimi živili in pijačami ter kakovostno postrežbo v gostinskih obratih.
- Spodbuja se oblikovanje zaključenih turističnih produktov, ki izhajajo iz potencialov KPRP in v katere se vključuje več ponudnikov z raznovrstno ponudbo.
- Turistična infrastruktura naj temelji na obnovi že obstoječih objektov, na gradnji energetske varčnih objektov ali tradicionalno grajenih objektih.
- Vodenje skupin obiskovalcev po parku naj se izvaja usklajeno z upravljavcem KPRP in z lokalnimi vodniki, ki poznajo značilnosti območja in so seznanjeni z varstvenimi režimi narave in kulturne dediščine.
- Spodbuja se razvoj lokalnih izposojevalnic koles, kolesarske in pohodniške opreme.

8.9 Urbanizacija

Prostorski razvoj naj ohranja značilni vzorec poselitve, kakovost in značilnost krajine. Ob tem naj se varuje narava in kulturna dediščina ob sočasnem izboljšanju kakovosti bivanja in zdravega življenjskega sloga. Spodbujajo se ohranjanje osnovne preskrbe, razvoj družbenih dejavnosti, odpiranje novih delovnih mest, domače obrti in malo podjetništvo. Novi urbani posegi morajo pripomoči k oblikovanju skladne podobe naselij in odpravljanju degradiranih urbanih območij.

- Prostorsko načrtovanje naj se izvaja tako, da ohranja ugodno stanje varovanih rastlinskih in živalskih vrst ter HT tako, da se prednostno izogiba območjem varovanih HT, nahajališčem ogroženih in varovanih vrst ter območjem NV.
- Javna razsvetljava naj se ne namešča zunaj strnjenih naselij vasi. Spodbuja se, da se tudi ugaša med 24. in 5 uro.
- Spodbuja se gradnja energetske varčnih in energetske samooskrbnih hiš, če se zagotovi skladna podoba naselij in se s tem prispeva k odpravljanju degradiranih urbanih območij
- Ohranjajo se robovi naselij in navezava objektov na obdelovalne površine
- Spodbuja se prenova obstoječih objektov tako, da ne bi negativno vplivala na vrste (na primer na netopirje), oziroma naj se morebitne spremembe v čim večji meri nadomestijo (na primer nadomeščanje špranj z netopirnicami).
- Obnova in vzdrževanje objektov naj se prilagodi življenjskemu ciklu in potrebam živali (posegi zunaj razmnoževalnega obdobja).
- Na rastiščih ogroženih in zavarovanih vrst in območjih varovanih HT je prepovedano začasne deponije gradbenega ali odpadnega materiala ali skladišča kmetijskih pridelkov in mehanizacije
- Spodbuja se zasaditev vrtov in okolice stanovanjskih objektov z ekstenzivnimi visokodebelnimi travniškimi sadovnjaki ter avtohtonimi vrstami dreves, grmovnic in drugih rastlin.
- Krajinsko urejanje vrtov naj bo prilagojeno značilnostim krajine z izborom avtohtonih rastlin in starih, tradicionalnih sort zelenjave in dreves.
- V vrtovih naj se nameščajo gnezdilnice za ptice, netopirnice in hoteli za žuželke.
- Električno omrežje naj se vzdržuje in gradi tako, da bo varno za ptice in netopirje (izoliranje nadzemnih električnih vodnikov, zamenjava in nameščanje gnezdilnih podstavkov za belo štorljo).
- Spodbuja se umeščanje infrastrukturnih koridorjev tako, da niso umeščeni na vidno izpostavljenih legah.
- Spodbuja se komunalna opremljenost naselij in posamičnih objektov, na način, da ne vpliva negativno na stanje vrst, HT in NV.
- Zeleni odrez iz vrtov in ohišnic je prepovedano odlagati na obrobja vodotokov in estavel. S tem se namreč širijo ITRV, ogroža pa se tudi poplavna varnost naselij.

- Urejanje vrtičkov izven stavbnih zemljišč se lahko izvaja v varstvenem območju splošnega varstvenega območja, na že obstoječih njivskih površinah.

8.10 Znanstveno – raziskovalno delo

- Izvajalce se spodbuja, da se izvajajo raziskave, ki so lahko v pomoč upravljavcu pri boljšem upravljanju zavarovanega območja.
- Izvajalce se spodbuja, da pred nameravanim izvajanjem raziskave obvesti upravljavca parka, po zaključku raziskave pa poroča o rezultatih opravljene raziskave.

9 OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA IN SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA NAČRTA UPRAVLJANJA

Uresničljivost NU KPRP za obdobje 2025–2034 je odvisna predvsem od sledenja kadrovskemu načrtu zaposlitev in planu pridobivanja razpoložljivih finančnih sredstev. Tako je že v času rednega dela, zaradi načrtovanih kadrovskih okrepitev, pričakovati večji obseg izvedenih nalog, ki se jih natančneje določi z vsakoletnimi programi dela.

Z večjim številom zaposlenih se bo povečala učinkovitost upravljanja in bo zagotovljena kakovostna izvedba načrtovanih nalog. Z vidika izvajanja projektnih aktivnosti se načrtuje, da bo obseg dela enak kot je bil do sedaj. V povprečju je upravljavec poleg rednega dela izvajal še aktivnosti na vsaj enem, do dveh projektih naenkrat. V naslednjem obdobju bo upravljavec sledil temu trendu in aktivno sodeloval pri prijavi projektov s področja ohranjanja narave. Pri tem bo poudarek predvsem na projektih, ki so vezani na vsebine povezane z izvajanjem ukrepov določenih v PUN in ukrepov, ki imajo čim več neposrednih in dolgoročnih učinkov na ohranjanje drugih ogroženih in / ali zavarovanih vrst in HT, ki so poleg kvalifikacijskih pomembni za zavarovano območje KPRP.

O uspešnosti izvajanja nalog, opredeljenih v programu NU KPRP, bo upravljavec poročal tudi v okviru letnih poročil o izvajanju programov dela, v katerem bodo podani rezultati in sprotno doseganje kazalnikov.

Tabela 22: Kazalniki uresničljivosti dolgoročnih in upravljaljskih ciljev NU KPRP 2027 – 2036

	Dolgoročni in upravljaljski cilji	Kazalnik/rezultat	Ciljna vrednost kazalnika/rezultata (leta 2036)	Vir preveritve kazalnika/rezultata
DOLGOROČNI CILJ A: Ohranjena biodiverzitet, naravne vrednote in krajinska pestrost				
UPRAVLJAVSKI CILJ A1	Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti	Obnova in ohranjanje HT 6410 - Travnikov s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)	80 ha	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A1	Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti	Komunikacija o obnovi specifične strukture, lastnosti in procesov HT 3180 presihajoča jezera	10 dogodkov	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A1	Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti	Izvajanje ukrepov veljavnega PUN 2023 -2028 za obnovo specifične strukture, lastnosti in procesov HT 3180 presihajoča jezera	3 ukrepi renaturacije na vodotokih	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A1	Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti	Čiščenje onesnaženih jam za ohranjanje naravnega stanja jam HT 8310 - jame	6 jam	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A1	Ohranjeno ali izboljšano stanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti	Izvajanje ukrepov veljavnega PUN 2023 -2028 za ohranjanje ali obnovo habitatov vrst;	60 ha	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A2	Zagotovljeno spoštovanje varstvenega režima na območju krajinskega parka	Izvajanje rednega neposrednega nadzora v naravi	300 ur/leto	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A3	Zagotovljeno redno spremljanje stanja ohranjenosti naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter izboljšano poznavanje območja na podlagi raziskav	Spremljanje naravovarstveno pomembnih habitatov, vrst in hidrološkega stanja	20 analiz	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A4	Vzpostavljeno in okrepljeno sodelovanje z upravljavci kmetijskih, gozdnih in vodnih zemljišč, javnimi in zasebnimi organizacijami ter posamezniki za doseganje naravovarstvenih ciljev ter izmenjavo znanja in dobrih praks	Aktivno sodelovanje z deležniki parka in ostalimi organizacijami	50 dogodkov	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A5	Zagotovljeno učinkovito podporno okolje za izvajanje načrta upravljanja ter pripravo novega načrta upravljanja KPRP	Priprava letnih programov dela in poročil	10 programov in poročil	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ A5	Zagotovljeno učinkovito podporno okolje za izvajanje načrta upravljanja ter pripravo novega načrta upravljanja KPRP	Priprava novega NU za obdobje 2037-2046	1	Letno poročilo zavoda
DOLGOROČNI CILJ B: Ozaveščene ciljne skupine ter usmerjen, ljudem in naravi prijazen obisk				

	Dolgoročni in upravljavski cilji	Kazalnik/rezultat	Ciljna vrednost kazalnika/rezultata (leta 2036)	Vir preveritve kazalnika/rezultata
UPRAVLJAVSKI CILJ B1	Zagotovljen usmerjen obiska, ki je skladen z varstvenimi cilji ter upošteva interese prebivalcev parka in obiskovalcev	Vzpostavitev usmerjanja obiska in interpretacije	1 interpretacijski center	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ B2	Zagotovljeno kakovostnega strokovnega vodenja ter spremljanje obiska	Vzpostavljena vodniška služba	1 oseba	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ B2	Zagotovljeno kakovostnega strokovnega vodenja ter spremljanje obiska	Izvajanje delavnic in predavanj za različne ciljne skupine	50/leto	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ B3	Vzpostavljena in vzdrževana infrastruktura za obiskovanje zavarovanega območja	Nova učna pot na severu s pripadajočo infrastrukturo	1 nova učna pot	Letno poročilo zavoda in poročilo LIFE AMPHICON
UPRAVLJAVSKI CILJ B4	Zagotovljena naravovarstvena prepoznavnost območja ter visoka stopnja ozaveščenosti lokalnega prebivalstva, obiskovalcev in drugih ciljnih skupin	Število obiskovalcev, ki so bili seznanjeni z razstavo o Radenskem polju in varstvu narave	2000 obiskovalcev/leto	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ B4	Zagotovljena naravovarstvena prepoznavnost območja ter visoka stopnja ozaveščenosti lokalnega prebivalstva, obiskovalcev in drugih ciljnih skupin	Obveščanje javnosti o naravovarstvenih aktivnostih na Radenskem polju	30 objav/letno 30 predavanj	Letno poročilo zavoda
DOLGOROČNI CILJ C: Trajnostne dejavnosti in kakovostno bivanje prebivalcev znotraj krajinskega parka				
UPRAVLJAVSKI CILJ C1	Vzpostavitev in krepitev kakovosti znamke trajnostnih dejavnosti krajinskega parka	Vzpostavitev skupne trajnostne znamke krajinskega parka	1 znamka	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ C2	Zagotavljanje rednega sodelovanja z lokalnim prebivalstvom pri trajnostnih gospodarskih in drugih aktivnostih za izboljšanje kakovosti bivanja prebivalcev	Sodelovanje z KS in društvi ter drugimi pravnimi in fizičnimi osebami pri organizaciji, promociji ter izvedbi lokalnih projektov, ki bodo izboljšali kakovost bivanja prebivalcev parka	10 organizacij	Letno poročilo zavoda
UPRAVLJAVSKI CILJ C3	Zagotavljanje sodelovanja z lokalno skupnostjo pri ohranjanju kulturne dediščine	Aktivnosti na temo ohranjanja snovne in nesnovne kulturne dediščine znotraj parka	15 aktivnosti	Letno poročilo zavoda

10 VIRI IN LITERATURA

- ACER. (2005). *CRP - Konkurenčnost Slovenije 2001 – 2006. Podrobnejša pravila za urejanje prostora - ohranjanje prepoznavnosti slovenskih krajin*, zaključno poročilo. Novo mesto.
- AJPES. (2023). *Poslovni register Slovenije, Agencija RS za javnopravne evidence in storitve*. Pridobljeno 14. 04 2023 iz <https://podatki.gov.si/dataset/poslovni-register-slovenije>
- Center za kartografijo favne in flore. (2023). *Podatkovna zbirka Centra za kartografijo favne in flore*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. Pridobljeno 2. 7. 2026 s <https://www.biportal.si/>
- Čarni, A. (2021). Habitatni tipi Radenskega polja. V M. Govedič & A. Lešnik (ur.), *Raziskava ciljnih vrst in kartiranje habitatnih tipov na Radenskem polju* (str. 75-98). Center za kartografijo favne in flore. [Naročnik: Občina Grosuplje, Grosuplje.]
- Čarni, A., Čelik, T., Dakskobler I., Juvan, N., Sajko, I., Šilc, U., Vreš, B. (2015). *Kartiranje negozdnih habitatnih tipov Slovenije. Območja Krška gora - Karavanke, Bohinjska Bistrica, Kočevsko*. Končno poročilo. ZRC SAZU. Ljubljana. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor.
- Čarni, A., Čelik, T., Dakskobler, I., Košir, P., Juvan, N., Marinšek, A., . . . Vreš, B. (2011). *Kartiranje negozdnih habitatnih tipov Slovenije: Območje Reka, Marindol, Volčke, Kras - Lokev, Mirna*. Končno poročilo. ZRC SAZU. Ljubljana. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor.
- Čelik, T., Vreš, B., Seliškar, A. (2009). *Ocena stanja populacij in habitatnih tipov ter predlog monitoringa za ogrožene vrste barjanski okarček (Coenonympha oedippus), močvirski tulipan (Fritillaria meleagris) in Loeselova grezovka (Liparis loeselii) na Ljubljanskem barju*. Končno poročilo. Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC. Ljubljana. Naročnik: Mestna občina Ljubljana.
- eKataster jam. (2023). Društvo za raziskovanje jam Ljubljana. Pridobljeno iz <https://www.katasterjam.si/>
- Friedl, M. (2022). *Ocena socioekonomskega stanja prebivalstva in glavnih trendov razvoja s poglobljenimi rabami prostora na območju Krajinskega parka Radensko polje*. Natura biro. Zagorje ob Savi. Naročnik: Zavod za turizem in promocijo "Turizem Grosuplje", OE Krajinski park Radensko polje.
- Gamser, M. (2020). *Predlog naravovarstvenih ukrepov za ohranitev ptic kmetijske krajine Radenskega polja na osnovi delnega popisa stanja gnezdišč v sezoni 2020*, DOPPS. Ljubljana. Naročnik: Zavod za turizem in promocijo "Turizem Grosuplje", OE Krajinski park Radensko polje.
- Govedič, M., Cipot, M., Lipovšek, G., Skaberne, B., Slapnik, R., Sopotnik, M., ... Valentinčič, J. (2011). *Inventarizacija flore in favne (dvoživke, ribe, kačji pastirji, mehkužci, močirska sklednica) v izbranih vodnih virih na območju občin Črnomelj, Metlika in Semič*. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 84 str. Naročnik: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.
- Govedič, M. (2021). Strokovne podlage za upravljalne smernice. V M. Govedič & A. Lešnik (ur.), *Raziskava ciljnih vrst in kartiranje habitatnih tipov na Radenskem polju* (str. xx-xx). Center za kartografijo favne in flore. Naročnik: Občina Grosuplje, Grosuplje.
- Govedič, M., & Lešnik, A. (ur.). (2021). *Raziskava ciljnih vrst in kartiranje habitatnih tipov na Radenskem polju. Končno poročilo*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 134 str., digitalne priloge. Naročnik: Občina Grosuplje, Grosuplje.
- GURS. (2022). Podatki o gospodarski javni infrastrukturi (RPE). Pridobljeno iz portala iObčina: <https://www.iobcina.si/>
- Hönigsfeld Adamič, M. (2000). Vidra (*Lutra lutra*). V K. Pobiljšaj (ur.), *Inventarizacija flore in favne na Radenskem polju*. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore. Naročnik: Občina Grosuplje.
- JKP Grosuplje. (oktober 2022). Javno komunalno podjetje Grosuplje. Podatki o gospodarski javni infrastrukturi. Pridobljeno iz <https://www.jkpg.si/cistilne-naprave>

- Jogan, N. (2021). Razširjenost ilirskega in močvirskega mečka na Radenskem polju. V M. Govedič & A. Lešnik (ur.), *Raziskava ciljnih vrst in kartiranje habitatnih tipov na Radenskem polju* (str. 122-130). Center za kartografijo favne in flore. Naročnik: Občina Grosuplje, Grosuplje.
- Kogovšek, N., Zakšek, B., Gazvoda, U., & Vukotić Zamuda, K. (2025). *Popis travniškega postavneža (Euphydryas aurinia) na Radenskem polju v letu 2025. Končno poročilo*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 19 str., digitalne priloge. Naročnik: Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«, Grosuplje.
- Kus Veenvliet, J. (2022). *Popis invazivnih tujerodnih rastlin na območju Krajinskega parka Radensko polje*. Zavod Symbiosis, socialno podjetje. Nova vas. Naročnik: Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«.
- Kus Veenvliet, J., & Veenvliet, P. (2020). *Protokol za izbor prednostnih tujerodnih rastlin za obvladovanje ter njegova uporaba na primeru Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib*. Projekt LIFE ARTEMIS, izdelek akcije B4. Ljubljana. Gozdarski inštitut Slovenije in Zavod Symbiosis.
- Leskovar, I., Rozman, B., & Jakopič, M. (2000). Flora, vegetacija in habitatni tipi. V K. Pobljšaj (ur.), *Inventarizacija flore in favne na Radenskem polju. Končno poročilo*. Center za kartografijo favne in flore. Občina Grosuplje.
- Marušič, J., Bartol, B., Habjan, J., Simič, M., Jug, M., Prem, M., & Hladnik, J. (1998). *Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji - 4 Kraške krajine notranje Slovenije*. Ljubljana. Naročnik: MOP, Urad RS Slovenije za prostorsko planiranje.
- Marušič, & sodelavci. (1998). *Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji*. Ljubljana. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor.
- Meze, D. (1981). *Poplavna področja v Grosupeljski kotlini*. Geografski zbornik, 35-93.
- Mihelič, B., Mihelič, K. (2014). *Vidra na Grosupeljskem polju*, Raziskovalna naloga OŠ Louisa Adamiča Grosuplje, Mentorja: Helena Pogačar in Tomaž Mihelič.. Št. Jurij, Grosuplje.
- Mihelič, R. (2018). *Spremembe v številčnosti gnezdičk Radenskega polja med letu 2000 in 2016*. Raziskovalna naloga.
- Mihelič, T. (2023). *Gnezdičke Radenskega polja 2023*. Poročilo. DOPPS. Ljubljana: Naročnik: Zavod za turizem in promocijo, OE Krajinski park Radensko polje.
- Mikuš, T. (2022). *Ocena stanja naravnih vrednot na območju Krajinskega parka Radensko polje*. NATURA biro - Naravovarstveni inženiring, izobraževanje in svetovanje, Zagorje ob Savi. Naročnik: Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«, OE Krajinski park Radensko polje. Zagorje ob Savi.
- Ministrstvo za naravne vire in prostor. (2023). Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023–2028. Ministrstvo za naravne vire in prostor, Ljubljana. 75 str.
- Ministrstvo za kulturo. (2022). *Register nepremične kulturne dediščine*. Pridobljeno s <https://rkd.situla.org/>
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2022). *Javni pregledovalnik grafičnih podatkov Registra kmetijskih gospodarstev (RKG)*. Pridobljeno s <https://rkg.gov.si/GERK/>
- Ministrstvo za naravne vire in prostor. (2024). *Načrt upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za obdobje 2023–2027 (NUV III)*. Ministrstvo za naravne vire in prostor.
- Pislak Ocepek, M., Glavan, G., Verovnik, R., Šimenc, L. and Toplak, I. (2022). *First detection of honeybee pathogenic viruses in butterflies*. Insects, 13(10), 925. <https://doi.org/10.3390/insects13100925>
- Pobljšaj, K. (2021). Ocena velikosti populacije velikega pupka (*Triturus carnifex*) in hribskega urha (*Bombina variegata*). V M. Govedič & A. Lešnik (ur.), *Raziskava ciljnih vrst in kartiranje habitatnih tipov na Radenskem polju* (str. xx–xx). Center za kartografijo favne in flore. [Naročnik: Občina Grosuplje, Grosuplje.]

- Poboljšaj, K., Lešnik, A. (2000). Dvoživke (*Amphibia*). V K. Poboljšaj (ur.), *Inventarizacija flore in favne na Radenskem polju. Končno poročilo* (str. 53–63). Center za kartografijo favne in flore. Občina Grosuplje.
- Poboljšaj, K., Lešnik, A., Mikuš, T., Perme, U., Smolej, T., & Stepišnik, T. (2022). *Spremljanje spomladanskih in jesenskih selitev dvoživk na projektnem odseku Radensko polje v letu 2020 in 2021 ter ukrepov za dvoživke*. Končno poročilo. Projekt LIFE AMPHICON (LIFE18 NAT/SI/000711. Ljubljana: Center za kartografijo favne in flore & Krajinski park Radensko polje, Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«.
- Polak, S. (2000). Ptici (*Aves*). V K. Poboljšaj (ur.), *Inventarizacija flore in favne na Radenskem polju. Končno poročilo*. Center za kartografijo favne in flore. Občina Grosuplje.
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19.
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. (2002). Uradni list Republike Slovenije, št. 82/02 in 42/10.
- Presetnik, P., Zamolo, A. (2020). *Poročilo o pregledu možnih kotišč in prezimovališč netopirjev ter izvedbi mreženja za ugotavljanje pestrosti na možnih pariščih in obvodnih habitatih na Radenskem polju*. Grosuplje: ZTG, OE Krajinski park Radensko polje.
- Presetnik, P., Zamolo, A., Pavlovič, E. (2021). *Survey of potential bat roosts in caves and churches in the Radensko polje Nature Park and its vicinity in the year 2020 with notes on amphibians found in the caves*. *Hypsugo* 6(1): 4 - 14.
- Ravbar, N., Blatnik, M., Mayaud, C., Kogovšek, B., Petrič, M., Mulec, J., & Skok, S. (2024a). *Analiza hidrodinamike in kakovosti voda na Radenskem polju s poudarkom na razmerah na območju blizu zaselka Pirka*. Poročilo. Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Postojna. 65 str.
- Ravbar, N., Kogovšek, B., Petrič, M., & Mulec, J. (2024b). *Vzdrževanje in nadgradnja spremljanja hidroloških značilnosti in kakovosti vode Radenskega polja*. Poročilo. Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Postojna. 38 str.
- Ravbar, N., Kogovšek, B., Petrič, M., & Mulec, J. (2025). *Spremljanje hidroloških značilnosti in kakovosti vodotokov na Radenskem polju in njegovih prispevnih območjih*. Poročilo. Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Postojna.
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS). (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 76/04.
- Statistični urad Republike Slovenije. (2022). *Statistični podatki*. Pridobljeno s <https://www.stat.si/>
- Tratnik, A., Vinko, D. (2020). *Popis kačjih pastirjev (Odonata) Krajinskega parka Radensko polje*. Poročilo. Slovensko odonatološko društvo. 6 str. Ljubljana.
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18.
- Uredba o pravilih pogojenosti. (2024). Uradni list Republike Slovenije, št. 2/24, 30/24, 109/24, 100/25 – ZKme-2, 107/25 in 43/26.
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14, 64/16 in 62/19.
- Vek, M., Lipovšek, G. (2020). *Pregled prisotnosti močvirske sklednice (Emys orbicularis) na območju Krajinskega parka Radensko polje*. Končno poročilo. Bazilisk Zavod za herpetologijo. Pesnica pri Mariboru. Naročnik: Zavod za turizem in promocijo "Turizem Grosuplje", OE Krajinski park Radensko polje.
- Verovnik, R., Rebeušek, F. (2000). Dnevni metulji (*Rhopalocera*). V M. Kotarac (ur.) & K. Poboljšaj (sest.), *Inventarizacija flore in favne na Radenskem polju. Končno poročilo*. Center za kartografijo favne in flore. Občina Grosuplje.

- Vinko, D. (2019). *Osrednja Slovenija skriva še marsikateri odonatološki biser - dokaz: RTŠB 2019*. Ivančna Gorica. Erjavcica 34: 22-30.
- Zakšek, B., Verovnik, R., Zakšek, V., Kogovšek, N., & Govedič, M. (2023). *Monitoring izbranih ciljnih vrst metuljev v letu 2023*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 126 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ljubljana.]
- Zavod za gozdove Slovenije. (2023). *Lovsko upravljavski načrt III. Kočevsko-belokranjskega lovsko upravljalnega območja (2021–2030)*. Zavod za gozdove Slovenije.
- Zavod za gozdove Slovenije. (2025). *Ocena številčnosti rjavega medveda v Sloveniji v letu 2023 in nekaterih drugih demografskih parametrov*. Zavod za gozdove Slovenije.
- Zavod za gozdove Slovenije. (2025). *Spremljanje stanja ohranjenosti volka v Sloveniji v sezoni 2024/2025*. Zavod za gozdove Slovenije.
- Zavod za gozdove Slovenije. (2025). *Dvoletni načrt III. Kočevsko-belokranjskega lovsko upravljalnega območja za leti 2025 in 2026*. Ljubljana: Zavod za gozdove Slovenije.
- Zakon o ohranjanju narave (ZON). (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP.
- Zavod za ribištvo Slovenije. (2022). *Ribiškogojitveni načrt za izvajanje ribiškega upravljanja v Grosupeljskem ribiškem okolišu za obdobje 2017–2022*. Zavod za ribištvo Slovenije. ZRSVN. (2008). *Strokovne podlage za zavarovanje Radenskega polja*. Ljubljana: ZRSVN OE Ljubljana.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. (2008). *Strokovne podlage za zavarovanje Radenskega polja*. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Območna enota Ljubljana.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. (2019). *Poročanje po 17. členu Direktive o habitatih. Povzetek poročila za obdobje 2013–2018*.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. (2022). *Naravovarstvene smernice za Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Grosuplje 2022–2031*. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. (2022). *Pregled stanja vrst in habitatnih tipov omrežja Natura 2000. Analiza stanja – priloge. Akcija A3: LIFE IP NATURA.SI – Life integriran projekt za okrepljeno upravljanje Natura 2000 v Sloveniji*. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. (2023). *Naravovarstveni atlas*. <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/DefaultNvaPublic.aspx>

Priloge

PRILOGA 1: NARAVNE VREDNOTE ZNOTRAJ KPRP Z OCENO STANJA RAZDELJENE PO ZVRSTEH

Zap. št.	ime NV	Ocena stanja (ZRSVN, 2022)	Zvrsti NV (v oklepaju so zapisane tiste, ki definirajo le del posamezne NV in ne celoto)
1	Kopanj	ni podatka	površinska geomorfološka
2	Radensko polje - nahajališče fosilov	dobro	geološka
3	Šica Izvir	dobro	hidrološka, zoološka
4	Zatočna jama - Viršnica - Lazarjeva jama	dobro	površinska geomorfološka, hidrološka, (podzemeljska geomorfološka)
5	Radensko polje	dobro	površinska geomorfološka, (hidrološka, podzemeljska geomorfološka, botanična, zoološka)
6	Šica - ponikalnica,	dobro	hidrološka, površinska geomorfološka
7	Dobravka	dobro	
8	Zelenka - potok	slabo (pogosteje spremljati stanje)	hidrološka
9	Tolmun	dobro	
10	Kopanjski studenec	dobro	
11	Zelenka - estavele,	dobro	
12	Novljanovo retje	dobro	površinska geomorfološka, hidrološka
13	Kote – Ponori	dobro	
14	Veliko retje	dobro	
15	Tekoča rupa	slabo (pogosteje spremljati stanje)	
16	Srednice	dobro	
17	Radensko polje - estavele na zahodnem robu	dobro	
18	Retje	dobro	
19	Špeharjevo retje 1	dobro	
20	Špeharjevo retje 2	dobro	
Zap. št.	ime NV	Stanje jame (eKataster, 2022)	Zvrst NV
21	Požiralnik v Ključu	onesnažena	podzemeljska geomorfološka
22	Zatočna jama	onesnažena	
23	Lazarjeva jama	onesnažena	
24	Viršnica	onesnažena	
25	Jama s kamna	čista	
26	Pekel pri Kopanju	onesnažena	
27	V Griču jama	onesnažena	
28	Jančna jama	onesnažena	
29	Dihalnik nad Viršnico	čista	
30	Brezno nad apnencami	čista	
31	Ledvica	čista	
32	Pri Križu	čista	
33	Jama treh kosti	čista	
34	Peterletovo brezno	ni podatka	
35	Brezno nad Čušperkom	ni podatka	
36	Pasica pri Predolah	ni podatka	

PRILOGA 2: PRIKAZ 32 ENOT KULTURNE DEDIŠČINE (MK, 2022).

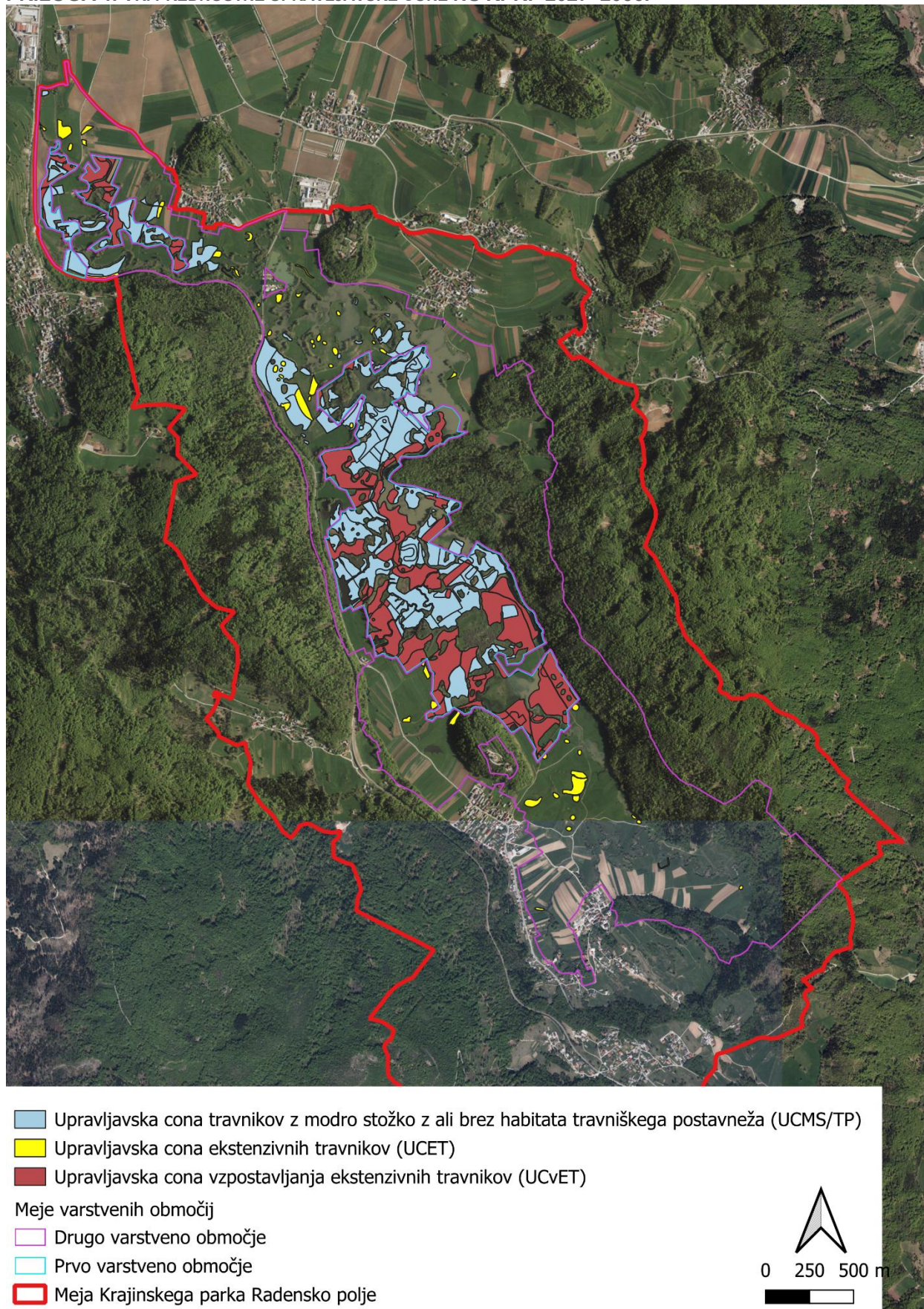
ESD	IME	LOKACIJA	TIP
1905	Kopanj - Cerkev Marijinega vnebovzetja	Cerkev stoji na griču severno od Velike Račne, sredi pokopališča.	sakralna stavbna dediščina
26179	Zagradec pri Grosupljem - Kapelica na vzhodnem koncu vasi	Kapela stoji ob križišču cest na vzhodnem koncu vasi.	sakralna stavbna dediščina
26180	Zagradec pri Grosupljem - Kapelica na zahodnem koncu vasi	Kapelica stoji ob cesti na zahodnem koncu vasi.	sakralna stavbna dediščina
26186	Velika Račna - Kapelica na pobočju Kopanja	Kapelica stoji v spodnjem delu severnega pobočja osamelca Kopanj z romarsko cerkvijo sv. Marije.	sakralna stavbna dediščina
2714	Veliko Mlačevo - Cerkev sv. Martina	Cerkev stoji sredi pokopališča na ravnini pod gradom Boštanj.	sakralna stavbna dediščina
26187	Velika Račna - Kapelica Matere božje	Kapelica stoji ob stičišču cest v jugovzhodnem delu vasi.	sakralna stavbna dediščina
26205	Mala Račna - Kapelica v vasi	Kapelica stoji ob križišču v jedru vasi Mala Račna, na severnem koncu naselja.	sakralna stavbna dediščina
2830	Velika Račna - Kapela sv. Marjete	Kapela stoji pri odcepu ceste na Kopanj, v zahodnem delu naselja.	sakralna stavbna dediščina
1907	Čušperk - Kapela Žalostne Matere božje	Kapela stoji ob glavni cesti v središču naselja.	sakralna stavbna dediščina
26219	Čušperk - Kapelica v severnem delu vasi	Kapelica stoji ob cesti, v severnem delu vasi.	sakralna stavbna dediščina
17287	Veliko Mlačevo - Grob bratov Miklič	Grob leži ob zidu v JV delu pokopališča poleg groba Jožeta Polajnarja.	memorialna dediščina
17313	Kopanj - Spominska plošča padlim v prvi svetovni vojni	Spominska plošča je pritrjena v predverju cerkve.	memorialna dediščina
17288	Veliko Mlačevo - Grob Jožeta Polajnarja	Grob leži v jugovzhodnem delu pokopališča poleg groba bratov Miklič.	memorialna dediščina
17294	Zagradec pri Grosupljem - Spominsko znamenje trem kurirjem	Spominska plošča je postavljena ob cesti južno od naselja.	memorialna dediščina
17674	Veliko Mlačevo - Spomenik zamolčanim žrtvam	Spomenik stoji na urejeni zelenici pred mrliško vežico nasproti cerkve sv. Martina.	memorialna dediščina
17267	Kopanj - Spomenik zamolčanim žrtvam 1941-1945	Spomenik stoji severno od cerkve, na pokopališču.	memorialna dediščina
17285	Velika Račna - Spominska plošča ustanovitvi okrožnega odbora OF	Velika Račna 24b. Spominska plošča je vzdana na obcestni fasadi kulturnega doma.	memorialna dediščina
17272	Plešivica pri Žalni - Spomenik bojem na Ilovi Gori	Spominsko znamenje stoji južno od vasi, ob poti Pri križu na gozdnati terasi, jugozahodno od lovske koče.	memorialna dediščina
17273	Plešivica pri Žalni - Spomenik ustanovitvi grosupeljske čete	Spomenik stoji na travniku, južno od naselja in ceste Grosuplje - Krka.	memorialna dediščina
1275	Veliko Mlačevo - Razvaline gradu Boštanj	Razvaline gradu stojijo na vrhu gradišča jugovzhodno od Grosuplja.	profana stavbna dediščina
17268	Kopanj - Župnišče	Velika Račna 44. Župnišče stoji pri cerkvi Marijinega vnebovzetja vrh osamelca Kopanj, spominska plošča je na steni ob vhodu v župnišče.	profana stavbna dediščina
11300	Kopanj - Kašča pri hiši Velika Račna 44	Velika Račna 44. Kašča stoji v sklopu domačije, severno od cerkve sv. Marije, v zaselku Kopanj. Zadnja fasada kašče meji na pokopališče.	profana stavbna dediščina
11316	Velika Račna - Kovačija	Kovačija stoji v osrednjem nizu objektov v Veliki Račni, sodi k domačiji Velika Račna 14.	profana stavbna dediščina
11318	Velika Račna - Vodnjak	Vodnjak stoji v jedru naselja, pri kapeli sv. Marjete.	profana stavbna dediščina
11315	Velika Račna - Domačija Velika Račna 14	Velika Račna 14. Domačija stoji v jedru vasi, severno od ceste.	profana stavbna dediščina

26220	Čušperk - Vaška tehtnica	Tehtnica je postavljena ob cesti v osrednjem delu naselja, blizu Marijine kapele, nasproti Gasilskega doma.	profana stavbna dediščina
11868	Kopanj - Arheološko območje	Arheološko območje leži na vzpetini Kopanj, severno nad naseljem Velika Račna.	arheološka dediščina
11882	Spodnja Slivnica - Arheološko območje Zavrh	Gradišče leži na vrhu hriba, kota 485,5, vzhodno od Spodnje Slivnice. Gomilno in plano grobišče ležita na pobočjih hriba in na pašniku Lanšček. Grobovi so bili odkriti celo v vasi, predvsem okoli cerkve	arheološka dediščina
11895	Veliko Mlačevo - Arheološko najdišče Boštanj	Arheološko najdišče obsega vzpetino z gradom Boštanj.	arheološka dediščina
11862	Čušperk - Arheološko najdišče Stari grad	Arheološko najdišče obsega skalnat grič jugozahodno od Čušperka pri Grosupljem.	arheološka dediščina
11317	Velika Račna - Vaško jedro	Vas leži v južnem delu Radenskega polja.	naselbinska dediščina
24421	Zagradec pri Grosupljem - Kulturna krajina Radensko polje	Območje zajema Zagradec pri Grosupljem, Slivniški hrib, Malo Mlačevo ter vmesni prostor, po katerem teče Podlomščica in se razprostira vzhodno od Spodnje Slivnice.	kulturna krajina

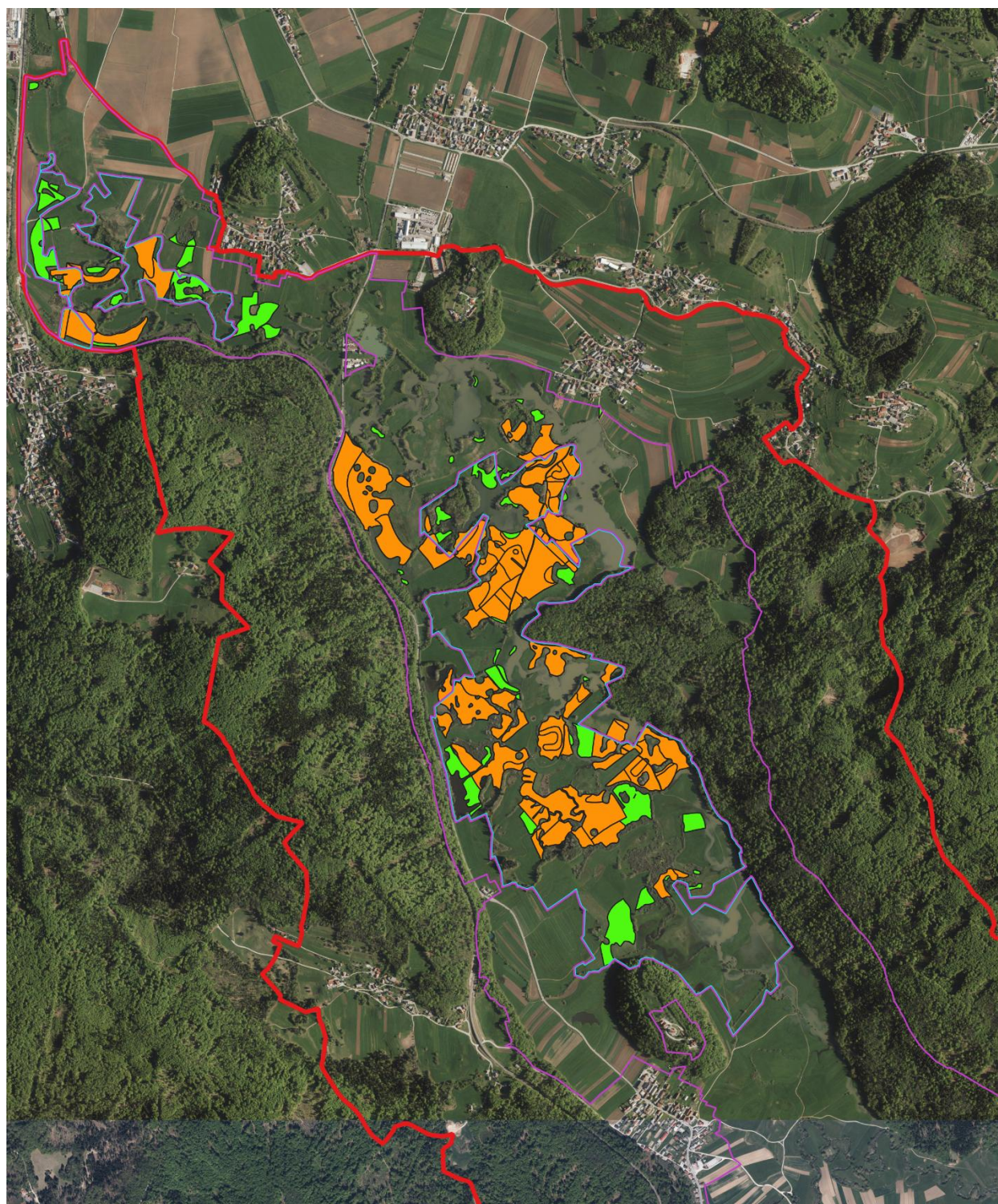
PRILOGA 3: DEJANSKA RABA ZEMLJIŠČ NA OBMOČJU KPRP V LETU 2026 (RKG, 2026).

	ID rabe	Vrsta dejanske rabe	Dejanska raba 2026 v ha	% dejanske rabe 2026
kmetijsko zemljišče	1100	Njiva	72,79	4,8
	1180	Trajne rastline na njivskih površinah	0,22	0,0
	1222	Ekstenzivni oz. travniški sadovnjak	7,32	0,5
	1300	Trajni travnik	442,27	29,2
	1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	14,16	0,9
	1420	Plantaža gozdnega drevja	1,06	0,1
	1500	Drevesa in grmičevje	30,11	2,0
	1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	9,62	0,6
	1800	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	0,15	0,0
		SKUPAJ KMETIJSKA ZEMLJIŠČA	577,70	38,1
gozdno zemljišče	2000	Gozd	824,76	54,4
		SKUPAJ GOZD	824,76	54,4
nekmetijsko zemljišče	3000	Pozidano in sorodno zemljišče	61,33	4,1
	4210	Trstičje	3,72	0,2
	4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče	34,23	2,3
	7000	Voda	13,18	0,9
		SKUPAJ NEKMETIJSKA ZEMLJIŠČA	113,46	7,5
		SKUPAJ VSA ZEMLJIŠČA	1.515,92	100

PRILOGA 4: TRI PREDNOSTNE UPRAVLJAVSKE CONE NU KPRP 2027 -2036.

PRILOGA 5: UPRAVLJAVSKA CONA TRAVNIKOV Z MODRO STOŽKO LOČENO PRIKAZANO Z (UCMS/+TP) ALI BREZ HABITATA TRAVNIŠKEGA POSTAVNEŽA (UCMS/-TP) ZNOTRAJ PRVEGA IN DRUGEGA VARSTVENEGA OBMOČJA KPRP.

Orange Upravljavska cona travnikov z modro stožko s habitatom travniškega postavneža (UCMS/+TP) - 55 ha

Green Upravljavska cona travnikov z modro stožko brez habitata travniškega postavneža (UCMS/-TP) - 16 ha

Meje varstvenih območij

Light blue Prvo varstveno območje

Purple Drugo varstveno območje

Red Meja Krajinskega parka Radensko polje

0 250 500 m

